

NIEUSTANNIE
udoskonalamy nasze
działania promocyjne

PEŁNOMOCNICTWO
procesowe udzielone
w formie elektronicznej

EPIDEMIA WYŁUDZEŃ,
czyli podszywanie się
pod radców

DWUMIESIĘCZNIK
SAMORZĄDU
RADCÓW PRAWNYCH

RADCA PRAWNY

Nr 219/2025
MAJ/CZERWIEC
ISSN 1230-1426

AI W PRACY RADCY PRAWNEGO

PRENUMERATA WYDAWNICTW KRRP

Przypominamy, że dwumiesięcznik „Radca Prawny” i kwartalnik „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” są **dostępne bezpłatnie** online na stronie www.kirp.pl, w zakładce Wydawnictwa. Ponadto artykuły z dwumiesięcznika można znaleźć na stronie internetowej www.radcaprawny.media, a z kwartalnika na stronie www.kwartalnikradcaprawny.pl.

Prenumerata wydań papierowych obu czasopism Krajowej Rady Radców Prawnych jest płatna.

- **Opłata roczna za jeden tytuł: 35 zł**
- **Opłata roczna za oba tytuły: 60 zł**

Aby otrzymywać prenumeratę, należy dokonać wpłaty na konto KRRP.

DANE DO PRZELEWU:

Odbiorca:

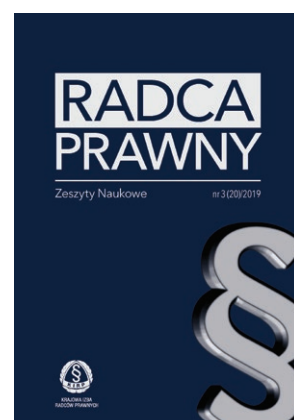
Krajowa Izba Radców Prawnych
ul. Powązkowska 15
01-797 Warszawa

Numer konta: 23 1140 1010 0000 5370 2300 1003

W tytule przelewu należy wpisać:

- imię i nazwisko adresata/nazwę i numer NIP kancelarii (dane do faktury),
- tytuł wybranego czasopisma (jeśli opłata dotyczy tylko jednego),
- adres do wysyłki (jeśli jest inny niż w przelewie).

Potwierdzenie przelewu należy wysłać na adres e-mail redakcji: radca.prawny@kirp.pl

RADCA PRAWNY
wydawany od 1992 r.

WYDAWCA

Krajowa Izba Radców Prawnych
ul. Powązkowska 15
01-797 Warszawa
tel. 22 300 86 40
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

„Radca Prawny” w Internecie:

<https://radcaprawny.kirp.pl/>
[www.kirp.pl/publikacje/
dwumiesiecznik-radca-prawny/](http://www.kirp.pl/publikacje/dwumiesiecznik-radca-prawny/)
 [https://www.facebook.com/
krajowaizbaradcowprawnych/](https://www.facebook.com/krajowaizbaradcowprawnych/)

REDAKCJA

Jowita Piłarska-Korczak
redaktor naczelny

Katarzyna Skrodzka-Sadowska
zastępca redaktora naczelnego

Klara Szczęsnowicz
sekretarz redakcji
tel. 22 300 86 40 wew. 133
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

Radosław Gąsior
Anna Koziura
Tomasz Palak
Justyna Wojdyto-Borucka

REKLAMA

tel. 22 300 86 40 wew. 133
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

STALE WSPÓŁPRACUJĄ

Bogdan Bugdański
Wiesława Moczyłowska

KOREKTA

Aleksandra Sachanowicz-Wrzal

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD

Agnieszka Kielak
akartstudio.pl

ZDJĘCIE NA OKŁADCE

Adobe Stock, archiwum KIRP

DRUK

Wiedza i Praktyka
Nakład: 1000 egz.
Redakcja zastrzega sobie prawo
do dokonywania w nadestanych
tekstach skrótów i zmian tytułów.

Fot. Edyta Rakowska

Drogie Koleżanki i Drodzy Koledzy!

Ostatnie tygodnie w naszym samorządzie zdominowała sztuczna inteligencja i już nie zanosi się, aby kiedykolwiek data o sobie zapomnieć. Nie mamy od niej odwrotu i zamiast się jej bać, powinniśmy ją dobrze poznać, aby zachować konkurencyjność na rynku.

Dlatego też tematem głównym tego numeru zostały zorganizowana w maju przez Krajową Izbę Radców Prawnych we współpracy z Microsoft Polska oraz kancelarią prawną Sottysiński Kawecki & Szlęzak konferencja „Biegotność w AI – przyszłość zawodu radcy prawnego” oraz rekomendacje „AI w pracy radcy prawnego”. Celem debaty z ekspertami AI było przybliżenie praktycznych aspektów wdrażania sztucznej inteligencji w pracy radcy prawnego i rozpoczęcie środowiskowej dyskusji o odpowiedzialnym korzystaniu z AI w kontekście przepisów prawa, standardów etycznych oraz ochrony interesów klienta.

Od tematu sztucznej inteligencji nie dało się uciec także na dorocznej Ogólnopolskiej Konferencji Sędziów i Rzeczników Dyscyplinarnych, podczas której zorganizowano szkolenie „AI – rewolucja w wykonywaniu zawodów prawniczych?”. Pozwoliło ono nie tylko zapoznać się z możliwościami, jakie dają nowe narzędzia, lecz także zidentyfikować zagrożenia i dylematy etyczne związane z ich stosowaniem.

AI staje się przyszłością zawodu radcy prawnego, a my nie możemy zostać w tyle, dlatego to zagadnienie pewnie jeszcze nie raz powróci na nasze łamy. Póki co polecam temat numeru, a szczególnie rekomendacje „AI w pracy radcy prawnego”, które dostępne są dla wszystkich w formacie .pdf po zeskanowaniu naszego QR kodu.

A o potrzebie wspierania rozwoju zawodowego, nie tylko w kwestii sztucznej inteligencji, oraz o konieczności dalszej promocji zawodu rozmawiamy z Wiceprezesem Jakubem Puszarskim, który podkreśla, że działania w tym zakresie są nieustannie analizowane i udoskonalane. Szczegóły w wywiadzie KIRP.

W tym numerze „Radcy” ponadto analizujemy, czym jest dyskryminacja w zatrudnieniu i jakie są granice dopuszczalności uprzywilejowania w pracy, czy pełnomocnictwo procesowe w procesie cywilnym może być udzielone w formie elektronicznej, jakie mogą być błędy w aktach notarialnych i jak możemy bronić się przed epidemią wytudzeń i podszywania się pod radców.

W rubryce Kodeks Etyki opisujemy przypadki postępowań dyscyplinarnych wobec radców, którzy nie zachowali szacunku w stosunku do sędziów i naruszyli powagę sądu, a także porównujemy zapisy dotyczące zakazu reklamy w kodeksach etycznych radców prawnych i lekarzy.

Zachęcam również do przeczytania relacji z zagranicy – warto znać szczególnie ważne w działalności prawniczej zmiany i inicjatywy legislacyjne w obszarze prawa unijnego.

Niezmiennie polecam także podróż w czasie w rubryce Historia i przegląd zapomnianych zawodów. Obyśmy do tej listy nie dotarli...

Jowita Piłarska-Korczak
redaktor naczelna

Fot. Archiwum KIRP (4)

03 Od redaktora

AKTUALNOŚCI KIRP

- 06 XIII Ogólnopolska Konferencja Sędziów i Rzeczników Dyscyplinarnych
- 07 Wspieranie profesjonalizacji i jednolitości działania organów dyscyplinarnych
Rozmowa z Prezesem KRRP Włodzimierzem Chrościkiem.
- 07 Wynik pozytywny uzyskało 1711 osób z 2056 zdających
- 08 XXXI Kongres FIDE w Katowicach
- 09 Polska podpisała konwencję Rady Europy o ochronie zawodu prawnika
- 09 W jubileuszowej edycji konkursu wzięła udział rekordowa liczba uczniów

AKTUALNOŚCI OIRP

- 10 Wiosna pod znakiem edukacji prawnej
- 10 Prawo – wiedza, która łączy, STOP Hejt i Dzień Edukacji Prawnej
- 10 XXI Bał Prawnika
- 11 Strona internetowa aplikacjaradcowska.info, Dni Edukacji Prawnej i Akademia Młodego Prawnika

- 11 Drużyna z Torunia mistrzem Polski!

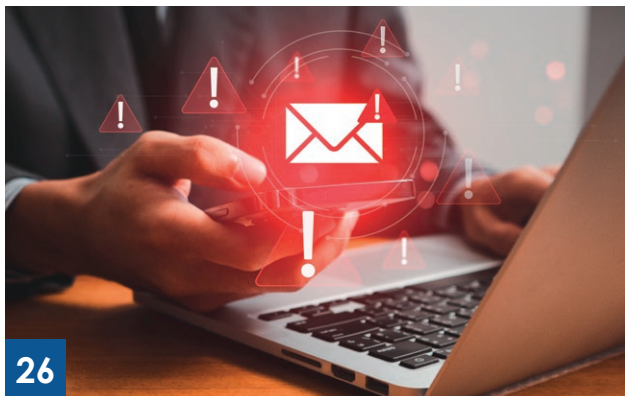
- 12 Debaty radców prawnych, prawo rodzinne w praktyce i Akademia Aplikanta
- 12 II Kongres Dolnośląskiego Forum Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego

WYWIAD KIRP

- 13 Nieustannie udoskonalamy nasze działania promocyjne
Rozmowa z r. pr. Jakubem Puskarskim, Wiceprezesem KRRP XII kadencji.
Bogdan Bugdański

TEMAT NUMERU

- 16 Biegłość w AI – przyszłość zawodu radcy prawnego
Dział Komunikacji
- 19 Sztuczna inteligencja to przede wszystkim narzędzie, które może znacząco zwiększyć efektywność pracy
Rozmowa z Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierzem Chrościkiem.
Dział Komunikacji

26

Fot. Adobe Stock

PRAKTYKA

- 20 Dyskryminacja w zatrudnieniu.
Część 1
Łukasz Chruściel, Kinga Polewka-Włoch
- 22 Pełnomocnictwo procesowe udzielone
w formie elektronicznej
w procesie cywilnym
Grzegorz Karaś
- 24 Błędy w sformułowaniu aktów notarialnych
w praktyce sądowej
Katarzyna Wręczycka
- 26 Epidemia wyłudzeń, czyli podszywanie się
pod radców
Tomasz Palak

NOWE TECHNOLOGIE

- 28 Wirtualna rzeczywistość a prawo. Co zrobić
z tym starciem?
Tomasz Palak

KODEKS ETYKI

- 30 O szacunku do sędziów i sądu
Gerard Dźwigala
- 32 Zakaz reklamy w kodeksach etycznych
radców prawnych i lekarzy
Sławomir W. Ciupa

ORZECZNICTWO

- 34 Postanowienie sygnalizacyjne NSA
do Ministra Finansów
Wiesława Moczyłowska

ZMIANY W PRAWIE

- 36 *Quo vadis*, składko zdrowotna?
Przemysław Kosiński
- 38 Z prac parlamentu
Łukasz Nykiel

OPINIE OBSIŁ

- 40 Z prac Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji
KRRP
Anna Grudzińska

Z ZAGRANICY

- 41 Aktywność CCBE w marcu i kwietniu 2025 r.
– o czym radcowie wiedzieć powinni?
Przemysław Kamil Rosiak
- 42 Zmiany i inicjatywy legislacyjne
w obszarze prawa unijnego
Katarzyna Lachowicz

FORUM OPINII

- 44 Dosyć milczenia, dosyć przemocy
Ewa Urbanowicz
- 45 O mierzeniu regulacji
Jarostaw Bętdowski

SZTUKA Z PARAGRAFEM

- 46 Czasem prawda nie jest sprawiedliwa?
Przysięgły nr 2
Radosław Gąsior

32

Fot. Adobe Stock

HISTORIA

- 48 O ginących zawodach, mecenasie Google
i wędrownych prawnikach
Agnieszka Lisak

ŻYCIE Z PASJĄ

- 50 Wszystko się da, jeśli człowiek
czegoś pragnie
Rozmowa z Oskarem Hładkim, radcą prawnym z OIRP
w Zielonej Górze, miłośnikiem sportu, członkiem drużyny
seniorów Masters Gorzów grającej w piłkę wodną.
Marlena Felisiak

SPORT I INTEGRACJA

- 52 XVI Mistrzostwa Polski Radców Prawnych
w Halowej Piłce Nożnej
Aleksandra Sutowicz

FELIETON

- 54 Góra lodowa
Maciej Bobrowicz

XIII OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA SĘDZIÓW I RZECZNIKÓW DYSCYPLINARNYCH

Tradycyjnie we Wrocławiu w dniach 8–10 maja odbyła się Ogólnopolska Konferencja Sędziów i Rzeczników Dyscyplinarnych. Wydarzenie rozpoczęły dwa spotkania: Przewodniczącego Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Gerarda Dźwigają z przewodniczącymi okręgowych sądów dyscyplinarnych oraz Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Leszka Korczaka z rzecznikami dyscyplinarnymi okręgowych izb radców prawnych. Na konferencji obecni byli również Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik oraz nadzorujący pion dyscyplinarny Wiceprezes KRRP Tomasz Korpusiński.

Oficjalnie XIII Ogólnopolską Konferencję Sędziów i Rzeczników Dyscyplinarnych we Wrocławiu otworzyli Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierz Chróścik i Dziekan Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych we Wrocławiu Tomasz Scheffler. Gościem konferencji był również naczelnik Wydziału Adwokatury i Radców Prawnych w Ministerstwie Sprawiedliwości Beata Sawicka-Felczak, która przedstawiła dane statystyczne dotyczące po-

Fot. Archiwum KIRP

stępowaniach dyscyplinarnych prowadzonych w ramach samorządu radców prawnych oraz podała informacje wynikające z analizy orzecznictwa dyscyplinarnego. Program konferencji przewidywał rozbudowaną sekcję szkoleń sędziów sądów dyscyplinarnych oraz rzeczników dyscyplinarnych. W pierwszym punkcie planu szkolenia przewidziano szkolenie ze sztucznej inteligencji, w którym poruszono m.in. zagadnienia:

Fot. Archiwum KIRP

Fot. Archiwum KIRP

jakie zagrożenia niesie ze sobą sztuczna inteligencja oraz jak bezpiecznie korzystać z zasobów sztucznej inteligencji w pracy prawniczej. Szkolenie przeprowadził r. pr. Damian Flisak.

Kolejny blok szkoleniowy był poświęcony odrębnemu szkoleniu sędziów sądów dyscyplinarnych prowadzonemu przez SSA Andrzeja Kota oraz szkoleniu rzeczników dyscyplinarnych prowadzonemu przez r. pr. dr. Szymona Krajnika. Sędziowie sądów dyscyplinarnych skupiali się na zagadnieniach postępowania przed sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji, aktualnych procedurach, takich jak: postępowanie odwoławcze – zażalenia i odwołania, wyłączenie rzecznika/sędziego, prawo do obrony i wpływ uchybień na wynik postępowania dyscyplinarnego, koszty postępowania, czas popełnienia przewinienia dyscyplinarnego i przedawnienie. Szkolenie rzeczników dyscyplinarnych dotyczyło zaś prawidłowego opisu czynu i granic skargi.

W bloku szkoleniowym odbyły się również wspólne szkolenia dla sędziów i rzeczników dyscyplinarnych. Na pierwszym szkoleniu r. pr. dr Szymon Krajnik omówił narzędzia wspierające funkcjonowanie pionu dyscyplinarnego. Podczas drugiego szkolenia zostały poruszone następujące tematy: brak należytej staranności jako podstawa do odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego oraz zachowania radcy prawnego w życiu prywatnym i w działalności publicznej mogące być podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej. Szkolenie prowadzili r. pr. Gerard Dźwigają i r. pr. Leszek Korczak. ■

Red., www.kirp.pl

KRÓTKO I NA TEMAT

Wspieranie profesjonalizacji i jednolitości działania organów dyscyplinarnych

Rozmowa z Prezesem KRPP Włodzimierzem Chróścikiem.

■ Po raz trzynasty Krajowa Izba Radców Prawnych wraz z Okręgową Izbą Radców Prawnych we Wrocławiu zorganizowała Ogólnopolską Konferencję Sędziów i Rzeczników Dyscyplinarnych. Jakie główne tematy zostały poruszone podczas tegorocznej edycji?

Tegoroczna konferencja jak zawsze była przestrzenią do wymiany doświadczeń i pogłębionej dyskusji o praktycznych aspektach funkcjonowania pionu dyscyplinarnego. Szczególną uwagę tym razem poświęciliśmy nowym wyzwaniom związanym z dynamicznym rozwojem technologii, w szczególności sztucznej inteligencji. Wspólne szkolenia dla sędziów i rzeczników dyscyplinarnych pod hasłem „AI – rewolucja w wykonywaniu zawodów prawniczych?” pozwoliły nie tylko zapoznać się z możliwościami, jakie dają nowe narzędzia, ale także zidentyfikować zagrożenia i dylematy etyczne związane z ich stosowaniem. Rozmawialiśmy m.in. o ryzykach naruszenia tajemnicy zawodowej, wpływie AI na niezależność zawodu oraz nowych standardach postępowania.

Nie zabrakło też praktycznego szkolenia ukierunkowanego na zagadnienia proceduralne – jak choćby kwestie postępowania przed sądem I instancji, problematyka granic skargi czy opisów czynu, a także szczegółowa analiza procedur odwoławczych. Cieszy mnie bardzo wysoki poziom merytoryczny wykładów, który zapewnił uznani eksperci.

■ Jak wyglądała skala uczestnictwa w tegorocznej konferencji i co może ona mówić o potrzebach środowiska?

Liczba miejsc niestety była ograniczona. Tegoroczna edycja konferencji zgromadziła aż 214 (czyli niemal połowę) radców prawnych z całej Polski pełniących funkcje rzeczników dyscyplinarnych i sędziów sądów dyscyplinarnych na poziomie okręgowym i krajowym. To imponująca liczba, która potwierdza, że wydarzenie ma ugruntowaną pozycję w kalendarzu zawodowym środowiska. Uczestnicy reprezentowali wszystkie okręgowe izby, co umożliwiło wielowymiarową wymianę doświadczeń i stworzenie płaszczyzny do wspólnej refleksji nad przyszłością pionu dyscyplinarnego. Ogromnym atutem była aktywność uczestników – zarówno

Fot. Archiwum KIRP

podczas sesji szkoleniowych, jak i w trakcie nieformalnych spotkań, które sprzyjały budowaniu zawodowych relacji i wzmacnianiu integracji środowiska.

■ Jaka jest idea i wartość merytoryczna tej konferencji? W jaki sposób odpowiada ona na potrzeby uczestników?

Celem konferencji od początku jej istnienia jest wspieranie profesjonalizacji i jednolitości działania organów dyscyplinarnych. Formuła warsztatowa – oparta na interaktywnej dyskusji – pozwala nie tylko na poszerzanie wiedzy, ale przede wszystkim na bieżące rozwiązywanie praktycznych wątpliwości, które pojawiają się w codziennej pracy sędziów i rzeczników dyscyplinarnych. W tym roku szczególnie doceniamy fakt, że szkolenia miały też charakter wspólny, co sprzyjało wzajemnemu zrozumieniu ról i obowiązków obu organów.

Wysoki poziom merytoryczny zapewnił wykładowcy będący praktykami z dużym doświadczeniem, których podejście oparte na znajomości realiów pracy zawodowej pozwoliło uczestnikom czerpać z wiedzy użytecznej „tu i teraz”. Takie spotkania są nie tylko okazją do wymiany doświadczeń, ale także wzmacniają poczucie misji, wspólnoty i tożsamości zawodowej.

Wierzę, że konferencja w takiej formule – łączącej najwyższy poziom merytoryczny z otwartością na dialog – będzie w kolejnych latach nadal pełnić funkcję wzmacniającą i profesjonalizującą nasz pion dyscyplinarny, a także integrującą środowisko radców prawnych. ■

Dział Komunikacji

WYNIKI EGZAMINU RADCOWSKIEGO 2025

Wynik pozytywny uzyskało 1711 osób z 2056 zdających

Znamy już wyniki tegorocznego egzaminu radcowskiego, który odbywał się w dniach 1–4 kwietnia. Egzamin przeprowadziły 34 komisje egzaminacyjne. Przystąpiło do niego 2056 osób, z których 1711 uzyskało wynik pozytywny, co stanowi 83,2% wszystkich zdających.

Najlepsze wyniki osiągnęli aplikanci, którzy przystąpili do egzaminu bezpośrednio po ukończeniu aplikacji – zdawalność w tej grupie wyniosła aż 89,5%. Wśród pozostałych aplikantów odsetek ten wyniósł 68,6%, wśród osób uprawnionych do przystąpienia do egzaminu bez odbycia aplikacji – 58,2%.

Egzamin radcowski składał się z pięciu części pisemnych, obejmujących następujące dziedziny prawa: prawo karne, prawo cywilne lub rodzinne, prawo gospodarcze, prawo administracyjne, zasady wykonywania zawodu lub zasady etyki.

Czas na opracowanie rozwiązań zadań z zakresu prawa karnego, prawa cywilnego lub rodzinnego oraz prawa gospodarczego

wynosił po 360 minut. Czas na opracowanie rozwiązania zadania z zakresu prawa administracyjnego oraz zasad wykonywania zawodu lub zasad etyki wynosił łącznie 480 minut.

Z egzaminu radcowskiego wystawiono ogółem 471 ocen niedostatecznych. Najtrudniejsze okazały się zadania z prawa cywilnego i gospodarczego, gdzie oceny niedostateczne uzyskało odpowiednio 151 i 149 zdających.

Kolejne pod względem trudności było zadanie z prawa karnego, z którego wystawiono 99 ocen niedostatecznych. Najmniej problemów sprawiły zadania z prawa administracyjnego oraz z zasad wykonywania zawodu i etyki, z których wystawiono odpowiednio 60 i 12 ocen niedostatecznych.

Gratulujemy wszystkim, którzy pomyślnie zdali egzamin radcowski! ■

Red., www.kirp.pl

Więcej w internetowym dodatku dla aplikantów

XXXI KONGRES FIDE W KATOWICACH

W dniach 29–31 maja w Katowicach odbył się XXXI Kongres FIDE. Wydarzenie o ogromnym znaczeniu dla europejskiego środowiska prawniczego po raz pierwszy zorganizowano w Polsce. Krajowa Izba Radców Prawnych została partnerem głównym kongresu.

Udział KIRP jako partnera głównego dowodzi istotnej roli radców prawnych w kształtowaniu i stosowaniu prawa UE, a także zaangażowania samorządu zawodowego w rozwój współpracy międzynarodowej, promowanie wysokich standardów zawodowych oraz wspieranie integracji środowiska prawniczego w Europie.

Współtworząc to wydarzenie, KIRP aktywnie uczestniczy w budowie pomostu między teorią a praktyką prawa europejskiego, zapewniając radcom prawnym możliwość czynnego udziału w debacie nad przyszłością prawa UE oraz umacniania pozycji zawodu radcy prawnego na arenie międzynarodowej.

KONGRES FIDE – PO RAZ PIERWSZY W POLSCE

Międzynarodowa Federacja Prawa Europejskiego (FIDE) od ponad 60 lat organizuje prestiżowe kongresy poświęcone kluczowym zagadnieniom prawa Unii Europejskiej. Tegoroczna edycja jest wydarzeniem przelomowym – po raz pierwszy gospodarzem kongresu została Polska, a organizację wydarzenia powierzono Polskiemu Stowarzyszeniu Prawa Europejskiego, przy współpracy z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach oraz miastem Katowice.

Podczas kongresu uczestnicy z całej Europy mieli okazję wymieniać się doświadczeniami, analizować aktualne wyzwania i tworzyć wspólne kierunki rozwoju prawa unijnego. Tradycyjnie Kongres FIDE poświęcony jest trzem wybranym tematom, które mają strategiczne znaczenie dla przyszłości prawa UE i całego projektu europejskiego. W tym roku były to: prawo UE w sytuacjach nadzwyczajnych, unijna gospodarka cyfrowa: ogólne ramy (DSA/DMA) oraz reżimy sektorowe, solidarność i bezpieczeństwo energetyczne – od zielonej transformacji do zarządzania kryzysowego UE.

W każdej z sesji tematycznych przeprowadzono debatę z ekspertami w swoich dziedzinach.

WYBITNI PRELEGENCI

W kongresie wzięli udział czołowi eksperci prawa europejskiego, sędziowie, naukowcy i przedstawiciele instytucji unijnych. Wśród prelegentów znaleźli się: Anne Applebaum – laureatka Nagrody Pulitzera, historyczka, dziennikarka; Claire Bazy-Malaurie – prezeska Komisji Weneckiej; Adam Bodnar – minister sprawiedliwości RP; Stephan Harbarth – prezes Federalnego Trybunału Konstytucyjnego Niemiec; Koen Lenaerts – prezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; Michael McGrath – komisarz UE ds. demokracji, sprawiedli-

Fot. Archiwum KIRP

ści, praworządności i ochrony konsumentów; Sacha Prechal – była sędzia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; Marek Safjan – były sędzia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Prywatnego; Silvana Sciarra – była prezeska włoskiego trybunału konstytucyjnego; Eleanor Sharpston KC – była rzecznik generalna Trybunału Sprawiedliwości UE; Adam Szałpka – minister ds. Unii Europejskiej RP; Takis Tridimas – dyrektor Luksemburskiego Centrum Prawa Europejskiego, profesor na Uniwersytecie Luksemburskim; Joseph H.H. Weiler – profesor prawa europejskiego, Uniwersytet Nowojorski; Marc van der Woude – prezes Sądu Unii Europejskiej.

Podczas ceremonii otwarcia odbyła się debata „The Role of Courts in Democratic Societies”, w której udział wzięli wybitni prawnicy i sędziowie. Dyskusja dotyczyła roli sądów w ochronie demokracji, praworządności i praw obywatelskich.

YOUNG FIDE SEMINAR

Dzień przed oficjalnym otwarciem kongresu, 28 maja, zorganizowano Young FIDE Seminar, skierowany do młodych prawników i badaczy prawa europejskiego.

Wydarzenie to jest unikalną okazją dla studentów, doktorantów oraz młodych praktyków prawa do zdobycia wiedzy od najlepszych specjalistów w dziedzinie prawa Unii Europejskiej oraz nawiązania kontaktów z ekspertami, naukowcami i innymi uczestnikami, co otwiera drogę do przyszłej współpracy naukowej i zawodowej.

Wykład inauguracyjny: „Young Wolves Should Be Eager to Make Their Mark: Some Ideas and Suggestions from an Older Wolf” wygłosiła Eleanor Sharpston KC, była rzecznik generalna Trybunału Sprawiedliwości UE. ■

Red., www.kirp.pl

OCHRONA DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ

Polska podpisała konwencję Rady Europy o ochronie zawodu prawnika

13 maja Polska oficjalnie podpisała konwencję Rady Europy o ochronie zawodu prawnika – dokument, który m.in. gwarantuje niezależność wykonywania zawodu prawnika, ochronę przed nieuzasadnioną ingerencją w działalność zawodową oraz ochronę tajemnicy radcowskiej/adwokackiej.

Uroczystość odbyła się w Luksemburgu, a w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej podpis pod dokumentem złożyli wiceministra sprawiedliwości Maria Ejchart oraz ambasador Aleksander Pocię, pełniący obowiązki stałego przedstawiciela Polski przy Radzie Europy. W gronie państw sygnatariuszy znalazły się także: Luksemburg, Andora, Estonia, Francja, Grecja, Irlandia, Włochy, Litwa, Holandia, Macedonia Północna, Norwegia i Szwecja.

Konwencja to efekt prac Komitetu Ekspertów ds. Ochrony Prawników (CJ-AV) pod nadzorem Europejskiego Komitetu Współpracy Prawnej (CDCJ). Jej celem jest wzmocnienie praworządności przez zapewnienie skutecznej ochrony prawniczej i prawników, którzy odgrywają kluczową rolę w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości oraz ochronie praw podstawowych.

Dokument przewiduje m.in.: gwarancję niezależności wykonywania zawodu prawnika, ochronę przed nieuzasadnioną

ingerencją w działalność zawodową, ochronę tajemnicy adwokackiej/radcowskiej, zapewnienie równego i przejrzystego dostępu do zawodu, ochronę prawników przed negatywnymi konsekwencjami wynikającymi z identyfikacji z klientami lub ich sprawami, przebieg postępowań dyscyplinarnych przed niezależnymi i bezstronnymi organami, niezależność samorządów prawniczych.

Konwencja zapewnia, że w przypadkach naruszeń – takich jak groźby, nękanie, aresztowania czy przemoc wobec prawników – państwa sygnatariusze są zobowiązane do przeprowadzania skutecznych dochodzeń.

Co istotne, konwencja ma charakter globalny – mogą ją podpisać także państwa spoza Rady Europy. Aby weszła w życie, potrzeba było jej ratyfikacji przez co najmniej osiem państw, w tym sześciu członków Rady Europy.

Podpisanie dokumentu przez Polskę to istotny krok w kierunku zapewnienia prawnikom możliwości bezpiecznego, niezależnego i wolnego od nacisków wykonywania swojej pracy. To także ważne narzędzie w ochronie obrońców praw człowieka. ■

Red., www.kirp.pl

FINAŁ X EDYCJI OGÓLNOPOLSKIEJ AKADEMII – KONKURSU WIEDZY O PRAWIE

W jubileuszowej edycji konkursu wzięta udział rekordowa liczba uczniów

19 maja w Warszawie odbył się etap centralny X edycji Ogólnopolskiej Akademii – Konkursu Wiedzy o Prawie. Gościem honorowym wydarzenia była podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Paulina Piechna-Więckiewicz.

Akademia, organizowana przez Krajową Izbę Radców Prawnych od 10 lat, to zarówno sprawdzian wiedzy, jak i okazja do spotkania z rówieśnikami o podobnych zainteresowaniach oraz z ekspertami prawa – radcami prawnymi. Edycja jubileuszowa okazała się rekordowa pod względem zgłoszeń: zarejestrowało się 368 szkół i 1803 uczniów, a w etapie okręgowym wzięło udział 363 uczestników z 19 okręgowych izb. W etapie centralnym powitano 36 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z całej Polski. Wykazali się oni znakomitą wiedzą teoretyczną oraz imponującą umiejętnością analizy przypadków, logicznego myślenia oraz argumentacji.

Na ceremonię wręczenia nagród w tym dniu zaproszenie przyjęli: podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Paulina Piechna-Więckiewicz, wiceprezes Krajowej Rady Notarialnej Magdalena Arendt, wiceprezes Krajowej Rady Komorniczej Maciej Simbierowicz, sędzia Marzena Korzonek z Polskiej Sekcji Europejskiego Stowarzyszenia Sędziów na rzecz Mediacji GEMME oraz gospodarze Akademii: Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik i Wiceprezes KRRP Jakub Puszkarski.

Po zaciętej rywalizacji wyłoniono laureatów. W kategorii szkół podstawowych byli to: pierwsze miejsce – Aleksandra Ziemniak; drugie miejsce – Alexander Nastala; trzecie miejsce – Gustaw Matuszak. W kategorii szkół ponadpodstawowych zwyciężyli: pierwsze miejsce – Nikodem Nowak; drugie miejsce – Antonina Dylla; trzecie miejsce – Jan Czyż.

Laureaci wygrali między innymi indeks na studia prawnicze na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II oraz na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Procedura przyznania indeksu toczy się również w Uniwersytecie Gdańskim oraz Uniwersytecie Szczecińskim.

Wysoki poziom merytoryczny konkursu został potwierdzony przez komisje konkursowe, w których zasiadali koordynatorzy ds.

Fot. Archiwum KIRP

edukacji prawnej z okręgowych izb. Uczniów szkół podstawowych egzaminowali: r. pr. Anna Pacanowska (OIRP w Kielcach) – przewodnicząca, r. pr. Przemysław Ligęzowski (OIRP w Warszawie), r. pr. Magdalena Nurzyńska-Sawicka (OIRP w Lublinie), a uczniów szkół ponadpodstawowych: r. pr. Agnieszka Chrostowska-Bawół (OIRP w Rzeszowie) – przewodnicząca, r. pr. Marta Kędziora-Wnuk (OIRP we Wrocławiu), r. pr. Grzegorz Chycki (OIRP w Katowicach). Nad wszystkim czuwała przewodnicząca krajowego komitetu organizacyjnego r. pr. Karolina Węgrzyńska-Górzyńska.

W organizację finału jubileuszowej edycji Akademii zaangażowali się także koordynatorzy ds. edukacji prawnej, którzy poprowadzili dla chętnych praktyczne warsztaty. Porównanie systemu prawnego w serialach i filmach (m.in. w „Harrym Potterze”) omówiły r. pr. Anna Binka (OIRP w Bydgoszczy) i r. pr. Kinga Jerczyńska-Sałata, natomiast r. pr. Katarzyna Pyrzyńska-Czupryniak (OIRP w Zielonej Górze) poprowadziła warsztat z przygotowania pism procesowych.

Konkurs został objęty patronatem honorowym przez ministra edukacji narodowej Barbarę Nowacką oraz ministra sprawiedliwości Adama Bodnara, a patronatu medialnego udzieliło czasopismo „Edukacja Prawnicza”.

Wszystkim uczestnikom gratulujemy determinacji i pasji do zgłębiania wiedzy o prawie. Mamy nadzieję, że zobaczymy się już za rok podczas kolejnej edycji Akademii! ■

Dział Komunikacji

OIRP W BIAŁYMSTOKU

Wiosna pod znakiem edukacji prawnej

Marzec i kwiecień na Podlasiu zdominowały intensywne działania w obszarze edukacji prawnej.

A były to: Kongres Edukacji Prawnej zorganizowany przez Akademię Łomżyńską, spotkania w szkołach z okazji Dnia Edukacji Prawnej, okręgowy etap Ogólnopolskiej Akademii – Konkursu Wiedzy o Prawie (gratulujemy naszym laureatom, którymi zostali Franciszek Dzienis i Mateusz Radel!) oraz promocja zawodu wśród studentów prawa w trakcie III Tygodnia Akademickiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. To właśnie z tą uczelnią OIRP w Białymstoku podpisała długofalowe porozumienie, które ma zapewnić ścisłą współpracę Wydziału Prawa z samorządem radcowskim.

W tych wiosennych miesiącach nie zabrakło także wzruszających uroczystości. Pięknym wydarzeniem, które odbyło się 4 kwietnia na Wydziale Prawa UwB, było nadanie tytułu doktora honoris causa prof. Piotrowi Hofmańskiemu. Białostocką izbę reprezentowali Dziekan Rady Przemysław Ślepowroński oraz

Fot. OIRP w Białymstoku

sekretarz Rady Iwona Wrońska. Była to niezapomniana okazja do spotkania wielkiego człowieka, który przez wiele lat dzielił się swoją wiedzą ze studentami prawa.

Ta prawnicza wiedza, zdobywana zwłaszcza na aplikacji, procentowała też świetnym wynikiem tegorocznego egzaminu radcowskiego. Pozytywny rezultat uzyskało niemal 84% zdających – mamy 36 nowych radców prawnych!

A ze sportowych emocji – nasza drużyna piłkarska na Ogólnopolskich Mistrzostwach Radców Prawnych i Aplikantów w Hali Piłce Nożnej w Kielcach, w cieniu dębu Bartek, zdobyła aż siedem bramek. I to nie jest nasze ostatnie słowo! Dziękujemy OIRP w Kielcach za gościnę i do zobaczenia za rok. ■

Urszula Luiza Sienkiewicz

OIRP W KOSZALINIE

Prawo – wiedza, która łączy, STOP Hejt i Dzień Edukacji Prawnej

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Koszalinie realizuje we współpracy z Sądem Okręgowym w Koszalinie, Prokuraturą Okręgową w Koszalinie, Radą Ławniczą w Sądzie Okręgowym w Koszalinie, Stowarzyszeniem Profilaktyki i Terapii „Młodzi Młodym” w Koszalinie, Stowarzyszeniem Profesjonalnych Mediatorów Gospodarczych w Poznaniu, Okręgową Radą Adwokacką w Koszalinie oraz asystentami sędziów, referendarzami i urzędnikami sądowymi program edukacyjny „Prawo – wiedza, która łączy” skierowany do rodziców i opiekunów prawnych, uczniów szkół podstawowych (klas IV–VIII) oraz uczniów szkół średnich.

Radcowie prawni zrzeszeni w koszańskiej izbie wraz z przedstawicielami innych zawodów prawniczych uczestniczą także w działającej od 2023 r. inicjatywie STOP Hejt, którą założyła sędzia SR w Koszalinie Agnieszka Mroczek. Celem podejmowanych działań jest nauka młodzieży umiejętności obrony przed hejtem oraz uświadomienie konsekwencji prawnych, jakie grożą osobom stosującym mowę nienawiści. We współpracy z Sądem Rejonowym w Koszalinie realizowane są również lekcje prawa.

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Koszalinie wspólnie z innymi zawodami prawniczymi zrzeszonymi w samorządach i organizacjach pozarządowych oraz Ministerstwem Sprawiedliwości

Fot. OIRP w Koszalinie

uczestniczyła w inicjatywie Dni Edukacji Prawnej 2025. W okresie od 17 do 31 marca radcowie prawni przeprowadzali lekcje na temat tego, jak prawa jednostki są chronione przez prawo Unii Europejskiej, lub promowali zawód radcy prawnego. W ramach obchodów Dni Edukacji Prawnej 21 marca w Sądzie Okręgowym w Koszalinie odbyła się również symulacja rozprawy, której przedmiotem było przestępstwo stalkingu.

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Koszalinie zorganizowała drugi etap X edycji Ogólnopolskiej Akademii – Konkursu Wiedzy o Prawie dla uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych z obszaru właściwości naszej izby.

Z kolei 25 kwietnia w ramach III Tygodnia Akademickiego organizowanego przez Krajową Izbę Radców Prawnych odbyło się spotkanie naszych radców prawnych i aplikantów radcowskich ze studentami Instytutu Prawa i Administracji Uniwersytetu Pomorskiego. ■

Marta Kozłowska

OIRP W OLSZTYNIE

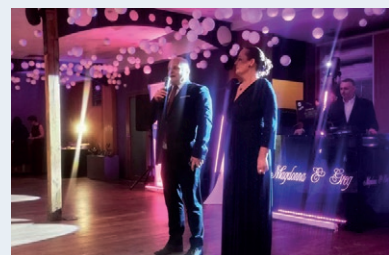
XXI Bal Prawnika

15 lutego odbył się XXI Bal Prawnika. W imprezie organizowanej przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Olsztynie wzięło udział ponad 200 osób, wśród których byli przedstawiciele wszystkich zawodów prawniczych.

Uroczystego otwarcia balu dokonał Dziekan Rady OIRP w Olsztynie Michał Korwek i wraz z Wicedziekanem Rady Martą Alicją Kawulą zaprosił wszystkich do wzięcia udziału w zbiórce datków na rzecz Fundacji Radców Prawnych „IUS” działającej

przy olsztyńskiej izbie, z przeznaczeniem na pomoc dla radców prawnych i ich rodzin znajdujących się w trudnym położeniu oraz pomocy dla osób wymagających leczenia i rehabilitacji. OIRP w Olsztynie – fundator

Fundacji „IUS” – przygotowała dla uczestników zbiórki upominki w postaci m.in. koszulek, kubków termicznych i ceramicznych z logo izby, obrazów olejnych, grafik, książek i innych. Za każde 50 zł

Fot. OIRP w Olsztynie

uczestnicy otrzymali jeden los niespodziankę, uprawniający do odebrania podziękowania w formie rzeczowej. W trakcie zbiórki zebraliśmy rekordową kwotę 7298,50 zł. Wszystkim darczyńcom serdecznie dziękujemy!

Wzorem lat ubiegłych uczestnicy balu mogli się sfotografować w fotobudce, a także utrwalić swe karnawalowe wizerunki na tle ścianki z logo OIRP w Olsztynie.

O oprawę muzyczną zadbali DJ Magdonna i Greg. O tym, że muzyka podobała się uczestnikom, świadczył tłok na parkiecie i to niemal przez cały czas trwania balu. Tańczyliśmy solo i parami z podskokami i obrotami – słowem: działo się! Szampańska zabawa trwała do „białego” rana. Dziękujemy wszystkim i zapraszamy na XXII Bal Prawnika już w lutym 2026 r. ■

Marta Alicja Kawula

OIRP W SZCZECINIE

Strona internetowa aplikaradcowska.info, Dni Edukacji Prawnej i Akademia Młodego Prawnika

10 kwietnia pod adresem <https://aplikaradcowska.info> wystartowała przygotowana przez szczecińską izbę strona internetowa prezentująca informacje o zawodzie radcy prawnego, aplikacji, egzaminie wstępnym na aplikację.

Izba angażowała się ponadto w akcję Dni Edukacji Prawnej. Były to lekcje prawa zarówno w szkołach podstawowych, jak i ponadpodstawowych, a także w szkole muzycznej w Szczecinie. Wszystkim wykładowcom serdecznie dziękujemy za zaangażowanie i czas i przekazywanie wiedzy z uśmiechem na twarzy. Zajęcia odbyły się w samym Szczecinie, jak i okolicach, w tych szkołach, które zaprosiły do siebie naszych radców prawnych. Uczniowie ze Szczecina, z Dobrej, Polic oraz Gryfina dostali solidną porcję wiedzy teoretycznej i praktycznej. Rozwiązali kazusy, przymierzali togę, oglądali z zacięciem kodeksy, które prowadzący zajęcia zabrali na lekcje. Kilka szkół już wyraziło chęć, aby takie lekcje zagościły na stałe w ich placówkach.

Akcja, której patronują Krajowa Izba Radców Prawnych oraz Ministerstwo Sprawiedliwości, odbyła się w 11 szkołach, a w lekcjach prawa wzięło udział 300 uczniów. Całość nie mogłaby się

Fot. OIRP w Szczecinie

wydarzyć, gdyby nie mec. Magdalena Safiańczuk, której serdecznie dziękujemy za zaangażowanie w organizację.

Z kolei 21 marca uczestniczyliśmy w uroczystej inauguracji Akademii Młodego Prawnika. Jest to projekt organizowany przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego skierowany do uczniów klas 4–8 szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych z województwa zachodniopomorskiego. Na zaproszenie do czwartej edycji projektu odpowiedziało 15 szkół podstawowych oraz 20 szkół ponadpodstawowych. Do akademii aplikowało blisko 80 kandydatów, spośród których wybrano 40 uczestników nie tylko ze Szczecina, lecz także z Czaplinki, Myśliborza, Gryficy, Polic, Klinisk Wielkich, ze Stargardu, z Marianowa. Podczas uroczystości uczestnicy odebrali indeksy oraz złożyli ślubowanie. ■

Jakub Cieśliski

OIRP W TORUNIU

Drużyna z Torunia mistrzem Polski!

W dniach 10–13 kwietnia w Kielcach i w Zagnańsku odbyła się XVI edycja Mistrzostw Polski Radców Prawnych w Halowej Piłce Nożnej, organizowanych przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Kielcach. Przed rozpoczęciem rozgrywek wśród faworytów wymieniano szczególnie drużyny OIRP w Lublinie, OIRP w Warszawie i OIRP we Wrocławiu. Również nasza drużyna, która przygotowywała się do turnieju od października, liczyła na powrót do ścisłej czołówki.

OIRP w Toruniu w fazie grupowej odniosła zwycięstwa z drużynami OIRP w Warszawie II (2:0) i OIRP w Gdańsku (1:0), zremisowała z drużyną OIRP w Katowicach (1:1) oraz przegrała, po golach straconych w końcówce meczu, z reprezentacją OIRP we Wrocławiu (0:2). Wyniki spotkań grupowych dały nam awans do ćwierćfinału, w którym zmierzyliśmy się z multimedalistą mistrzostw – drużyną z OIRP w Warszawie. Pomimo że pierwsi straciliśmy bramkę, do końca walczyliśmy o wyrównanie. Nieustanne wysiłki przyniosły efekt w postaci gola Wojciecha Kućmai. W serii rzutów karnych dwie fenomenalne obrony Karola Wojciechowskiego zapewniły nam awans do półfinału turnieju, w którym zmierzyliśmy się z reprezentacją gospodarzy. Niesionej dopingiem kibiców reprezentacji OIRP w Kielcach należy oddać, że dzielnie opierała się naszym atakom, jednak ostateczny wynik nie pozostawił złudzeń – zwycięstwo 2:0 i awans do wielkiego finału, gdzie czekała na nas ponownie drużyna OIRP we Wrocławiu.

Finał to z kolei walka o każdy centymetr boiska, niesamowite strzały i fenomenalne parady obu bramkarzy. Regulaminowy czas

Fot. OIRP w Toruniu

gry nie przyniósł rozstrzygnięcia (1:1) i o tym, kto zdobędzie tytuł mistrza Polski, musiały zdecydować rzuty karne. W nich po raz kolejny świetną formę potwierdził nasz bramkarz Karol Wojciechowski. Jednocześnie zawodnicy wykonujący rzuty karne zachowali zimną krew i wykazali się precyzją przy strzałach, dzięki czemu tytuł mistrzów Polski po raz pierwszy w kilkunastoletniej historii tego turnieju trafił do Torunia!

Dodatkowo nasi gracze otrzymali wyróżnienia indywidualne. Byli to Szymon Żbikowski za najlepszy występ w meczu półfinałowym oraz Karol Wojciechowski za najlepszy występ w meczu finałowym oraz całkowicie zasłużony tytuł najlepszego bramkarza mistrzostw.

Triumfatorzy XVI Mistrzostw Polski Radców Prawnych w Halowej Piłce Nożnej wystąpili w składzie: Karol Wojciechowski (bramkarz), Mateusz Grzelak (kapitan), Tomasz Nowicki, Sławomir Drapała, Rafał Rojek, Krzysztof Bień, Paweł Brończyk, Wojciech Kietbasiński, Wojciech Kućmaja, Bartłomiej Rosiak, Mateusz Ceglarski, Jan Mysza, Szymon Żbikowski oraz Hubert Spychalski. ■

Mateusz Grzelak

Więcej o mistrzostwach na s. 52.

OIRP W WARSZAWIE

Debaty radców prawnych, prawo rodzinne w praktyce i Akademia Aplikanta

W kwietniu Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie zaprosiła członków izby warszawskiej do udziału w nowym cyklu spotkań: Debaty Radców Prawnych. W jego ramach eksperci z różnych dziedzin prawa mierzą się z aktualnymi i trudnymi tematami. Spotkania te mają być przestrzenią do otwartego dialogu, w której prawnicy – radcowie prawni i aplikanci radcowscy – mogą wymieniać się wiedzą i doświadczeniami, a także spojrzeć na zagadnienia prawne z różnych, praktycznych perspektyw.

W pierwszej debacie z cyklu, pt. „Szanse i ryzyka związane ze sztuczną inteligencją w świadczeniu usług prawnych”, która odbyła się 7 kwietnia, r. pr. Agata Szeliga i r. pr. dr Damian Flisak dyskutowali o tym, jak AI wpływa na praktykę prawa i jakie zagrożenia oraz szanse niesie jej rozwój. Spotkanie poprowadzili r. pr. dr hab. Marcin Dziurda, prof. UW i Wicedziekan Rady OIRP, oraz r. pr. Stanisław Sopol, przewodniczący Komisji LegalTech w OIRP w Warszawie.

Fot. OIRP w Warszawie

Fot. OIRP w Warszawie

15 kwietnia w siedzibie Senatu RP odbyła się debata „Prawo rodzinne w praktyce – nowe regulacje w aspekcie prawno-psychologicznym”, zorganizowana przez Senacki Zespół ds. Zrównoważonego Rozwoju we współpracy z OIRP w Warszawie. Wydarzenie zgromadziło ekspertów prawa rodzinnego, psychologów, przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości oraz środowiska samorządowego i rządowego, którzy wspólnie omówili aktualne wyzwania oraz kierunki zmian legislacyjnych w powyższym obszarze. Wśród prelegentów znaleźli się sędziowie, radcowie prawni, kuratorzy sądowi, notariusze, psychologowie i komornicy, którzy dzielili się doświadczeniem oraz praktycznymi obserwacjami z pracy w terenie.

24 kwietnia w Collegium Iuridicum II Uniwersytetu Warszawskiego odbyło się kolejne wydarzenie z cyklu „Akademia Aplikanta”, organizowane przez OIRP w Warszawie od początku 2024 r. Na spotkaniu prowadzonym przez r. pr. dr. Michała Hudzika studenci prawa mieli okazję zobaczyć, jak w praktyce wygląda kształcenie na aplikacji radcowskiej, oraz zmierzyć się z jednym z kluczowych zagadnień w postępowaniu karnym.

Od początku roku spotkania w ramach „Akademii Aplikanta” zostały zorganizowane także na Uniwersytecie SWPS, Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz w Akademii Leona Koźmińskiego. Wydarzenia organizowane w ramach cyklu „Akademia Aplikanta” to doskonała okazja, by przekonać się, że warto dołączyć do grona radców prawnych po ukończeniu studiów. ■

Milena Więckowska

OIRP WE WROCŁAWIU

II Kongres Dolnośląskiego Forum Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego

26 kwietnia w siedzibie Okręgowej Izby Radców Prawnych we Wrocławiu odbył się II Kongres Dolnośląskiego Forum Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego „Postępowanie dyscyplinarne – aspekty praktyczne”.

Dolnośląskie Forum Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego powstało kilka lat temu i zrzesza samorządy zawodów zaufania publicznego z Dolnego Śląska, w tym m.in. radców prawnych, adwokatów, lekarzy czy komorników. Celem działania forum jest m.in. inicjowanie i uczestniczenie w działaniach mających na celu szerzenie i umacnianie idei samorządności zawodowej, przedstawianie rozwiązań systemowych dotyczących zawodów zrzeszonych, a także wymiana doświadczeń dotyczących działalności zawodowej i samorządowej oraz integracja środowisk zawodowych.

Tematem przewodnim tegorocznego forum były postępowania dyscyplinarne – ich praktyczne aspekty oraz wyzwania, jakie niosą dla różnych zawodów zaufania publicznego. W kongresie wzięli udział przedstawiciele wielu samorządów zawodowych, m.in.

Fot. OIRP we Wrocławiu

radców prawnych, adwokatów, lekarzy, weterynarzy, notariuszy, komorników i farmaceutów.

Program wydarzenia obejmował trzy główne panele dyskusyjne omawiające różne zagadnienia postępowań dyscyplinarnych. W prelekcjach i dyskusjach udział wzięli doświadczeni rzecznicy dyscyplinarni, członkowie sądów dyscyplinarnych oraz przedstawiciele władz samorządowych. Nie zabrakło tematów kontrowersyjnych i praktycznych przykładów z życia zawodowego.

Zwieńczeniem kongresu były otwarta sesja networkingowa oraz runda pytań i odpowiedzi, która pozwoliła uczestnikom wymienić się doświadczeniami i pogłębić wiedzę. ■

OIRP we Wrocławiu

NIEUSTANNIE UDOSKONALAMY NASZE DZIAŁANIA PROMOCYJNE

Rozmowa z r. pr. Jakubem Puszkarskim, Wiceprezesem KRRP XII kadencji.

■ Za nami finał X edycji Ogólnopolskiej Akademii – Konkursu Wiedzy o Prawie – kolejny sukces czy praca, której efektów nie widać?

Każda forma edukacji prawnej przynosi efekty. Postęp jest zauważalny i z roku na rok świadomość prawna społeczeństwa rośnie, choć wciąż pozostaje wiele do zrobienia. Wyznacznikiem zainteresowania prawem jest chociażby liczba uczestników Akademii, która w tym roku pobiła kolejny rekord – w konkursie wzięło udział 368 szkół, a więc o 1/3 więcej niż w 2024 r.

W tej edycji po przerwie pandemicznej wróciliśmy do etapu okręgowego konkursu, który jest realizowany w okręgowych izbach. I jestem dumny z tego, że wszystkie izby podjęły współpracę z Krajową Izbą Radców Prawnych i go przeprowadziły.

■ Przed pandemią nie zawsze tak było.

Rzeczywiście bywało różnie – nie wszystkie izby angażowały się w organizację etapu okręgowego. Rozmawialiśmy na ten temat z izbami, na poziomie dziekanów rad izb czy koordynatorów do spraw edukacji prawnej, pokazując im, jaka jest idea Akademii. Zadbaliśmy też o konkretne wsparcie – izby otrzymały od nas kompletne materiały merytoryczne, czyli pytania, kazusy i instrukcje, a także środki na organizację etapu okręgowego i drobne nagrody dla uczniów. I efekty są naprawdę imponujące – w etapie szkolnym wzięło udział ponad 1,8 tys. uczniów.

Wszystkie izby zaangażowały się w obchody Dnia Edukacji Prawnej, który był organizowany z Ministerstwem Sprawiedliwości i innymi samorządami prawniczymi. Dzięki temu ogromna część zajęć, która w dniach 15–31 marca została przeprowadzona w 519 szkołach i objęła 30 tys. uczniów, była zrealizowana przez samorząd radcowski.

Pozwoliła na to doskonała współpraca z izbowymi koordynatorami do spraw edukacji prawnej, działającymi przy KIRP. Mogę być tylko wdzięczny koleżankom i kolegom radcom prawnym i aplikantom radcowskim, którzy realizowali te zajęcia.

■ Tydzień Akademicki to również element promocji zawodu.

Tydzień Akademicki jest organizowany przez Komisję Promocji Zawodu KRRP, której przewodniczy pani mecenas Aleksandra Gibuła, ale tak naprawdę komisja pełni funkcję koordynacyjną i wspierającą, bo projekt realizują okręgowe izby i skupieni w nich radcowie prawni, którzy byli, są i będą obecni na uczelniach. W przypadku tej inicjatywy KIRP zapewniła materiały merytoryczne oraz rzeczowe w celu uatrakcyjnienia spotkań ze studentami.

Fot. Archiwum KIRP

JAKUB PUSZKARSKI

Wicedziekan Rady OIRP w Gdańsku odpowiedzialny za aplikację i edukację prawną, Wiceprezes KRRP, absolwent m.in. Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Prowadzi własną kancelarię, jest również pracownikiem Katedry Prawa Morskiego WPiA UG. Sekretarz Komisji Prawa Morskiego PAN. Prezes Fundacji Teneo, urzeczywistniającej ideę społeczeństwa obywatelskiego i podnoszenia świadomości prawnej obywateli. Uwielbia podróże, podczas których faktycznie odpoczywa. Jego ulubionym kierunkiem jest Azja.

Projekt przybiera różne formy i jest realizowany w różnych terminach, chociaż cel jest jeden – promocja naszego zawodu i zachęcanie do wstępowania w nasze szeregi. Na przykład w izbie gdańskiej, z której się wywodzę, odbył się on na początku maja w ramach Dnia Radcy Prawnego. Organizujemy wówczas tzw. Niebieską Strefę, symulację rozpraw i spotkania informacyjne dla studentów.

Również w przypadku tej inicjatywy w organizację spotkań ze studentami zaangażowały się wszystkie okręgowe izby radców prawnych, a spotkania przeprowadzono łącznie na 37 uczelniach.

■ **Czy zawód radcy prawnego jest dla studentów nadal zawodem pożądanym?**

Obecnie obserwujemy spadek zainteresowania karierą prawniczą, ale jako samorząd radcowski nie mamy powodu do niepokoju. Moim zdaniem dlatego, że od lat prowadzimy dyskusję nad aplikacją, reformujemy ją, dostosowujemy do zmieniających się warunków. Dzięki temu odbywanie aplikacji radcowskiej jest po pierwsze ciekawe m.in. ze względu na zajęcia specjalizacyjne czy też związane z nabywaniem umiejętności miękkich, po drugie świetnie przygotowuje do wykonywania zawodu, a po trzecie daje poczucie bezpieczeństwa ze względu na elastyczność procesu kształcenia.

■ **Czy można już powiedzieć, że społeczeństwo wie, że jeśli ma jakiś problem prawny, to powinno korzystać z usług radców prawnych?**

Spółeczeństwo jest już coraz bardziej tego świadome. To efekt wieloletniej edukacji, ale też zachodzących zmian społecznych. Ja sam edukacją prawną zajmuję się od czasów studenckich – byłem członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Prawa (ELSA Gdańsk), później na aplikacji radcowskiej i dzisiaj w mojej izbie oraz jako Wiceprezes KRRP.

Kiedy wymyśliliśmy w 2019 r. Kongres Edukacji Prawnej, naszym celem było stworzenie platformy do dyskusji o edukacji prawnej i obywatelskiej, a także edukowanie nauczycieli i innych osób zajmujących się edukacją prawną w organizacjach pozarządowych. Ten kongres, od lat wspierany przez KIRP, jest forum wymiany poglądów i dobrych praktyk między radcami prawnymi a edukatorami. Tutaj samorząd działa zatem dwutorowo – stwarzamy możliwości do podnoszenia jakości edukacji prawnej, a także wykonujemy organiczną pracę w terenie, czyli edukujemy, prowadzimy zajęcia dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych. Ciekawostką jest to, że na szczeblu krajowym nie mamy powołanej komisji ds. edukacji prawnej, a działania realizujemy wraz z Biurem KIRP i koordynatorami ds. edukacji prawnej z poszczególnych izb.

Na wzrost świadomości prawnej społeczeństwa istotnie wpłynął również system nieodpłatnego poradnictwa prawnego, który jest w przededniu pewnych zmian. NPP zwiększyło nie tylko rozpoznawalność zawodu radcy prawnego, lecz też dało nam szerszy dostęp do osób, które potrzebują pomocy prawnej.

■ **Skoro już pan o tym wspominał, to proszę powiedzieć, co ma się zmienić w nieodpłatnej pomocy prawnej?**

Zmiany mają wynikać z przygotowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości nowelizacji ustawy, która została przekazana do pierwszego czytania. Z naszego punktu widzenia są w niej dwie ważne zmiany – po pierwsze beneficjent będzie mógł wybrać, czy chce tę pomoc prawną uzyskać na żywo, w punkcie pomocy prawnej, czy też na odległość. A w związku z tym możliwe będzie udzielanie porad przez prawników dyżurujących w punktach, które nie mają dużego obłożenia. Ciężko ocenić, czy jest to dobry kierunek. W mniejszych miejscowościach to zainteresowanie pomocą jest niekiedy niewielkie, stąd

udzielanie porad na odległość może to zmienić, ale musimy pamiętać, że niesie to ze sobą również potencjalne ryzyka.

Po drugie ministerstwo zamierza zrezygnować z konieczności składania przez beneficjenta oświadczenia, że nie jest w stanie opłacić pomocy prawnej ze swoich środków, co budzi nasze obawy. Postulaty zgłaszane przez KIRP w przeszłości zmierzały do odwrotnego rozwiązania – czyli do konieczności weryfikacji sytuacji majątkowej i finansowej osoby korzystającej z nieodpłatnej pomocy prawnej po to, by była ona kierowana wyłącznie do osób, które nie są w stanie jej pokryć z własnych środków.

Kluczowym postulatem KIRP pozostaje zwiększenie finansowania systemu NPP z budżetu państwa i urealnienie wynagrodzenia za jej świadczenie, tak aby obejmowało ono rzeczywisty koszt usługi oraz nakład pracy radcy prawnego. Dotyczy to również urzędówek.

■ **Przejdźmy do promocji i komunikacji. Dyskutowaliście państwo o tym, jakie są jej mankamenty i że konieczna jest ewaluacja dotychczasowych działań. Jakie płyną z niej wnioski?**

Nieustannie analizujemy i udoskonalamy nasze działania promocyjne, sprawdzamy efekty podejmowanych działań i wyciągamy wnioski. Z naszych badań i wewnętrznych dyskusji wynika potrzeba stałego prowadzenia aktywności w zakresie kampanii promocji zawodu za pomocą zdywersyfikowanych kanałów, takich jak Internet, radio czy telewizja. Dlatego działania w pierwszej połowie roku realizujemy według przyjętego harmonogramu na podstawie materiałów, które wyprodukowaliśmy w poprzedniej kadencji, i pracujemy nad tym, co w przyszłości. Ale o tym nie chciałbym mówić, bo te prace w Komisji Promocji jeszcze trwają i jesteśmy na etapie wyboru najlepszej ścieżki działań w tym obszarze.

■ **Nie wiadomo wciąż zatem, co będzie rozwijane, a co zwiąane?**

Dokonałiśmy takiej analizy i jeżeli chodzi o kampanię taką typową, to ona będzie kontynuowana. Dyskusja toczy się o to, jakie materiały produkować, w jakim kierunku iść. Nie chodzi zatem o to, czy realizować działania promocyjne, lecz o to, jakie metody i formy są najsukuteczniejsze z punktu widzenia adresata, do którego mają dotrzeć.

Kontynuowane są także projekty takie jak wideocasty. Właśnie jesteśmy po premierze pierwszego wideocastu w nowej odsłonie, z nowym prowadzącym Marcinem Kruszewskim, którego gościem jest mec. Mateusz Mickiewicz. Mamy więc do czynienia z dwoma influencerami, którzy mogą pochwalić się już swoją publicznością. Liczymy na efekt synergii, ale dopiero praktyka pokaże, czy tak będzie. Jesteśmy po emisji pierwszego odcinka, a mamy ich w planach 10.

Unowocześniona będzie też wyszukiwarka szukajradcy.pl. Te prace, podjęte jeszcze przez moją poprzedniczkę (jeżeli chodzi o funkcję wiceprezesa i obecną przewodniczącą komisji), są już na ukończeniu, dlatego mogę śmiało powiedzieć, że do końca czerwca będzie już gotowa nowa odsłona wyszukiwarki szukajradcy.pl, która zyska przyjemniejszy design i poprawione funkcjonalności. To istotne, ponieważ nasze kampanie promocyjne skupiają się również na promocji tej wyszukiwarki.

■ I po kampanii reklamowej, np. w telewizji, widać wzmożony ruch na szukajradcy.pl?

Oczywiście jakbyśmy nie mieli tych wyników, to Krajowa Rada by się patrzyła na nasze działania sceptycznie. Te korzyści są dwojakiego rodzaju – z jednej strony obserwujemy zwiększony ruch potencjalnych klientów, a z drugiej strony zwiększa się zainteresowanie wyszukiwarką samych radców prawnych, którzy umieszczają w niej swoje wizytówki. Najistotniejsze jest jednak nie tylko to, że liczba odwiedzin na stronie wyszukiwarki wzrasta w czasie kampanii, lecz także to, że rośnie rozpoznawalność strony i ruch organiczny na tej stronie poza okresami zintensyfikowanych działań promocyjnych.

■ Dużo jest pieniędzy na działania promocyjne?

Uważam, że środki są adekwatne do naszych potrzeb. W obecnych realiach budżet jest po prostu rozsądnie skonstruowany – umożliwia realizację tych kluczowych celów, które sobie założyliśmy. Musimy działać bardzo efektywnie, maksymalizować rezultaty, czyli niekoniecznie więcej działań, lecz działania naprawdę dobrze zaplanowane we współpracy z izbami.

Nieustannie analizujemy i udoskonalamy nasze działania promocyjne, sprawdzamy efekty podejmowanych aktywności i wyciągamy wnioski. Z naszych badań i wewnętrznych dyskusji wynika potrzeba stałego prowadzenia działań w zakresie kampanii promocji zawodu za pomocą zdyspersyfikowanych kanałów, takich jak Internet, radio czy telewizja.

■ Porozmawiamy chwilę o tej współpracy. W tej kadencji pana zadaniem ma być pogłębienie komunikacji z izbami. Jak to ma się odbywać?

Pomysłem Prezesa KRRP Włodzimierza Chróścika na pogłębienie współpracy z OIRP było powołanie komitetów, które będą forum wymiany poglądów z przedstawicielami wszystkich izb. Wśród nich został powołany Komitet ds. Promocji i Komunikacji, któremu mam przyjemność przewodniczyć.

Jesteśmy po dwóch bardzo dobrych spotkaniach, podczas których zgodziliśmy się, że w działaniach promocyjnych powinniśmy wykorzystywać potencjał wszystkich izb okręgowych. Zgodziliśmy się, że mamy bardzo ciekawą ofertę dla radców prawnych – np. zniżki na Orlenie czy w zakresie ubezpieczeń, i że ta informacja powinna trafić do jak najszerszego ich grona, a więc powinna być powielana na kanałach komunikacyjnych poszczególnych izb i umieszczana w social mediach.

Liczę, że w zakresie edukacji prawnej, w komunikacji i promocji zawodu też będziemy wspólnie informować członków samorządu o podejmowanych działaniach.

■ Jednym z pomysłów na zwiększenie tej komunikacji są szkolenia dla osób zajmujących się promocją zawodu.

Pomysł przeprowadzenia takiego szkolenia dla tych osób zrodził się w Komisji Promocji Zawodu, który oczywiście wsparłem. Takie szkolenia były już organizowane i one pozwalają ujednolicić pewne standardy w zakresie promocji czy komunikacji w ramach całego samorządu. Są też pomysły, by te

szkolenia dotyczyły komunikacji kryzysowej i innych obszarów, takich jak wystąpienia publiczne. Komisja już nad tym pracuje, więc efekty zobaczymy niedługo.

■ Podsumujmy więc – jakie flagowe projekty promocyjne będą w tym roku realizowane?

Poza Ogólnopolską Akademią – Konkursem Wiedzy o Prawie i Dniem Edukacji Prawnej na pewno będziemy kontynuować kampanię promocji zawodu w mediach i już planujemy nową. Prawdopodobnie w październiku ruszymy z kolejną dużą akcją edukacyjną w szkołach, ale w zanadru mamy również pomysły na edukację seniorów. Będziemy też obecni na festiwalach, takich jak Pol'and'Rock czy CieszFanów.

Nasz udział w festiwalach jest organizowany przez Komisję Wspierania Rozwoju Zawodowego, która współpracuje w tym zakresie z Komisją Promocji Zawodu.

■ Czy Komisja Wspierania Rozwoju Zawodowego też dokonała już wyboru działań w nowej kadencji?

Komisji Wspierania Rozwoju Zawodowego, którą kieruje mienas Martyna Smaglińska, to kolejna komisja, z którą mam przyjemność współpracować jako Wiceprezes KRRP. Komisja w nowej kadencji zamierza nie tylko kontynuować i rozwijać działania rozpoczęte przez swoich poprzedników, lecz także planuje trzy nowe inicjatywy.

Po pierwsze zostanie przeprowadzone ogólnokrajowe pogłębione badanie opinii radców prawnych na temat barier w rozwoju zawodowym. Jego wyniki będą podstawą naszych dalszych działań.

Drugim obszarem działania będzie budowanie środowiska sprzyjającego integracji i wymianie doświadczeń. Będzie to realizowane przez obecność na festiwalach, organizację konferencji oraz stworzenie pierwszego programu mentoringowego.

Trzecim priorytetem w pracach komisji jest rozwijanie kompetencji zawodowych – poprzez organizację strefy rozwoju, a w ramach niej dobrze już znanych inicjatyw – Forum Aplikantów i Forum Młodych Radców Prawnych, i dwóch nowych: Forum Równych Szans oraz Forum Praktyków.

W marcu wspólnie z Komisją Aplikacji zorganizowaliśmy X Forum Aplikantów, zmieniając nieco jego formułę. W tym roku po raz pierwszy skoncentrowaliśmy się na przyszłości zawodu radcy prawnego i nowych technologiach. Aplikanci brali udział w szkoleniach i warsztatach poświęconych wykorzystaniu sztucznej inteligencji w pracy kancelarii.

Forum Równych Szans natomiast to inicjatywa promująca równość, inkluzywność, przeciwdziałanie uprzedzeniom oraz zrozumienie zmian pokoleniowych, a także przestrzeń do rozwijania świadomości i umiejętności w zakresie dobrostanu psychologicznego i wellbeingu. Oficjalne rozpoczęcie działalności forum ogłosimy już wkrótce.

Wspólnie z Ośrodkiem Badań, Studiów i Legislacji KRRP aktualizujemy „Poradnik na start”, który otrzymują nowi radcowie prawni podczas ślubowania.

Wszystkie te działania mają na celu wspieranie radców prawnych w skutecznym rozwoju zawodowym oraz lepszym radzeniu sobie z wyzwaniami, takimi jak wypalenie zawodowe czy zachowanie równowagi między pracą a życiem prywatnym. ■

Rozmawiał Bogdan Bugdański

BIEGŁOŚĆ W AI – PRZYSZŁOŚĆ ZAWODU RADCY PRAWNEGO

Przybliżenie praktycznych aspektów wdrażania sztucznej inteligencji w pracy radcy prawnego i rozpoczęcie środowiskowej debaty o odpowiedzialnym korzystaniu z AI w kontekście przepisów prawa, standardów etycznych oraz ochrony interesów klienta to cele ogólnopolskiej konferencji „Biegłość w AI – przyszłość zawodu radcy prawnego”. Wydarzenie zostało zorganizowane 13 maja w Warszawie przez Krajową Izbę Radców Prawnych we współpracy z Microsoft Polska oraz kancelarią prawną Sołtysiński Kawecki & Szlęzak. Podczas konferencji zaprezentowano wspólnie opracowane rekomendacje „AI w pracy radcy prawnego”.

Konferencja to również realizacja punktu 10 „Wytucznych działania samorządu i jego organów na lata 2024–2028”, zgodnie z którym Krajowa Izba Radców Prawnych zobowiązuje się do metodycznego wspierania radców prawnych i aplikantów radcowskich w poznawaniu i praktycznym wykorzystywaniu nowoczesnych narzędzi cyfrowych w codziennej pracy zawodowej. Działanie to wpisuje się także w szerszy kontekst cyfryzacji życia publicznego, potrzeby zapewnienia niezależności zawodu i wzmocnienia pozycji radców jako zawodu zaufania publicznego.

Wydarzenie zgromadziło szerokie grono uczestników – od przedstawicieli instytucji publicznych i władz samorządowych przez radców prawnych i aplikantów po ekspertów z obszaru prawa technologii, etyki zawodowej i innowacji cyfrowych.

Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in.: Beata Sawicka-Felczak – naczelnik Wydziału Adwokatury i Radców Prawnych w Ministerstwie Sprawiedliwości, Michał Jaworski – dyrektor ds. strategii technologicznej w firmie Microsoft, Jarosław Grzywiński – prezes NASK.

AI TO JUŻ KONIECZNOŚĆ, A NIE WYBÓR

Konferencję oficjalnie otworzyli Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik oraz Michał Jaworski, dyrektor ds. strategii technologicznej w firmie Microsoft, wspólnie podkreślając wagę międzyśrodowiskowej współpracy w kontekście transformacji technologicznej zawodu prawnika.

Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik w swoim wystąpieniu wskazał, że adaptacja nowoczesnych technologii do zawodu radcy prawnego, w tym sztucznej inteligencji, przestaje być wyborem, a staje się koniecznością wynikającą z potrzeb rynku, oczekiwań klientów i zmian w systemie wymiaru sprawiedliwości. Podkreślił również rolę samorządu zawodowego jako instytucji, która ma nie tylko chronić wartości zawodu, lecz także wspierać członków w nabywaniu kompetencji potrzebnych do efektywnego i bezpiecznego korzystania z narzędzi AI.

– AI nie jest już nowinką technologiczną ani opcjonalnym dodatkiem – staje się nieodłącznym elementem codziennej

Konferencję otworzyli Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik oraz Michał Jaworski, dyrektor ds. strategii technologicznej w firmie Microsoft

praktyki prawniczej. Zdajemy sobie sprawę, że korzystanie z narzędzi opartych na AI wiąże się z wieloma pytaniami – o bezpieczeństwo danych, odpowiedzialność zawodową, relację z klientem. Dlatego Krajowa Izba Radców Prawnych podjęła działania, by wspierać nasze środowisko w tej transformacji: nie tylko przez opracowanie zbioru rekomendacji „AI w pracy radcy prawnego”, lecz także organizację takich wydarzeń jak dzisiejsze – powiedział Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik.

W dalszej części wystąpienia zaakcentował, że wdrożenie AI musi odbywać się w sposób odpowiedzialny i świadomy. Wskazał, że kluczowe są zachowanie wysokich standardów etyki zawodowej i pełna transparentność wobec klientów.

– AI nie zastąpi radcy prawnego, ale może znacząco wspierać go w codziennej pracy. Każde użycie musi być przemyślane i zgodne z zasadami etyki oraz interesem klienta – podkreślił Prezes KRRP.

REKOMENDACJE AI

Pierwszym merytorycznym punktem konferencji była prezentacja dr. Jochena Engelhardta, Microsoft head of legal and assistant general counsel for Central and Eastern Europe,

Fot. Archiwum KRRP

Middle East and Africa, pt. „Szanse i zagrożenia sztucznej inteligencji”.

Doktor Engelhardt omówił zarówno ogromny potencjał AI w usprawnieniu pracy prawnika, jak i ryzyka wynikające z jej nieodpowiedzialnego wykorzystania. Zwrócił szczególną uwagę na kwestie etyczne, ochronę danych oraz konieczność zachowania nadzoru człowieka nad działaniami AI. Wskazał również, że wdrażanie AI wymaga nie tylko odpowiednich narzędzi, lecz także zmiany podejścia i otwartości na nowe kompetencje w środowisku prawniczym.

Kulminacyjnym punktem konferencji była obszerna prezentacja oficjalnych rekomendacji KRRP dotyczących korzystania z narzędzi sztucznej inteligencji w pracy radcy prawnego. Dokument „AI w pracy radcy prawnego” został opracowany we współpracy z Microsoft oraz kancelarią Sottysiński Kawecki & Szlęzak i jest pierwszym tego rodzaju, kompleksowym przewodnikiem po standardach odpowiedzialnego, bezpiecznego i etycznego wdrażania AI w zawodzie radcy prawnego.

Rekomendacje „AI w pracy radcy prawnego”
Zeskanuj kod QR i pobierz rekomendacje KRRP dla radców prawnych dotyczące AI:

W ramach wydarzenia odbył się panel dyskusyjny, w którym udział wzięli: r. pr. dr Paweł Kowalski – pełnomocnik Prezesa KRRP ds. nowych technologii, r. pr. Aneta Baranowska, r. pr. Agata Szeliga (SK&S) oraz r. pr. Renata Zalewska (Microsoft). Panel moderował r. pr. dr Damian Flisak, który zadbał o płynną i merytoryczną wymianę poglądów.

Podczas dyskusji paneliści zaprezentowali nie tylko strukturę i treść rekomendacji, lecz również omówili ich praktyczne zastosowanie oraz wpływ na wykonywanie zawodu. Zwracali uwagę na istotne dylematy, jakie rodzi korzystanie z AI – od obowiązków informacyjnych wobec klientów przez zgodność z przepisami o ochronie danych po konieczność zachowania tajemnicy zawodowej. Wskazano, że dokument nie narzuca sztywnych schematów, daje natomiast narzędzia do

W ramach wydarzenia odbył się panel dyskusyjny, w którym udział wzięli: r. pr. dr Paweł Kowalski – pełnomocnik Prezesa KRRP ds. nowych technologii, r. pr. Agata Szeliga (SK&S), r. pr. Renata Zalewska (Microsoft) oraz r. pr. Aneta Baranowska. Panel moderował r. pr. dr Damian Flisak

Rekomendacje mają ułatwić radcom pełne wykorzystanie potencjału, jaki daje AI
– Renata Zalewska, radca prawny i senior commercial attorney w Microsoft Polska

Sztuczna inteligencja budzi ciągle sporo obaw. Słyszymy bardzo często o halucynacjach, nieprawidłowych orzeczeniach czy sporach sądowych związanych z trenowaniem dużych modeli językowych. Jest też spora dysproporcja wiedzy w zakresie AI między radcami. Wielu radców wykonuje zawód indywidualnie lub w niewielkich przedsiębiorstwach czy też w jednostkach samorządu terytorialnego, nie mając łatwego dostępu do specjalistycznej wiedzy o AI. Rekomendacje są bardzo ważne, ponieważ mają przede wszystkim przekazać radcom prawnym, że korzystanie z AI jest możliwe i da się pogodzić z wykonywaniem zawodu. Mają ułatwić radcom pełne wykorzystanie potencjału, jaki daje AI. Nie ograniczają się więc tylko do wytycznych, ale też opisują, czym jest AI i jak można z niej korzystać. Pokazują też jednocześnie istotne kwestie, na które należy zwrócić uwagę, aby takie działanie było zgodne z zasadami etyki i przepisami prawa. Różne badania wskazują, że zawody prawnicze są w grupie najbardziej narażonych na zmiany wywołane przez AI. Rekomendacje mają pomóc radcom przygotować się do zachodzących zmian, niezależnie od tego, w jakiej formie i gdzie wykonują zawód. Rekomendacje są też elastyczne – AI rozwija się bardzo szybko, więc również my zakładamy, że rekomendacje będą ewoluować i będą dostosowywane.

samodzielnej oceny i wdrażania AI w zależności od specyfiki pracy kancelarii.

Dokument KRRP podzielono na kilka bloków tematycznych. Każdy z nich zawiera konkretne wytyczne, pytania pomocnicze oraz sugestie postępowania.

Jednym z kluczowych elementów opublikowanych przez Krajową Radę Radców Prawnych rekomendacji dotyczących korzystania z AI jest **odpowiednie przygotowanie do wdrożenia tego typu narzędzi**. Zanim radca prawny zacznie wykorzystywać sztuczną inteligencję w praktyce zawodowej, powinien jasno określić cel jej użycia – na przykład przyspieszenie analizy dokumentów, efektywniejsze prowadzenie researchu prawnego czy generowanie wstępnych projektów pism. Taka identyfikacja celów pozwala z kolei na wskazanie obszarów, w których AI przyniesie najwięcej korzyści – najczęściej są to czynności powtarzalne, wymagające przetwarzania dużych ilości danych. **Niezwykle istotna jest też ocena wybranego narzędzia**, m.in. w zakresie rodzaju przetwarzanych danych, miejsca ich przechowywania (lokalnie lub w chmurze), jakości danych wejściowych i wyjściowych czy stosowanych zabezpieczeń. Wszystkie te informacje są konieczne do weryfikacji zgodności wykorzystywanego rozwiązania z obowiązującymi przepisami, w szczególności z RODO i regulacjami dotyczącymi tajemnicy zawodowej.

Ważnym krokiem jest również **ocena dostawcy i towarzyszącej narzędziu dokumentacji technicznej**. Radca powinien przeanalizować umowę licencyjną – czy zachowuje prawa do danych, czy te dane mogą być udostępniane podmiotom trzecim oraz czy dostawca zabezpiecza użytkownika przed ewentualnymi roszczeniami z tytułu naruszenia praw autorskich.

Warto też przyrzeć się technicznemu aspektowi narzędzia: czy działa ono w sposób deterministyczny (czyli przewidywalny), czy raczej generatywny (oparty na modelach statystycznych), jakie są dostępne mechanizmy filtrujące oraz czy radca ma realną możliwość weryfikowania treści tworzonych przez AI.

Jednym z filarów rekomendacji jest **bezpieczeństwo i ochrona poufności danych**, zwłaszcza w kontekście tajemnicy zawodowej. Radcowie prawni mają obowiązek wdrażania odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych, takich jak szyfrowanie, kontrola dostępu czy lokalne przetwarzanie wrażliwych informacji. Niedopuszczalne jest stosowanie narzędzi, które „uczą się” na podstawie danych klienta, jeżeli nie ma na to jego wyraźnej zgody. Zaleca się także prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych z użyciem AI oraz systematyczną ocenę ryzyka związanego z jej stosowaniem.

Rekomendacje KRRP odnoszą się również do **agentów AI i automatyzacji procesów** w kancelarii. Agenci AI to systemy zaprogramowane do wykonywania konkretnych czynności, jak np. obsługa korespondencji czy tworzenie projektów dokumentów. Ich użycie wymaga jednak dokładnego opisu procesu działania, prowadzenia dokumentacji oraz regularnego audytu. Niezbędna jest także **kontrola merytoryczna wyników ich pracy** – żadne decyzje nie powinny zapadać wyłącznie w oparciu o wynik wygenerowany przez algorytm, bez udziału człowieka.

Szczególne miejsce w rekomendacjach zajmuje kwestia **relacji z klientem i obowiązków informacyjnych**. W sytuacjach,

gdy korzystanie z AI może mieć wpływ na jakość usługi lub bezpieczeństwo danych, radca prawny powinien weryfikować zapisy umowy zawartej z klientem – czy dopuszcza ona użycie AI, czy może wręcz je wyklucza. W bardziej złożonych lub sensytywnych sprawach konieczne może być nie tylko poinformowanie klienta o stosowaniu narzędzi AI, lecz także **uzyskanie jego zgody**, zwłaszcza gdy: dane osobowe są przetwarzane przez AI, narzędzie służy do prognozowania wyników postępowań bez udziału człowieka bądź klient oczekuje osobistego zaangażowania konkretnego prawnika. Taka informacja może być przekazana w różnej formie – jako zapis umowny, sformalizowane oświadczenie lub element bieżącej komunikacji, np. podczas spotkania.

Na koniec warto podkreślić, że AI wpływa również na **model rozliczeń z klientami**. W przypadku stawek godzinowych wykorzystanie AI może skrócić czas pracy nad daną sprawą, co działa na korzyść klienta. Przy rozliczeniach ryczałtowych klient może oczekiwać obniżki wynagrodzenia, jeśli praca została wykonana szybciej dzięki automatyzacji. Jednocześnie należy pamiętać, że stosowanie zaawansowanych narzędzi AI wiąże się z kosztami – licencjami, szkoleniami, wdrożeniem systemów.

Jak zaznaczyli uczestnicy panelu, rekomendacje należy traktować jako dokument otwarty, który będzie rozwijany i aktualizowany wraz z postępem technologicznym, zmianami regulacyjnymi oraz kształtującą się praktyką orzeczniczą.

Podczas konferencji szczegółowo omówiono także zagrożenia i ryzyka wynikające z niewłaściwego korzystania z narzędzi AI. W panelu prowadzonym przez radców prawnych Tomasza Zalewskiego oraz dr. Michała Araszkiewicza przedstawione zostały konkretne przypadki, które uwypukliły najczęściej pojawiające się problemy – naruszenie poufności informacji, błędy analityczne oraz zagrożenia wynikające z nieodpowiedniego wdrożenia technologii.

Ważnym punktem wydarzenia była praktyczna sesja dotycząca narzędzia Microsoft 365 Copilot, prowadzona przez Pawła Wróbla, senior technical architect Central Europe w Microsoft. Podczas niej zaprezentowano liczne praktyczne zastosowania tego narzędzia, które mogą znacząco usprawnić codzienną pracę radców prawnych – od analizy dokumentów przez generowanie projektów pism procesowych aż po automatyzację zadań administracyjnych kancelarii.

KROK W KIERUNKU ŚWIADOMEGO WYKORZYSTANIA AI

Konferencja „Biegłość w AI – przyszłość zawodu radcy prawnego” była ważnym krokiem w kierunku świadomego i bezpiecznego wykorzystania AI w praktyce zawodowej.

Jak podkreślił Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik, „jesteśmy dopiero na początku drogi związanej z wdrażaniem AI w praktyce prawniczej. Mamy nadzieję, że rekomendacje staną się realnym wsparciem dla całego środowiska i pomogą radcom prawnym bezpiecznie, etycznie i efektywnie korzystać z potencjału nowych technologii”. ■

Dział Komunikacji

Nagranie z konferencji dostępne jest na platformie szkoleniowej e-KIRP.

Rekomendacje obalają mity dotyczące AI
– Agata Szeliga, radca prawny oraz partner kancelarii SK&S

Rekomendacje są pierwszym tak obszernym dokumentem dotyczącym korzystania z AI przez radców prawnych. Zawierają nie tylko wytyczne, lecz także informacje o podstawowych pojęciach, możliwych zastosowaniach czy podstawowych regulacjach prawnych. Rekomendacje mają ułatwić podjęcie decyzji o skorzystaniu z rozwiązań AI przez radców prawnych przy wykonywaniu zawodu. Oczywiście wskazują one na działania, jakie powinny być podjęte przed rozpoczęciem stosowania, ale „otwierają drzwi” AI. Pozwalają też na obalenie mitów dotyczących AI, np. że jest to zawsze zakazane, że uczy się na naszych danych itp. Wskazują właśnie, jak wybierać rozwiązania AI czy jak ich używać w sposób, który ograniczy te ryzyka i będzie zapewnił zgodność z prawem. Ponadto mamy nadzieję, że rekomendacje ułatwią dyskusję z klientami. Jak z każdą nową technologią mamy tutaj różne podejścia – od otwartości po zakazy. Jest też sporo niejasności, kiedy informować klientów lub kiedy jest konieczna ich zgoda na korzystanie z AI. Rekomendacje mogą dać radcom dodatkowe argumenty, ale też ujednolicić podejście w środowisku. Warto podkreślić, że zbiór zawiera też wskazówki odnośnie do etapu stosowania wybranego rozwiązania AI, w tym nie tylko te wynikające z obowiązku budowania kompetencji w obszarze AI, który wynika z art. 4 Aktu w sprawie AI, lecz także pozwalające na jak najbardziej efektywne wykorzystanie tego narzędzia (np. w połączeniu z posiadanymi już rozwiązaniami) lub wskazujące na sposób postępowania w przypadku incydentów.

SZTUCZNA INTELIGENCJA TO PRZED W SZYSTKIM NARZĘDZIE, KTÓRE MOŻE ZNACZĄCO ZWIĘKSZYĆ EFEKTYWNOŚĆ PRACY

Rozmowa z Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierzem Chróścikiem.

■ Skąd pomysł na konferencję „Biegłość w AI – przyszłość zawodu radcy prawnego”?

Transformacja technologiczna już dziś wpływa na sposób świadczenia pomocy prawnej. Nie możemy traktować jej jako czegoś odległego – to rzeczywistość, która dzieje się teraz. Konferencja była odpowiedzią na realne potrzeby środowiska radcowskiego i rosnącą obecność AI w kancelariach, jest także realizacją punktu 10 wytycznych KRRP na lata 2024–2028, czyli dotyczącego metodycznego wsparcia radców i aplikantów w poznawaniu oraz wykorzystywaniu nowoczesnych narzędzi pracy. Chcieliśmy pokazać, że samorząd nie tylko dostrzega zmiany, ale aktywnie na nie reaguje. Sztuczna inteligencja to przede wszystkim narzędzie, które może znacząco zwiększyć efektywność pracy, o ile korzystamy z niej świadomie, odpowiedzialnie i z poszanowaniem zasad etyki zawodowej.

■ Jaki jest cel rekomendacji dotyczących korzystania z AI i jaką rolę mają odegrać w praktyce zawodowej radców prawnych?

Rekomendacje powstały jako praktyczne narzędzie – nie są to ogólne postulaty, ale konkretne wskazówki, które mają pomóc radcom prawnym i aplikantom w bezpiecznym wdrażaniu i korzystaniu z AI. Dokument porusza najważniejsze kwestie – od wyboru narzędzia przez ocenę ryzyka, zgodność z RODO po ochronę tajemnicy zawodowej i konieczność informowania klienta. Naszym celem było stworzenie realnego drogowskazu, który będzie można stosować w codziennej praktyce. Rekomendacje wskazują również, kiedy konieczne może być uzyskanie zgody klienta na użycie AI. To dokument otwarty, „żywy”, który będzie aktualizowany w miarę zmian legislacyjnych i rozwoju technologii. Chcemy, by każdy radca wiedział, nie tylko czy, ale jak bezpiecznie korzystać z AI.

■ W jakich obszarach radca prawny może dziś najbardziej skorzystać ze sztucznej inteligencji?

AI najlepiej sprawdza się obecnie w zadaniach analitycznych – przy przeglądaniu dużej liczby dokumentów, porównywaniu wersji umów, analizie orzecznictwa, wykrywaniu niespójności w zeznaniach. Dzięki temu radca może skrócić czas pracy nad opinią, pismem procesowym czy analizą prawną. Wspiera także w organizacji pracy kancelarii – np. w zarządzaniu sprawami czy obiegiem informacji. Jednak najważniejszy jest świadomy i bezpieczny sposób korzystania z tych narzędzi. Dlatego stawiamy na edukację – warsztaty, szkolenia, rekomendacje – aby każdy radca wiedział, jak korzystać z AI z zachowaniem standardów zawodowych, etycznych i prawnych.

Fot. Archiwum KIRP

■ Jakie zagrożenia wiążą się z wykorzystaniem AI w zawodzie radcy prawnego?

Najważniejsze ryzyka dotyczą trzech obszarów: poufności danych, odpowiedzialności zawodowej i relacji z klientem. AI działa na podstawie danych – dlatego radca musi wiedzieć, gdzie dane są przetwarzane, kto ma do nich dostęp i czy są odpowiednio zabezpieczone. Naruszenie tajemnicy zawodowej może nastąpić nieumyślnie, np. przez użycie niezwyfikowanego narzędzia. Drugi aspekt to odpowiedzialność – radca nie może zastaniać się „błędem AI”. To człowiek odpowiada za efekt pracy, niezależnie od tego, czy korzystał z narzędzi wspomagających. Trzecim elementem jest konieczność przejrzystości wobec klienta – w niektórych przypadkach trzeba go poinformować o użyciu AI, a czasem także uzyskać zgodę. Rekomendacje KRRP precyzyjnie pokazują, jak się w tych sytuacjach zachować. Nie chodzi o to, by z AI nie korzystać – chodzi o to, by robić to odpowiedzialnie.

■ Czy KRRP planuje kontynuację działań w obszarze cyfryzacji i wspierania radców prawnych w erze AI?

Zdecydowanie tak. Konferencja i rekomendacje to dopiero początek. Pracujemy nad kolejnymi inicjatywami – cyklem szkoleń, webinarów i warsztatów z konkretnymi przykładami zastosowania AI w praktyce radcy prawnego. Chcemy też opracować wzorcowe klauzule do umów z dostawcami AI, analizować rozwiązania legislacyjne i orzecznicze. Zamierzamy na bieżąco aktualizować rekomendacje, by odpowiadały na dynamicznie zmieniającą się rzeczywistość. Naszym celem jest nie tylko wspieranie środowiska, lecz także współtworzenie nowych standardów zawodowych, które będą zgodne z technologią, prawem i etyką. Rewolucja technologiczna już trwa – my chcemy, by radcowie prawni byli na nią dobrze przygotowani. ■

Dział Komunikacji

DYSKRYMINACJA W ZATRUDNIENIU. CZĘŚĆ 1

Czym jest dyskryminacja w zatrudnieniu, jakie są granice dopuszczalności uprzywilejowania w pracy, na czym polega dyskryminacja w rekrutacji?

W niniejszym artykule analizujemy podstawowe pojęcia dotyczące dyskryminacji w zatrudnieniu.

**ŁUKASZ
CHRUŚCIEL**

radca prawny, partner w PCS Paruch
Chruściel Schiffter Stępień Kanclerz
Fot. Archiwum Ł. Chruściela

**KINGA
POLEWKA-WŁOCH**

radczyni prawna, starsza prawniczka
w PCS Paruch Chruściel Schiffter
Stępień Kanclerz
Fot. Archiwum K. Polewki-Włoch

Zapobieganie dyskryminacji w zatrudnieniu jest jednym z podstawowych obowiązków pracodawcy, wskazanych w art. 94 pkt 2b Kodeksu pracy (dalej: k.p.). Obowiązek ten to nie tylko niepodjęcie działań dyskryminujących, to także aktywne eliminowanie ryzyka ich wystąpienia oraz podejmowanie stosownych działań w sytuacjach, gdy już dojdzie do nieprawidłowości.

Punktem wyjścia dla zrozumienia, czym jest dyskryminacja w zatrudnieniu, jest pojęcie równego traktowania. Zgodnie z art. 18^{3a} k.p. pracownicy powinni być równo traktowani w zakresie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy, warunków zatrudnienia, awansowania oraz dostępu do szkolenia w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych, w szczególności bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną, zatrudnienie na czas określony lub nieokreślony, zatrudnienie w pełnym lub w niepełnym wymiarze czasu pracy. Równocześnie art. 11³ k.p. wskazuje, że jakakolwiek dyskryminacja w zatrudnieniu, bezpośrednia lub pośrednia, w szczególności ze względu na którekolwiek z ww. kryteriów, jest niedopuszczalna.

DYSKRYMINACJA ≠ NIERÓWNE TRAKTOWANIE

Pojęcia dyskryminacji i nierównego traktowania nie są równoważne. Każda dyskryminacja to forma nierównego traktowania, nie każde nierówne traktowanie to dyskryminacja

w rozumieniu art. 11³ k.p. O ile bowiem dyskryminacja opiera się na cechach, przymiotach lub właściwościach – tzw. kryteriach dyskryminacyjnych (takich jak m.in. płeć, wiek, niepełnosprawność, religia, orientacja seksualna), o tyle pozostałe przypadki nierównego traktowania mogą wynikać z innych przyczyn, na przykład nie dotyczących pracownika, takich jak błędy systemowe czy widzimisię przełożonego, niepoparte żadnymi konkretnymi faktami dotyczącymi pracowników. To rozróżnienie jest o tyle istotne, że – jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z 8 sierpnia 2009 r., I PK 28/09 – przepisy o dyskryminacji nie mają zastosowania w przypadku nierównego traktowania wynikającego z przestanków innych niż kryteria dyskryminacyjne.

USTAWA RÓWNOŚCIOWA

Okolicznością, która często umyka osobom stykającym się z problematyką dyskryminacji, jest dualizm prawny w tym zakresie. Mianowicie poza Kodeksem pracy dyskryminację w zatrudnieniu i nie tylko reguluje ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Ustawa ta dopełnia system Kodeksu pracy, a w zakresie zatrudnienia niepracowniczego jest wyłączną regulacją.

DYSKRYMINACJA BEZPOŚREDNIA I POŚREDNIA – DWA OBLICZA TEGO SAMEGO PROBLEMU

Kodeks pracy wyróżnia dwie formy dyskryminacji – bezpośrednią i pośrednią. O tej pierwszej mówimy, gdy pracownik – z uwagi na określoną cechę chronioną – jest traktowany gorzej niż inni w porównywalnej sytuacji. Przykładem może być wypowiedzenie umowy pracownicy w związku z nabyciem prawa do emerytury (wyrok SN z 19 marca 2008 r., I PK 219/07). Z kolei ta druga występuje, gdy skutki pozornie neutralnych działań (np. zastosowania obiektywnie neutralnego kryterium) w praktyce uderzają w określoną grupę (np. powodując, że premia nie będzie przysługiwać danej grupie pracowników, spośród których wszystkich lub większość łączy jakaś cecha osobowa, właściwość itp.).

KATALOG KRYTERIÓW DYSKRYMINACYJNYCH

Zarówno art. 11³, jak i 18^{3a} § 1 k.p. zawierają otwarty katalog kryteriów dyskryminacyjnych. Oznacza to tyle, że wymienione w tych przepisach niedozwolone przyczyny dyskryminacji

to jedynie przykłady, a różnicowanie pracowników w oparciu o nieobiektywne i nieuzasadnione kryteria dotyczące ich cech osobowych będzie dyskryminacją, nawet jeśli cechy te nie zostały objęte ww. katalogiem.

Otwarty, przykładowy charakter katalogu ustawowych kryteriów dyskryminacyjnych może powodować trudności w określeniu, kiedy dokładnie ma miejsce dyskryminacja, kiedy nierówne traktowanie, a kiedy różnicowanie sytuacji pracowników jest dozwolone i uzasadnione. Z pomocą przychodzi jednak orzecznictwo, które z biegiem czasu wykształciło kolejne przykłady niedozwolonych kryteriów różnicowania warunków zatrudnienia pracowników. Obejmują one m.in. stan cywilny (np. rozwód) czy sytuację rodzinną pracowników. Sąd Najwyższy w wyroku z 29 listopada 2017 r., I PK 367/16, wskazał jednak, że nie każda cecha osobista może być podstawą zarzutu dyskryminacji – musi mieć ona istotne znaczenie społeczno-prawne.

W naszej ocenie otwarty katalog przesłanek dyskryminacyjnych powoduje dużą niepewność prawa głównie po stronie pracodawców, jednakże dotyczy to też pracowników. Przepis dyskryminacyjny, który ma przecież charakter sankcyjny, powinien w naszej ocenie być sformułowany jak przepis karny, tj. z zamkniętym katalogiem. Co ciekawe, przepis karny art. 367 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia posługuje się katalogiem zamkniętym, co powoduje swego rodzaju dualizm. Nie wszystkie bowiem działania dyskryminacyjne w rozumieniu Kodeksu pracy będą przestępstwem.

W tym zakresie Kodeks pracy mógłby skorzystać z regulacji ustawy równościowej, która posługuje się zamkniętym katalogiem przesłanek dyskryminacyjnych. Co ciekawe, ustawa ta wobec różnych sfer życia społecznego statuuje różne przesłanki dyskryminacyjne. W każdym razie ograniczenie się do zamkniętego katalogu sprzyja większej przejrzystości systemu. Nie wydaje się również, by znacząco pogarszało to sytuację pracowników, skoro przesłanki wymienione w kodeksie i tak wyczerpują zdecydowaną większość przypadków – z pewnością są to przypadki najbardziej doniosłe z punktu widzenia społecznego.

CIENKA GRANICA MIĘDZY KRYTERIUM DOZWOLONYM I ZAKAZANYM

W praktyce nierzadko trudno jest określić granicę między działaniami pracodawcy, powodującymi różnicowanie sytuacji zatrudnianych przez niego pracowników, które są obiektywnie uzasadnione ze względu na zgodny z prawem cel, a przypadkami, gdy takie różnicowanie jest niedozwolone i w dodatku oparte na kryteriach dyskryminacyjnych. Nawet wnioski płynące z orzecznictwa nie są w pełni spójne i jednoznaczne. Dlatego właśnie każdy przypadek powinien być rozpatrywany i oceniany indywidualnie. Mając na uwadze tendencję sądów pracowniczych do propracowniczej wykładni przepisów, warto pamiętać o tym, że Sąd Najwyższy (w przywoływanym wyroku z 29 listopada 2017 r., I PK 367/16) słusznie zaleca „ostrożność w rozszerzaniu katalogu niedozwolonych kryteriów dyskryminujących”.

Dodatkowo warto pamiętać, że różnicowanie sytuacji pracowników z uwagi na ich indywidualne cechy, jednak immanentnie związane z pracą, takie jak doświadczenie,

kwalifikacje, umiejętności czy efektywność – a więc w oparciu o kryteria obiektywne – jest dozwolone.

DYSKRYMINACJA POZYTYWNA – GRANICE DOPUSZCZALNOŚCI UPRZYWILEJOWANIA

Kolejną kwestią często podnoszoną w kontekście dyskryminacji jest tzw. dyskryminacja pozytywna, to znaczy uprzywilejowanie niektórych pracowników – czy jest to przykład dozwolonego, czy też zakazanego różnicowania sytuacji pracowników? Otóż zgodnie z art. 18^{3b} § 3 k.p. działania mające na celu wyrównanie szans określonych grup (np. osób z niepełnosprawnościami, uchodźców, matek powracających do pracy) nie są naruszeniem zasady równego traktowania. Warunkiem jest jednak ich tymczasowość i cel kompensacyjny. Przykładem takich działań mogą być dofinansowania z PFRON dla pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami lub preferencyjne traktowanie ukraińskich uchodźców w rekrutacji – o ile wynikają z racjonalnej polityki zatrudnienia (a nie uprzedzeń do nieuprzywilejowanych grup pracowników).

DYSKRYMINACJA W REKRUTACJI

Szczególnym – także jeśli chodzi o potencjalne konsekwencje – przykładem dyskryminacji w kontekście zatrudnienia jest dyskryminacja w rekrutacji. Może ona przejawiać się nie tylko w podjęciu decyzji o wykluczeniu danej osoby lub grupy osób z udziału w rekrutacji bądź jej dalszych etapach, ale nawet w nieodpowiednim formułowaniu ofert pracy (np. „na stanowisko X poszukujemy młodej kobiety”), czy też zadawaniu niestosownych pytań w toku rekrutacji (np. „czy planuje pan/pani dzieci?”).

Co ciekawe, orzecznictwo dotyczące dopuszczalności wskazania w ogłoszeniu o pracę preferowanej płci kandydata nie jest jednolite. Przyjmuje się jednak, że można to robić, jeśli ze względu na specyfikę danego stanowiska może na nim pracować tylko kobieta lub mężczyzna.

Na horyzoncie pojawia się nowe wyzwanie dla pracodawców w tym zakresie – konieczność neutralizowania ogłoszeń o wakatach oraz nazw stanowisk pracy pod względem płci. Jest to jeden z obowiązków, jakie nakłada dyrektywa o transparentności wynagrodzeń. Sejm w dniu 9 maja przyjął ustawę w tym zakresie – zgodnie z nią pracodawca zapewnia, aby ogłoszenia o naborze na stanowisko oraz nazwy stanowisk były neutralne pod względem płci, a proces rekrutacyjny przebiegał w sposób niedyskryminujący (w momencie zamknięcia tego wydania „Radcy Prawnego” proces legislacyjny nie został jeszcze zakończony).

Dopuszczalne są jednak pytania rekrutacyjne świadczące o preferowanych cechach czy przymiotach idealnego kandydata, o ile przyświeca im niedyskryminujący cel. Przykładem jest pytanie o sprawność fizyczną w toku rekrutacji do stanowisk przy pracy fizycznej czy magazynowej bądź pytanie o gotowość do odbywania wyjazdów służbowych w sytuacjach, gdy mobilność jest istotnym elementem pracy.

W kolejnym numerze „Radcy” przytoczymy przykłady orzecznictwa unijnego dotyczącego zjawiska dyskryminacji w zatrudnieniu i opiszemy, m.in. z jakimi konsekwencjami musi liczyć się pracodawca, który nie zdołał zapobiec dyskryminacji. ■

PEŁNOMOCNICTWO PROCESOWE UDZIELONE W FORMIE ELEKTRONICZNEJ W PROCESIE CYWILNYM

Rozwój cyfrowy powoduje, że w obrocie gospodarczym i prawnym coraz częściej posługujemy się dokumentami w postaci i w formie elektronicznej. Codziennie jest podpisywanie umów kwalifikowanymi podpisami elektronicznymi, a także coraz częściej pełnomocnicy procesowi otrzymują pełnomocnictwa w formie elektronicznej. Sądy są jednak konserwatywne w rozumieniu pojęć dokumentu oraz podpisu i wielokrotnie nie dopuszczają w postępowaniu cywilnym do przedstawiania dokumentów ani w postaci, ani w formie elektronicznej.

GRZEGORZ KARAS

sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu, specjalista w dziedzinie prawa cywilnego, prawa europejskiego oraz prawa nowych technologii
Fot. Archiwum G. Karasia

Nie inaczej jest w przypadku pełnomocnictw procesowych składanych przez pełnomocnika wraz z pozwem lub w toku procesu. Praktyka pokazuje, że niektóre sądy przyjmują pełnomocnictwa procesowe udzielone w formie elektronicznej, niektóre zaś odmawiają skuteczności pełnomocnictwa udzielonego w tej formie, wzywając pełnomocników do złożenia pełnomocnictwa w formie dokumentu papierowego podpisanego odręcznie przez mocodawcę.

UDZIELENIE PEŁNOMOCNICTWA PROCESOWEGO A WYKAZANIE UMOCOWANIA PEŁNOMOCNIKA

Należy rozróżnić, że udzielenie pełnomocnictwa jest czymś innym niż wykazanie przez pełnomocnika umocowania do działania przed sądem. O ile nie budzi wątpliwości, że pełnomocnictwo procesowe dla swej skuteczności materialnej może być udzielone w dowolnej formie, także i ustnie, o tyle już sposób jego wykazania przed sądem unormowany jest treścią art. 89 § 1–3 k.p.c. Przepis ten określa sposób wykazania udzielenia pełnomocnictwa w przeszłości.

Zgodnie z art. 89 § 1 zd. 1 k.p.c. pełnomocnik jest obowiązany przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy **pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa** wraz z odpisem dla strony przeciwnej. Z przepisem tym koresponduje art. 126 § 3 zd. 1 k.p.c., zgodnie z którym do pisma należy dołączyć pełnomocnictwo albo uwierzytelniony odpis pełnomocnictwa, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który wcześniej nie złożył pełnomocnictwa. Niezłożenie pełnomocnictwa jest brakiem

formalnym skutkującym zwrotem pisma procesowego. W konsekwencji powyższych przepisów zachodzi konieczność **dołączenia do pisma pełnomocnictwa z podpisem mocodawcy lub jego wierzytelnego odpisu**. Pełnomocnictwo to musi przybrać formę dokumentu, co potwierdza art. 89 § 1 zd. 2 i 3 k.p.c., w którym mowa jest o „dokumentach wykazujących umocowanie”. Definicja dokumentu została określona w art. 77³ k.c., zgodnie z którym „dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią”. Kodeks cywilny nie ogranicza zatem dokumentu jedynie do postaci papierowej, jak często przyjmują to sądy, każdy bowiem nośnik jest dokumentem, byleby zawierał informację, która może zostać odtworzona.

Aby pełnomocnictwo zostało skutecznie przedstawione przed sądem, musi mieć postać dokumentu (niekonieczne na nośniku w postaci papieru), który to dokument musi zostać podpisany. I tu pojawia się problem, sądy bowiem w ślad za Sądem Najwyższym niekiedy utożsamiają podpis na dokumencie pełnomocnictwa jedynie z podpisem odręcznym, a przecież art. 89 § 1 k.p.c. nie mówi o „podpisie odręcznym”, lecz jedynie o „podpisie”, zatem każdy podpis złożony w formie dopuszczalnej przez prawo powinien być uznany za złożony zgodnie z art. 89 § 1 k.p.c. W orzecnictwie SN pojawił się pogląd, że podpis mocodawcy musi być własnoręczny (vide: postanowienie SN z 17 sierpnia 2020 r., II KKN 894/00, czy postanowienie SN z 15 października 2021 r., IV CSK 19/21), stanowisko to zostało przyjęte także w niektórych komentarzach do k.p.c. i kształtuje praktykę w sądach. Przecistawiając się temu konserwatywnemu i niezgodnemu z treścią przepisu art. 89 § 1 k.p.c. pogładowi, należy jeszcze raz podkreślić, że treść art. 89 § 1 k.p.c. nie wymaga „podpisu odręcznego”, lecz „podpisu” – każda forma podpisu dopuszczalna prawem powinna być zatem dopuszczalna w procesie cywilnym.

Należy podkreślić, że możliwość udzielenia pełnomocnictwa w formie elektronicznej wynika z przepisów k.c. dotyczących form czynności prawnych, rozporządzenia

eIDAS¹ oraz ustawy o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej². Artykuł 78¹ § 1 k.c. wskazuje, że do zachowania **elektronicznej formy czynności prawnej** wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenie go kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Artykuł 78¹ § 2 k.c. stanowi natomiast, że oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej. Przepis art. 78¹ k.c. nie może być stosowany w oderwaniu od regulacji przewidzianych w rozporządzeniu eIDAS. Definicja legalna kwalifikowanego podpisu elektronicznego została zawarta w art. 3 pkt 12 rozporządzenia eIDAS. Jest to zaawansowany podpis elektroniczny, który jest składany za pomocą kwalifikowanego urządzenia do składania podpisu elektronicznego i który opiera się na kwalifikowanym certyfikacie podpisu elektronicznego (art. 3 pkt 12 rozporządzenia eIDAS). Należy podkreślić, że kwalifikowany podpis elektroniczny charakteryzuje się unikalnością i niepowtarzalnością, niemożliwością podrobienia, łatwością wygenerowania i weryfikacji, jak również pozwala na pewne ustalenie tożsamości osoby podpisującej. Cechy te gwarantują wysoki stopień bezpieczeństwa w dokonywanej czynności prawnej.

Artykuł 25 ust. 1 rozporządzenia eIDAS stanowi natomiast, że podpisowi elektronicznemu nie można odmówić skutku prawnego ani dopuszczalności jako dowodu w postępowaniu sądowym wyłącznie z tego powodu, że podpis ten ma postać elektroniczną lub że nie spełnia wymogów dla kwalifikowanych podpisów elektronicznych. Zgodnie natomiast z art. 25 ust. 2 kwalifikowany podpis elektroniczny ma skutek prawny równoważny podpisowi własnoręcznemu. Stosownie zaś do treści art. 46 rozporządzenia eIDAS nie mogą być kwestionowane skutek prawny dokumentu elektronicznego ani jego dopuszczalność jako dowód w postępowaniu sądowym wyłącznie z tego powodu, że dokument ten ma postać elektroniczną. Jak z powyższego wynika, w art. 25 i 46 rozporządzenia eIDAS mowa jest o dopuszczalności uznania za prawnie wiążący podpisu elektronicznego, jak również o skuteczności dokumentu elektronicznego jako dowodu w postępowaniu sądowym. Zatem art. 46 rozporządzenia eIDAS ustanawia zasadę skuteczności prawnej dokumentów elektronicznych, a art. 25 ust. 2 zasadę równoważności kwalifikowanego podpisu elektronicznego względem podpisu własnoręcznego. Na gruncie polskiego prawa koresponduje z nim art. 78¹ § 2 k.c., zgodnie z którym oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej.

Nie budzi zatem wątpliwości, że elektroniczna forma pełnomocnictwa powinna być także dopuszczalna przed sądem jako spełniająca wymogi art. 89 § 1 k.p.c. Niestety wiele sądów, oceniając formę pełnomocnictwa złożonego w postępowaniu cywilnym, nie stosuje rozporządzenia eIDAS, mimo że są to normy prawne wiążące w Polsce. Należy także zwrócić uwagę na postanowienie SN z 31 sierpnia 2021 r., IV CSK 205/21, którym zwrócono skargę kasacyjną sądowi drugiej instancji w celu

wezwania pełnomocnika strony skarżącej do usunięcia braków formalnych skargi przez **wykazanie, że pełnomocnictwo zostało podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym** (art. 78¹ § 1 k.c.) równoważnym ze złożeniem własnoręcznego podpisu (art. 78¹ § 2 k.c. w zw. z art. 89 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 78 § 1 k.c.) lub przedłożenia uwierzytelnionego odpisu pełnomocnictwa opatrzonego własnoręcznymi podpisami osób upoważnionych do reprezentowania pozwanej. Z treści postanowienia wynika, że SN nie wykluczył możliwości udzielenia pełnomocnictwa w formie elektronicznej, a brak formalny pełnomocnictwa wynikał jedynie z niewykazania, że pełnomocnictwo zostało udzielone w tej formie przez podpisanie dokumentu w formie elektronicznej kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

W JAKIEJ FORMIE PEŁNOMOCNIK MOŻE PRZEDŁOŻYĆ PEŁNOMOCNICTWO

Jeżeli pełnomocnictwo zostało złożone w formie elektronicznej, czyli w dokumencie elektronicznym podpisanym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, to pełnomocnik może złożyć je w sądzie (w oryginale) jako plik cyfrowy na nośniku (np. płycie). W takim przypadku sąd, jak i każdy inny użytkownik Internetu, ma możliwość zweryfikowania autentyczności kwalifikowanego podpisu elektronicznego. W tym celu po podłączeniu do Internetu wystarczy „kliknięcie” w miejscu „podpis” i dokonana zostanie jego walidacja w rozumieniu art. 3 pkt 41 rozporządzenia eIDAS, czyli przeprowadzona zostanie weryfikacja, czy podpis elektroniczny został złożony przez osobę uprawnioną, wskazaną na pełnomocnictwie.

Złożenie pełnomocnictwa w formie elektronicznej jest jednak sposobem nieczęsto spotykanym w praktyce, najczęściej pełnomocnik składa uwierzytelniony odpis pełnomocnictwa. Należy pamiętać jednak, że uwierzytelnienie wydruku pełnomocnictwa udzielonego w formie elektronicznej nie jest wystarczające, gdyż wydruk nie obejmuje podpisów mocodawców, a jedynie jest to wydruk obejmujący ich imiona i nazwiska ze stwierdzeniami „elektronicznie podpisany przez...”. Taka forma uwierzytelnienia pełnomocnictwa jest niewystarczająca w świetle art. 89 § 1 k.p.c. Aby złożyć skuteczny odpis pełnomocnictwa jako dokumentu elektronicznego, należy w pierwszej kolejności otworzyć panel „podpis” i po ukazaniu się walidacji kwalifikowanego podpisu elektronicznego dokonać wydruku w takiej postaci i taki wydruk uwierzytelnić, potwierdzając go za zgodność z oryginałem.

PODSUMOWANIE

Ponieważ występuje rozbieżność w praktyce sądowej w zakresie uznawania za skuteczne procesowo w świetle art. 89 § 1 k.p.c. pełnomocnictwa udzielanego w formie elektronicznej, należy wprowadzić przepisy analogiczne jak w prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi³, w którym wyraźnie umożliwiono udzielenie pełnomocnictwa w formie dokumentu elektronicznego. Nadarza się ku temu okazja, trwają bowiem prace nad nowelizacją k.p.c. Niestety w projekcie opracowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego brak jest uregulowań analogicznych do ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. ■

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 910/2014 z 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93 WE, Dz.Urz. L nr 257 z 28 sierpnia 2014 r., s. 73.

² Ustawa z 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1579).

³ Ustawa z 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2002 r. nr 153, poz. 1270).

BŁĘDY W SFORMUŁOWANIU AKTÓW NOTARIALNYCH W PRAKTYCE SĄDOWEJ

Notariusz jest osobą zaufania publicznego, a czynności notarialne dokonane przez niego zgodnie z prawem mają moc dokumentu urzędowego (art. 2 pr. not.). Udział notariusza ma zapewnić powagę i pewność wywołania skutków prawnych zamierzonych przez osobę składającą oświadczenie woli stwierdzone w formie aktu notarialnego, zagwarantować stabilność obrotu prawnego, eliminować ryzyko sporu sądowego. Zdarza się jednak, że notariusz dopuści się błędu w sztuce, a uchybienia te mogą prowadzić do unieważnienia czynności prawnej.

KATARZYNA WRĘCZYCKA

sędzia Sądu Okręgowego
we Wrocławiu
Fot. Archiwum K. Wręczyckiej

Akty notarialne powinny być sporządzone przez notariusza w sposób zrozumiały i przejrzysty, a przy dokonywaniu czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz udzielać stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej (art. 80 pr. not.). Notariusz sprawuje funkcję prewencji prawnej, będąc zobligowanym do odmowy dokonania czynności sprzecznej z prawem, a także w sposób oczywisty i jednoznaczny z zasadami współżycia społecznego (art. 81 pr. not.). Notariusz ma nie tylko powinność zachowania wymogów formalnej i redakcyjnej poprawności czynności sporządzanej w formie aktu notarialnego, lecz także obowiązek oceny słusznym interesów wszystkich stron czynności i dążenia do zgodnego z celem stron zabezpieczenia ich praw.

BŁĘDY POLEGAJĄCE NA NARUSZENIU PRAWA

Notariusz może dopuścić się błędu w sztuce przez działanie niezgodne z modelem przeciętnego i starannego podmiotu w wyniku zaniedbania czy ignorancji. Błąd ten może polegać na niedochowaniu obowiązku informacyjnego względem stron czynności bądź dopuszczeniu się przez notariusza błędu co do prawa. Odpowiedzialność odszkodowawcza notariusza obejmuje bezprawne i zawinione działanie przy wykonywaniu czynności notarialnych, prowadzące do powstania szkody u strony tej czynności lub osoby trzeciej. Uchybienia te niekiedy mogą prowadzić do unieważnienia czynności prawnej, jeśli zachodzi sprzeczność z prawem, a także odpowiedzialności odszkodowawczej w razie stwierdzenia szkody majątkowej.

Niektóre błędy polegają na naruszeniu wprost obowiązującego prawa, kiedy to powinno dojść do odmowy dokonania aktu notarialnego. Można tu wymienić sporządzenie przez małżonków aktu wyłączającego wspólność majątkową z datą wsteczną po zawarciu przez jednego z małżonków aktu kupna nieruchomości, gdy prawo dopuszcza rozdzielną wspólność z datą wsteczną wyłącznie w wyroku sądu. Celem stawających było uchronienie od egzekucji długów drugiego z małżonków nieruchomości przypadającej majątkowi wspólnemu wobec jej zakupu ze wspólnych środków. Sytuację taką zilustrować można także zawarciem umowy bezwarunkowej sprzedaży nieruchomości, gdy osobie trzeciej służyło prawo pierwokupu, a także bezwarunkowego przeniesienia użytkowania wieczystego przed konstytutywnym wpisem tego prawa do księgi wieczystej, co wywołuje bezwzględną nieważność umowy. Podobnie, jeżeli decyzja administracyjna o podziale działek zawiera warunek ustanowienia służebności drogi koniecznej lub sprzedaży udziałów w działce będącej drogą, nieważna jest umowa przeniesienia własności wydzielonej działki sporządzona bez spełnienia tego warunku. Nadto nieważna jest umowa darowizny na rzecz małżonków z oznaczeniem przyjęcia rzeczy do ich majątku wspólnego, mimo że pozostają oni w ustroju rozdzielności, a majątek wspólny nie istnieje. Gdy akt notarialny nie zawierał treści zgodnych z ustrojem małżeńskim majątkowym łączącym obdarowanych i zgody na nabycie rzeczy do majątków odrębnych, czynność była sprzeczna z przepisami prawa.

BŁĘDY WYNIKAJĄCE Z PRZEOCZENIA

W praktyce błędy w akcie notarialnym mogą wynikać z przeoczenia czy niedoprecyzowania pewnych okoliczności, co może jednak prowadzić do nieważności czynności. Wystąpiło to w akcie wyodrębnienia odrębnej własności lokalu i przeniesienia własności, gdzie oświadczenie o przeniesieniu udziału we własności działki nie zawierało określenia, z prawem własności jakiego lokalu jest on związany. W testamencie notarialnym zawierającym ustanowienie zapisu windykacyjnego

Fot. Adobe Stock

oznaczenie przedmiotu jako wierzytelności z wszelkich rachunków w grupie kapitałowej danego banku będzie nieskuteczne. Zapis windykacyjny może obejmować wyłącznie rzeczy oznaczone co do tożsamości, do których prawo przechodzi na zapisobiorcę z otwarciem spadku, co wymaga ścisłej precyzji w oznaczeniu wierzytelności z rachunku bankowego. Zwraca się uwagę, iż notariusz, redagując sformułowania odnoszące się do „zapisu” poszczególnych składników majątku spadkowego na rzecz konkretnych osób, powinien pouczyć testatora o znaczeniu art. 961 k.c. i zbadać, czy wskazane składniki wyczerpują prawie cały spadek. Po otwarciu spadku pominięcie w testamencie istotnych składników majątkowych może spowodować ocenę motywacji działań testatora co do jego woli uczynienia wskazanej osoby swoim następcą prawnym pod tytułem ogólnym, a więc spadkobiercą, czy też jedynie zapisobiercą zwykłym.

NIEDOPEŁNIENIE OBOWIĄZKÓW INFORMACYJNYCH

Przykładem niedopełnienia obowiązków informacyjnych jest nieuwzględnienie ustaleń stron w protokole przetargu poprzedzającego zawarcie umowy, gdzie ustanowienie użytkowania wieczystego na gruncie ze sprzedażą istniejących budynków miało cel wzniesienia określonych budowli i miało być obwarowane karą umowną, czego notariusz w akcie nie sformułował. Spowodowało to brak realizacji interesów stron, uwidocznionych w uzgodnieniach przedkontraktowych przedłożonych notariuszowi, i w konsekwencji jego odpowiedzialność odszkodowawczą.

NIEZGODNOŚĆ Z ZASADAMI WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO

Niekiedy sformułowanie umowy przez notariusza może prowadzić do jej nieważności z powodu niezgodności z zasadami współżycia społecznego, jeśli ma ono postać oczywistą i jednoznaczną. Dotyczy to przypadku umowy przedwstępnej sprzedaży nieruchomości przez współspadkobierców, gdzie zawarto obowiązek solidarnej zapłaty podwójnego zadatku przez wszystkich na wypadek nierealizacji umowy z przyczyny któregośkolwiek z nich. Nie korelowało to z wielkością analogicznego obowiązku kupującej spółki i godziło w zasady uczciwego obrotu, a także zasadę ekwiwalentności świadczeń. Notariusz sporządzający akt notarialny obejmujący umowę

przewłaszczenia na zabezpieczenie obowiązany jest określić wartość przewłaszczonej nieruchomości w celu co najmniej zapobieżenia powstaniu stanu nadzabezpieczenia pożyczki i narażenia stron na ryzyko długotrwałego sporu sądowego i w konsekwencji zapadnięcia orzeczenia o nieważności umowy.

NIEUWZGLĘDNIENIE STANU PRAWNEGO

Szczególną grupą przypadków są te odnoszące się do sporządzania aktów zawierających oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. Wyszczególnić tu można zaniechanie wpisania terminu spłaty zobowiązania pieniężnego czy wydania rzeczy, w tym odwołania do zdarzenia przyszłego niepewnego, jak utrata tytułu do lokalu, co jest warunkiem, a nie terminem. Częste jest nieokreślenie zakresu odpowiedzialności poszczególnych dłużników jako solidarnej z poprzestaniem na wskazaniu, że są małżonkami i nabywają rzecz do majątku wspólnego, czy też zakresu więzi między współwierzycielami z tytułu majątku spadkowego. Występuje też brak precyzji określenia wierzytelności objętej oświadczeniem dłużnika co do odsetek oraz warunków i terminów ich naliczania. Kognicja sądu jest ograniczona do strony formalnej i nie można domniemywać treści zobowiązania na podstawie określeń aktu czy prawa materialnego, co prowadzi do odmowy nadania klauzuli wykonalności temu aktowi notarialnemu z powodu braku wymogów tytułu egzekucyjnego.

Obowiązkiem notariusza jest uwzględnienie stanu prawnego nieruchomości, ustalonego w oparciu o przedłożone dokumenty, lub sprawdzenie księgi wieczystej. Przeoczenie lub nieuwzględnienie stanu rzeczy wynikającego z treści wpisów do księgi wieczystej bądź ze złożonych wniosków uchybia staranności zawodowej i może skutkować odpowiedzialnością odszkodowawczą. Może to wystąpić w przypadku niepoinformowania kupującego o wzmiance o wszczęciu egzekucji z nieruchomości przeciwko zbywcy, co spowoduje konieczność znoszenia tej egzekucji przez nabywcę (art. 930 k.p.c.). Podobny przypadek dotyczył pominięcia wzmianki o zabezpieczeniu w procesie o wykonanie zapisu nieruchomości przy formułowaniu umowy zbycia udziału w nieruchomości spadkowej jako pozbawionej obciążeń.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ NOTARIUSZA

Sporządzenie aktu notarialnego niezgodnego z prawem prowadzi do nieważności nim objętej czynności prawnej, co może być ustalone w postępowaniu cywilnym o wpis do księgi wieczystej, o stwierdzenie nabycia spadku, o ustalenie. Wystąpienie błędów w czynnościach notarialnych jest też przedmiotem spraw o zapłatę odszkodowania. Notariusz ponosi odpowiedzialność za wyrządzoną przez niego przy wykonywaniu czynności notarialnej szkodę, za niezachowanie należytej staranności zawodowej, na podstawie art. 415 k.c. w związku z art. 49 pr. not. Wymaganie szczególnej staranności jest związane z rolą notariusza jako strażnika obrotu prawnego, dbającego, by uczestnicy kształtowali swoje stosunki prawne w sposób zgodny z prawem i zasadami współżycia społecznego oraz pozwalający ograniczyć ryzyko przyszłego postępowania sądowego. ■

Fot. Adobe Stock

EPIDEMIA WYŁUDZEŃ, CZYLI PODSZYWANIE SIĘ POD RADCÓW

Odwiedzając strony internetowe radców prawnych, zwłaszcza zajmujących się własnością intelektualną, zetknąć się można w ostatnim czasie z komunikatami brzmiącymi w uproszczeniu „to nie my”. Są to odpowiedzi na masowo rozsyłane fałszywe wiadomości e-mail z żądaniem zapłaty, nierzadko nawet od razu z rzekomą fakturą.

TOMASZ PALAK

radca prawny, prelegent, autor artykułów na www.tomaszpalak.pl i w prasie, wykładowca WSB, WSAiB, WSEi i UTH
Fot. Grzegorz Giziński

Ale to nie wszystko. Sam ostatnio zetknąłem się z następującą sytuacją – moja klientka była „straszona” za niezbyt wiarygodnie przedstawione naruszenia. Straszący twierdzili, że ich prawnikiem jest mecenas Iksiński i naturalnie skontaktowałem się z nim w celu wyjaśnienia sprawy bez emocji między pełnomocnikami. Emocji jednak nie brakło z jego strony, ponieważ o swojej rzekomej reprezentacji dowiedział się ode mnie.

Nasza rozmowa przerodziła się w koleżeńską wymianę podpowiedzi, co można w tej sytuacji zrobić i jak sobie z nią radzić. Warto, by wyszła dalej – do szerszego grona radców.

Każdy z nas w każdej chwili może zetknąć się z tym, że jest powoływany jako pełnomocnik wyłudającego i nieraz nieistniejącego podmiotu.

SAMORZĄD

Nie mogę od tego nie zacząć – pamiętajmy, że możemy liczyć na wsparcie swojej okręgowej izby oraz Krajowej Izby Radców Prawnych. Samorząd wspiera w kontakcie z organami i urzędami i co ważne – ma siłę większą od pojedynczej osoby, bo stoi za nim większa grupa i autorytet.

Jakie powinny być pierwsze kroki, gdy ktoś twierdzi, że na przykład otrzymał wezwanie w naszym imieniu – powiedzmy z tytułu praw autorskich? Może sprawdzimy najpierw, czy w ogóle takie na przykład zdjęcie czy fotograf istnieją. Oraz czy ewentualny fotograf, rysownik czy muzyk faktycznie są twórcami utworów – nawet faktycznie istniejących.

Posiadając tego typu wiedzę lub chociaż jej zarys, bo przecież nic nie jest pewne, kolejne kroki będą łatwiejsze.

CERT

W zasadzie bez wątpliwości można uznać, że rozsyłanie tego rodzaju fałszywej komunikacji to phishing – podszywanie się w celu wyłudzenia danych lub pieniędzy. Taki sam jak SMS o konieczności dopłacenia złotówki za przesyłkę przetrzymaną w paczkomacie czy rzekomo od bookingu, że rezerwacja wymaga przedpłaty blikiem.

I tak samo jak tamte można (i warto) zgłosić je do CERT – czyli zespołu w ramach NASK powołanego do reagowania na incydenty bezpieczeństwa komputerowego. Jest on w stanie doprowadzić do zablokowania wyłudzających numerów czy maili i generalnie utrudnienia przestępcom życia. To uratuje kolejnych potencjalnie oszukanych, a z punktu widzenia radcy zniechęci do używania właśnie jego danych na przyszłość.

SMS można zgłosić na numer 8080 – zresztą nie tylko w naszych, radcowskich podszyciach. Podejrzaną stronę internetową – przykładowo udającą naszą własną – zgłosimy natomiast, zaglądając na stronę CERT-u lub bezpośrednio pod linkiem: <https://incydent.cert.pl/domena#!/lang=pl>.

Fot. Adobe Stock

SMS można zgłosić na numer 8080 – zresztą nie tylko w naszych, radcowskich podszyciach.

SKARBÓWKA

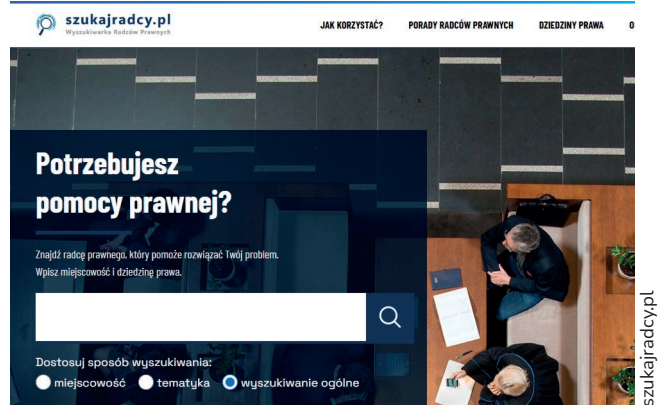
Takiego śródtytułu być może nie każdy się tu spodziewał. Pomyślmy jednak – masowo wysyłane w naszym imieniu fałszywe faktury! Może nie w pierwszej kolejności, ale i z tym warto zrobić porządek.

A zatem „przynajmy” się urzędowi do „swoich” faktur. Przecież są na nich nasze dane, niby wystawione przez nas – za usługę, która nie miała miejsca. Poinformowanie urzędu skarbowego o tego rodzaju przestępczej działalności prowadzonej przez kogoś innego ułatwi nam uniknięcie potencjalnych konsekwencji podatkowych związanych z wyłudzeniami.

ZGŁOSZENIE PRZESTĘPSTWA

A w pierwszej kolejności oczywiście warto zgłosić przestępstwo. Niekoniecznie wymaga to wizyty na policji czy w prokuraturze, choć zapewne dla radcy byłaby czymś mniej nieprzyjemnym niż dla większości innych obywateli. Można to jednak zrobić także na stronach gov, dokładniej tutaj: <https://www.gov.pl/web/gov/zglos-przestepstwo>.

Nie wykluczałbym także – choć w praktyce może być trudno – zastosowania przepisów o ochronie dóbr osobistych. W branży zdarzało się jednak uznanie za nie stosowania

Nagłaśniamy istnienie tych serwisów i odsyłamy do wiarygodnych – jak choćby szukajradcy.pl.

danych aplikantki w celu wypisywania wiadomości do osoby, z którą rzekomo mąż zdradzał żonę – więcej szczegółów kryje się pod sygnaturą I ACa 1559/15 (Sąd Apelacyjny w Krakowie, 17 lutego 2016 r.).

FAŁSZYWE SERWISY

A jeśli nasze nazwisko nie znajdzie się w fałszywym piśmie czy fakturze, nie zostanie niepotrzebnie powołane w dyskusji stron – po prostu pojawi się „tylko” na jakiejś podejrzanej stronie? Takie też się ostatnio pojawiają – bez informacji o właścicielu czy administratorze danych i zasadach ich przekazania. Sugerujące współpracę poszczególnych radców z serwisem – choć on z reguły nie ma nawet o ich istnieniu pojęcia. I co chyba najgorsze – z „poradami” o znikomej jakości, wręcz wprowadzającymi w błąd.

Nagłaśniamy istnienie tych serwisów i odsyłamy do wiarygodnych – jak choćby szukajradcy.pl. Przyda się też zaglądać, na kogo wskazują podawane tam konta. Skontaktowanie się z serwisem i wyrażenie woli bycia z niego usuniętym to naturalny pierwszy krok – jak dotąd praktyka wskazuje jednak, że zwykle nieskuteczny. Co jeszcze można zatem zrobić, jak przeciwdziałać?

Przydatne może być złożenie skargi do Urzędu Ochrony Danych Osobowych oraz Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – odpowiednio w zakresie nielegalnego przetwarzania naszych danych, jak i ryzyka naruszenia praw konsumentów. Ale nie tylko – przydać się może także wniosek o deindeksację strony z wyników wyszukiwania, złożony zwłaszcza do Google. Dzięki temu nie będzie się ona objawiać osobom poszukującym pomocy prawnej.

PODSUMOWANIE

Jak widać, możliwości reagowania pod kątem prawnym jest wiele. Z drugiej strony – niekoniecznie gwarantują one skuteczność i stąd, jak widać, przydają się komunikaty na stronach kancelarii będących ofiarami podszyć. Zachęcam do czujności, a gdyby jednak padło na nas – nieodpuszczania i utrudniania narusicielom życia tak, by dali spokój konkretnemu radcy i naszemu zawodowi jako całości. ■

Fot. Adobe Stock

WIRTUALNA RZECZYWISTOŚĆ A PRAWO. CO ZROBIĆ Z TYM STARCIEM?

Nieistniejący prawnik wygłaszający mowę końcową przed sądem. Sprawa o zabicie, w której „wypowiada” się sam zmarły. Prawdziwy hazard fikcyjnymi przedmiotami i prawdziwie niebezpieczne spotkania wirtualnych wrogów. Niebezpieczna przyszłość? Wszystkie scenariusze już się wydarzyły.

TOMASZ PALAK

radca prawny, prelegent, autor artykułów na www.tomaszpalak.pl i w prasie, wykładowca WSB, WSAiB, WSEi i UTH
Fot. Grzegorz Giziński

Jak sobie z nimi radzić? Co w ich kontekście może zrobić prawo, a czego właśnie nie może? Pomówmy o aspektach technologii, które nieraz są pomijane w dyskusji o prawie.

NA WOKANDZIE

A zacznijmy od wspomnianych na początku scenariuszy sprzed amerykańskiego sądu. Jak wspomniałem – obydwie są prawdziwe. I co więcej – mają różny finał.

Jerome Dewald zamierzał wesprzeć się wygenerowanym w AI awatarem – postać zaczęła już wypowiadać w jego imieniu stanowisko. Zaczęła – ale nie skończyła, szybko jej przerwano. Zrobiła to sędzia Sallie Manzanet-Daniels i wprost wyraziła niezadowolenie z tego rodzaju próby. Udzieliła Jerome’owi donośnej reprimendy i zabroniła stosowania argumentacji formułowanej w ten sposób.

Pomówmy też o sprawie zabicia Chrisa Pelkeya. Podczas procesu mężczyzna miał okazję wypowiedzieć się „osobiście” – jego głos i wizerunek w awatarze z AI opowiadały przez niemal cztery minuty. W rzeczywistości awatara, a przede wszystkim wypowiadany przez niego tekst, stworzyła siostra zmarłego. Rzekomy Chris zdołał między innymi podziękować sędziemu za pracę czy też przebaczyć sprawcy swojej śmierci. Czy tak zrobiłby prawdziwy? Czy to dobry pomysł, że pozwolono wypowiedzieć się wirtualnemu?

I najważniejsze, zarówno w sprawie Chrisa, jak i Jerome’a – od czego właściwie zależały decyzje o odpowiednio odmowie i przyjęciu takich wypowiedzi? Naturalnie od decyzji sądu, ale czym popartej pod kątem prawnym? Ustawodawca raczej tego rodzaju scenariusza nie przewidywał, więc sędziowie musieli posłkować się przepisami istniejącymi w momencie zaskoczenia ich takimi pomysłami. Może powinni mieć bardziej konkretne wytyczne?

Może warto byłoby przewidzieć wystąpienie tych nieuniknionych scenariuszy także w polskich sądach?

HAZARD

Pewnie nie każdy czytelnik wie, czym jest loot box. To możliwe do kupienia w grach komputerowych paczki, z których

wylosują się nam odpowiednie dla gry „rekwizyty” – od piłkarzy po miecze itp. Problem w tym, że kupienie jest możliwe nie tylko za walutę dostępną w grze – także za tę prawdziwą. Giganci tworzący gry dzięki tego rodzaju zakupom – nieraz dokonywanym przez niepełnoletnich – zarabiają jeszcze więcej.

Zostawmy jednak aspekt moralny i dzieci i zastanówmy się, czy to przypadkiem nie jest hazard? Płacimy prawdziwymi pieniędzmi, efekt jest absolutnie losowy – a jednocześnie może być całkiem sporo warty. Tak w kwietniu 2018 r. stwierdził belgijski rząd. Uznał, że w dłuższej perspektywie zawsze zwycięża wydawca – tak jak w typowym hazardzie zawsze wygrywa kasyno. W konflikcie z firmą EA ostatecznie jednak to ona poległa. Z kolei polski rząd w 2019 r. miał jednak bardziej liberalne wobec loot boxów stanowisko: „Sam element losowości w danym przedsięwzięciu nie przesądza o hazardowym charakterze danej gry. W praktyce może występować wiele przedsięwzięć, które częściowo mają charakter losowy, jednak nie są one hazardem”.

Fot. Adobe Stock

Czy nie zmieni go afera wokół KeyDropa? Przekonamy się, ale zapewne najpierw trzeba ją tu opisać. Strona pozwalała kupować loot boxy, a następnie wymieniać otworzone przedmioty („skiny” do gry Counter-Strike) na realną gotówkę lub odsprzedać. Krótko mówiąc – tu już nawet nie mieliśmy do czynienia z próbą używania w grze, tylko po prostu kupowaniem wirtualnych pudełek w ciemno i handlem ich ostateczną zawartością.

Sytuacja została nagłośniona przez youtubera o pseudonimie Konopskyy, a główne uwypuklone w niej elementy to brak weryfikacji wieku przy ogromnej skali 12 mln użytkowników oraz uzależniający charakter i promowanie przez licznych popularnych twórców internetowych. Nie informowali oni o hazardowym ryzyku, pozorowali w porozumieniu z serwisem swoje wygrane i ostatecznie usiłowali dyskretnie usunąć ślady swoich współprac. W listopadzie 2023 r. Ministerstwo Finansów wpisało KeyDrop na czarną listę stron hazardowych i zablokowało dostęp do niego w naszym kraju.

REALNE KONFLIKTY WIRTUALNYCH POSTACI

Zostańmy jeszcze przy wątku gier komputerowych. Niektórzy mają pokusę, by np. poruszać się po jakiejś grze postacią bardzo zaawansowaną, wzbudzać respekt i nie musieć nawet

Fot. Adobe Stock

„miażdżyć” potencjalnych przeciwników. Miewają też pokusę pójścia na skróty – czyli przejęcia takiej postaci od kogoś, kto ją wypracował. I oczywiście – za jak najbardziej prawdziwe fundusze. Co na to prawo?

Tym razem odpowiedź będzie naszą ulubioną i zabrzmii – to zależy. Konkretniej natomiast kluczowy kontekst brzmi „jaka to gra”. Przykładowo Tibia pozwala na transakcje tego typu, odbywa się to wewnątrz mechanizmu gry. Częściej jednak sytuacja jest taka, że gra za manewry tego rodzaju grozi blokadą konta – mimo wszystko dzieje się to nieoficjalnie, a portale typu Allegro czy eBay pełne są ofert. Nie tylko kupna postaci zresztą, np. wirtualna ziemia w Entropia Universe sprzedana została za bagatela 2,5 mln dol.

Bagatelizowanie wirtualnej rzeczywistości przez prawników nie jest dobrym pomysłem – nieraz przekłada się ona na tę prawdziwą bardzo dosłownie i wręcz brutalnie. Zwłaszcza jednak finansowo lub w kwestii decyzji, co z nią zrobić przy użyciu przed sądem.

Na koniec jeszcze jeden aspekt prawny relacji ze światem wirtualnego. Nierzadko zdarzają się tam kradzieże tożsamości, cyberstalking czy groźby i co najgorsze – również ich realizacja „na żywo”. Przykładem jest napaść na 21-letniego mieszkańca Dąbrowy Górniczej, pobicie, przyłożenie do szyi nożyczek i zmuszenie do podania hasła do Tibii – a następnie przejęcia postaci o wartości 1 tys. zł.

PODSUMOWANIE

Bagatelizowanie wirtualnej rzeczywistości przez prawników nie jest dobrym pomysłem – nieraz przekłada się ona na tę prawdziwą bardzo dosłownie i wręcz brutalnie. Zwłaszcza jednak finansowo lub w kwestii decyzji, co z nią zrobić przy użyciu przed sądem.

Zagadnienia opisane przeze mnie powyżej wciąż jeszcze traktujemy jako egzotyczne ciekawostki – można się jednak spodziewać, że tak jak małżeństwa poznane w Internecie, tak i one wkrótce staną się codziennością. Warto być na to przygotowanym zarówno od strony tworzenia przepisów, jak i wiedzy, jakie paragrafy w razie potrzeby zastosować. ■

Fot. Adobe Stock

O SZACUNKU DO SĘDZIÓW I SĄDU

Wszyscy znamy przysłowie o kozach i pochyłym drzewie. Formułowanie negatywnych ocen wobec trzeciej władzy i jej przedstawicieli nie jest zajęciem trudnym, a ostatnio nawet modnym. Dla pewnej równowagi i nieco z przekory postanowiłem więc napisać o szacunku do sędziów w czasach, gdy spotykają się ze zmasowaną krytyką, często populistyczną i personalną, rzadziej merytoryczną.

GERARD DŹWIGAŁA

radca prawny, Przewodniczący
Wyższego Sądu Dyscyplinarnego
XII kadencji
Fot. Archiwum KiRP

Nie ulega wątpliwości, że w ciągu ostatniej dekady autorytet sędziowski, a przez to i wymiaru sprawiedliwości, uległ głębokiej erozji. Powiedzmy uczciwie – nie tylko z powodu brutalnych ataków na całkowicie nieprzygotowane do tego środowisko. Niestety niektórzy jego przedstawiciele w nowych dla nich sytuacjach obalili egzamin z niezawisłości, odporności na pokusy oferowane przez władzę polityczną, a nawet ze zwykłej uczciwości. Jednostkowe przypadki, takie jak zbiegłego do sąsiedniego kraju sędziego, nie powinny być uogólniane, szczególnie że są też spektakularne przykłady (przez duże P) wierności sędziowskiej przysiędze. Ogólny obraz jest jednak nieciekawym i wszyscy mamy wrażenie, że wymiar sprawiedliwości i jego postrzeganie nie będą już takie jak kiedyś. Co zresztą powinno być potraktowane przez decydentów i samych sędziów jako szansa na odbudowę sądownictwa w nowym, lepszym kształcie – zgodnie z powiedzeniem, aby nie zmarnować dobrego kryzysu.

ZACHOWANIE RADCY NIE MOŻE GODZIĆ W POWAGĘ SĄDU

Radcowie prawni nie stoją obok tego problemu i do nas także należy odbudowa autorytetu trzeciej władzy. Nie zastąpimy ustawodawcy w naprawach systemowych, ale każda i każdy z nas może w swojej codziennej pracy co najmniej nie pogarszać sytuacji – powściągając swoje mniej lub bardziej uzasadnione emocje w komunikacji z sądem. Tym bardziej że jest to nasz obowiązek etyczny wprost wynikający z Kodeksu Etyki Radcy Prawnego: radca prawny powinien dbać o to, aby jego zachowanie nie naruszyło powagi sądu (art. 48). Znamienne jest i to, że immunitet materialny radcy prawnego związany z przekroczeniem granic wolności słowa (art. 11 ust. 2 ustawy o radcach prawnych) nie obejmuje przypadku karalnej zniewagi albo zniesławienia sądu.

Niekiedy możemy mieć wątpliwości, czy dbałość o powagę sądu nie stoi w kolizji z naszym naczelnym obowiązkiem

– efektywnej ochrony prawnej interesu klienta. W jaki sposób komunikować dezaprobatę wobec postępowania, decyzji procesowych czy orzeczeń sądu, a nawet i zachowania samego sędziego, kiedy są do tego podstawy? Tego rodzaju napięcie między dobrem klienta a powagą sądu jest normalne i stałe w naszej pracy. Niezmiennie należy powtarzać, że radca prawny ma nie tylko prawo, ale i obowiązek przeciwstawiania się niekorzystnym dla jego klienta orzeczeniom i działaniom sądu. Tym samym do naszych obowiązków należy m.in. krytyka sądu. Jednakże podstawowym wyznacznikiem jest to, aby krytyka polegała na argumentacji merytorycznej, a nie personalnej.

NARUSZENIE GODNOŚCI ZAWODU RADCY PRAWNEGO

Przykładem przekroczenia tej granicy jest postużenie się w piśmie procesowym imieniem i nazwiskiem sędziego. Pamiętajmy, że w toku postępowania sędzia nie działa jako osoba prywatna, a to, co robi, ma charakter urzędowy – jest wprost działaniem sądu jako organu władzy publicznej. Wrazem tego jest formuła orzeczenia „wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”. W sprawie rozstrzygniętej na niekorzyść obwinionego orzeczeniem z 1 czerwca 2023 r. (WO-44/23) radca prawny został uznany winnym naruszenia art. 48 KERP i ukarany karą upomnienia za to, że w piśmie procesowym użył m.in. słów: „W świetle powyżej wskazanych okoliczności oczywiście nieprawdliwe jest stwierdzenie SSR [tu inicjał i nazwisko sędziego], że pełnomocnik pozwanego cofając wniosek o uzasadnienie wyroku i żądając wykonania pkt 2 wyroku posiadał wiedzę, iż strona powodowa cyt. »ma czas na wniesienie apelacji« oraz »Z powyższych okoliczności wynika natomiast niedochowanie należytej staranności przez SSR [inicjał i nazwisko], które polega na [...]».

Nie ulega wątpliwości, że tego rodzaju krytyka – wymienianie sędziego z imienia i nazwiska – jest intencjonalnie skierowana wobec osoby sędziego, a nie tylko wobec sądu jako takiego. Właśnie taka komunikacja narusza powagę sądu i przekracza normy obowiązujące w relacjach procesowych. Jeżeli mamy wątpliwości, czy faktycznie jest to nieodpowiednie, wyobraźmy sobie, że sędzia w uzasadnieniu niekorzystnego dla naszego klienta wyroku odwoływałby się do naszej argumentacji i nazywałby ją nietrafną za każdym razem, wskazując nie tylko naszą funkcję procesową (np. pełnomocnik powoda),

lecz także dodatkowo imię i nazwisko. Tego rodzaju deficyty szacunku działają negatywnie w obie strony.

Zupełnie poza wszelkimi granicami postępował natomiast aplikant radcowski, który pod adresem sędzi formułował wprost obraźliwe oceny: „jest gorsza niż bezduszny kat, zachowuje się jak Niemiec za czasów okupacji”, „wypisuje niedorzeczne farmazony, by uwalić sprawę, roznieca ogień zemsty”, „przeszła samą siebie w swoich wypowiedziach, bez wątpienia ma problemy z poprawnym myśleniem” oraz „Wnoszę o wyłączenie tej oderwanej od rzeczywistości pseudosędzi”.

Co prawda w tej sprawie obwiniony nie występował jako pełnomocnik, lecz w swojej własnej sprawie, jednak intensywność naruszenia była tak poważna oraz dodatkowo obwiniony był już wcześniej karany dyscyplinarnie, że Wyższy Sąd Dyscyplinarny zaaprobował ocenę sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji, że jedynie najsurowsza kara (wydalenia z aplikacji) będzie adekwatną reakcją na tak rażące uchybienie godności zawodu i dbałości o powagę sądu. Jest zrozumiałe, że we własnych sprawach emocje mogą być większe niż przy wykonywaniu czynności zawodowych dla klienta. Jednakże nie jest tak, że obraza sędziego poza wykonywaniem zawodu nie podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej, czego przykładem jest to orzeczenie. „Zawarte sformułowania wykraczają poza jakiekolwiek normy obowiązujące każdego obywatela wobec sądu” – ocenił OSD, dodając: „Nie ulega wątpliwości, iż stosowanie wobec sędziego sądu powszechnego określić wyraźnie obraźliwych i uwłaczających, sugerujących dodatkowo sprzeczne z prawem zachowanie sędziego, bez poparcia tego dowodami stanowi kwalifikowaną formę naruszenia godności zawodu”.

BUDOWANIE AUTORYTETU CZŁONKÓW SAMORZĄDU RADCOWSKIEGO

W uzasadnieniu wydanego w tej sprawie orzeczenia Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w Warszawie (z 27 stycznia 2022 r., D 93/21) zwrócił uwagę także na to, co warto podkreślić w tym miejscu i co oddaje istotę naszego obowiązku z art. 48 KERP, że **okazywanie szacunku wobec sędziów buduje autorytet członków naszego samorządu**: „Okazywanie szacunku sądowni jest zresztą w interesie korporacji, albowiem przez to podkreśla w ocenie społecznej własną rolę jako współuczestnika w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości”.

Eksponowanie znaczenia trzeciej władzy i jej przedstawicieli automatycznie wzmacnia społeczne znaczenie radców prawnych jako profesjonalnych partnerów sędziów w wykonywaniu władzy publicznej. I odwrotnie – deprecjonowanie autorytetu sędziego i sądu w ostateczności jest podważaniem własnej, tj. radcy prawnego, roli w procesie wymiaru sprawiedliwości. Stąd uchybienie powagi sądu zazwyczaj łączy się z uchybieniem własnej godności radcy prawnego i naraża na szwank zaufanie do naszego zawodu.

Sytuacje tego rodzaju naruszeń, ze względu na codzienny kontakt tysięcy radców prawnych z sędziami – nie są rzadkie, choć należy podkreślić, że większość z nas dostrzega granicę między rzeczową krytyką a wycieczkami osobistymi (nie mówiąc o zwyczajnej obrazie i braku kultury). Większość z nas potrafi też zachować niezbędny dystans i obiektywizm.

W wielu przypadkach właśnie brak takiego dystansu i zbyt osobiste, emocjonalne zaangażowanie w spór prowadzi do przekroczenia granicy dopuszczalnej ekspresji.

POWŚCIĄGLIWOŚĆ I UMIAR W WYPOWIEDZIACH I ZACHOWANIU

Zazwyczaj uchybienia powadze sądu nie są deliktami o dużym ciężarze gatunkowym, a kara upomnienia najczęściej jest w takich wypadkach adekwatna i odnosi swój skutek prewencji indywidualnej. Jeżeli jednak przewinienia tego rodzaju powtarzają się i radca prawny mimo negatywnej reakcji samorządu (w postaci skazania dyscyplinarnego) nadal nie umie lub nie chce powstrzymać swoich emocji wobec sędziego – to nawet w przypadku wydawatoby się niezbyt poważnych przekroczeń może dojść do ukarania karą najsurowszą. Z tego rodzaju reakcją spotkał się radca prawny, który w piśmie procesowym w następujący sposób odniósł się do sądu: „Być może Sąd kolejny raz oparł się na urojeniach – jak w procesie [tu sygnatura akt – red.] przed SR w [tu miejscowość sądu – red.]”. Okręgowy sąd dyscyplinarny wymierzył za to naruszenie karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu i orzeczenie to utrzymał w mocy Wyższy Sąd Dyscyplinarny (orzeczenie z 16 grudnia 2021 r., WO-153/21). Obwiniony wielokrotnie był wcześniej karany za tego samego rodzaju naruszenia, nie umiając pomimo to powstrzymać swojej ekspresji. Warto wskazać na niektóre ogólniejsze uwagi sądu z tego orzeczenia:

„[...] przystępująca radcy prawnemu wolność słowa i pisma przy wykonywaniu czynności zawodowych wynika ze specyfiki zawodu zaufania publicznego, jakim jest zawód radcy prawnego. Ta wolność słowa i pisma w związku z wykonywaniem zawodu oznacza, że radca prawny może w sferze komunikacji podejmować wszelkie czynności zmierzające do realizacji lub ochrony powierzonych mu praw i obowiązków innych osób. A działania te nigdy nie mogą wykraczać poza granice wyznaczone przez przepisy prawa i rzeczową potrzebę. Powaga zawodu radcy prawnego wymaga, by radca prawny przy wykonywaniu swoich obowiązków zawodowych zachował jak najdalej idącą powściągliwość i umiar w swoich wypowiedziach i zachowaniu. Ma to zastosowanie w pierwszej kolejności w stosunku do strony przeciwnej i sądu”.

Niezależnie od tego uchybienia powadze sądu, szczególnie gdy powodowane brakiem dystansu do sprawy i zaangażowaniem emocjonalnym, są postępowaniem po prostu nieprofesjonalnym i mogą wprost negatywnie wpływać na powierzone interesy klienta. Nie chodzi jednak o to, że postępujący w ten sposób pełnomocnik nastawi sąd negatywnie do reprezentowanej przez siebie strony, ale o to, że niemyślnie uwagi osłabiają zaufanie do pełnomocnika i siłę jego nawet trafnej argumentacji merytorycznej w sprawie. W każdej komunikacji istotne jest nie tylko to, co się mówi, ale także jak się to robi. Rzeczowość, kultura słowa, kurtuazja i szacunek okazywany pełnomocnikowi strony przeciwnej i sądowi mogą jedynie pozytywnie wpłynąć na postrzeganie radcy prawnego jako osoby profesjonalnej i przekonującej co do tego, o czym mówi. ■

ZAKAZ REKLAMY W KODEKSACH ETYCZNYCH RADCÓW PRAWNYCH I LEKARZY

Obowiązujący od 1 stycznia 2025 r. znowelizowany Kodeks Etyki Lekarskiej (dalej: KEL) wprowadza nowe zasady informowania przez lekarza o oferowanych usługach (art. 71 KEL). Nieodparcie nasuwa się tu porównanie do sytuacji zniesienia w 2007 r. zakazu reklamy i wprowadzenia do wówczas obowiązujących art. 24–25 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (dalej: KERP) regulacji informowania o wykonywaniu zawodu. Podobnie jak wówczas w środowisku radcowskim tak i dzisiaj w środowisku lekarskim rozpoczęła się dyskusja, co tak naprawdę oznacza nowa regulacja i czy zakaz reklamy został rzeczywiście zniesiony.

**SŁAWOMIR W.
CIUPA**

radca prawny, Ośrodek Badań,
Studiów i Legislacji KRRP
Fot. Archiwum KIRP

Ramy prawne interesującej nas dyskusji o zakazie reklamy w zawodach regulowanych są wyznaczone przepisami prawa unijnego, a zatem zarówno ustawodawca, stanowiąc przepisy prawa krajowego, jak i korporacyjni uchwałodawcy, uchwalając kodeksy etyki zawodowej, nie mają tu absolutnej swobody regulacyjnej. W przypadku radców prawnych są to art. 56 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE) oraz art. 24 dyrektywy 2006/123/WE¹ (motyw 100) i art. 8 dyrektywy 2000/31/WE², a w przypadku lekarzy art. 56 TFUE i dyrektywa 2000/31/WE (motyw 32). Dyrektywa 2006/123/WE nakazuje zniesienie całkowitych zakazów reklamy w zawodach regulowanych, do których niewątpliwie należą oba te zawody. Jednocześnie dyrektywa 2000/31/WE dopuszcza rozpowszechnianie przez zawody regulowane tzw. informacji handlowych oznaczających każdą formę promocji wizerunku lub usług, w tym reklamę. Oznacza to, że ani przepisy prawa, ani postanowienia kodeksów etycznych nie mogą zakazywać reklamy jako jednej z form promocji. Dopuszczalne są jednak niedyskryminacyjne, uzasadnione interesem publicznym i proporcjonalne zakazy reklamy ze względu na jej treść lub sposób prowadzenia, o ile jest to niezgodne z zasadami wykonywania zawodu/etyki zawodowej, w szczególności niezależności, ochrony tajemnicy

¹ Dyrektywa 2006/123/WE z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym.

² Dyrektywa 2000/31/WE z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym).

zawodowej lub godności zawodu, uczciwości i rzetelności zawodowej. Potwierdza to także orzecznictwo unijne wskazujące, że dyrektywa 2000/31/WE dotyczy także dostarczania informacji handlowych przez lekarzy³. Zastosowanie znajduje tu także dyrektywa 2018/958⁴ określająca kryteria i procedurę wprowadzenia dozwolonych zakazów reklamy jako ograniczeń w wykonywaniu zawodu regulowanego (tzw. przepisów regulacyjnych).

Uwzględniając powyższy kontekst regulacyjny, należy stwierdzić, iż znowelizowane w 2014 r. i 2022 r. oraz aktualnie obowiązujące: art. 31 KERP regulujący informowanie o wykonywaniu zawodu jako komunikację dopuszczającą każdą formę promocji (w tym reklamę) radcy prawnego, jego wizerunku, usług i form wykonywania zawodu oraz art. 32 KERP wprowadzający zakazy w tym obszarze ze względu na treść (np. niezgodność z prawdą, wprowadzanie w błąd, nierzeczowość) i/lub sposób prowadzenia (np. nachalność, agresywność, zawodowe porównania) tej promocji – są zgodne z prawem unijnym oraz uwzględniają zasady wykonywania zawodu i etyki zawodowej jako przesłanki jej ograniczeń. Potwierdzają to także poglądy wyrażone w literaturze, orzecznictwie sądowym oraz stanowiska wyrażane przez samorząd zawodowy, które wyznaczyły powyższy kierunek interpretacyjny⁵.

INFORMOWANIE CZY REKLAMA?

Czy zatem znowelizowany art. 71 KEL rzeczywiście znosi zakaz reklamy jako formy promocji, szczególnie w kontekście obowiązującego nadal art. 14 ust. 1 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej („u.d.l.”)? Zakazuje on reklamy

³ Wyroki TSUE z: 4 maja 2017 r., C-339/15 i 12 września 2013 r., C-475/11; postanowienie TSUE z 23 października 2018 r., C-296/18.

⁴ Dyrektywa 2018/958 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie analizy proporcjonalności przed przyjęciem nowych regulacji dotyczących zawodów.

⁵ Por. S.W. Ciupa, *Aktywność radcy w social mediach a zasady etyki zawodowej*. Część 1, „Radca Prawny” 2024, nr 214, s. 34–35; *idem*, *Aktywność radcy w social mediach a zasady etyki zawodowej*. Część 2, „Radca Prawny” 2024, nr 215, s. 34–36, i cyt. tam literatura, orzecznictwo i stanowiska samorządu.

Fot. Adobe Stock

podmiotów wykonujących działalność leczniczą, którymi m.in. mogą być lekarze wykonujący zawód w ramach działalności leczniczej (art. 2 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 5 u.d.l.)? Jest to różnica w stosunku do zniesionego zakazu reklamy radców prawnych, który zawsze wynikał tylko z regulacji etycznych, a nie prawnych. W środowisku lekarskim i nie tylko toczą się na ten temat dyskusje i pojawiają pierwsze rozbieżności.

Z jednej strony wyrażane jest stanowisko o zniesieniu zakazu reklamy⁶, skoro zniknął on z KEL. Nadto o jego obowiązywaniu, ale w odniesieniu do jej treści (np. wprowadzanie w błąd) lub sposobu prowadzenia (np. intensywność, agresywność, zlecenie na zewnątrz) oraz uznaniu, że jeżeli art. 71 KEL nadal wyraża zakaz, jest to sprzeczne z art. 56 TFUE i art. 8 dyrektywy 2000/31/WE⁷. Z drugiej strony pojawił się pogląd, że zakaz nadal obowiązuje, gdyż z literalnego brzmienia KEL wynika dopuszczalność „informowania”, a nie „reklamy”, a art. 71 KEL należy systemowo interpretować w połączeniu z art. 14 ust. 1 u.d.l.⁸ Kto ma zatem rację?

Przyjmując systemowe i funkcjonalne założenie, że art. 56 TFUE i art. 8 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE stoją na przeszkodzie art. 14 ust. 1 u.d.l., który zakazuje lekarzom reklamy (a przynajmniej wszelkiej reklamy publicznej, tzn. komunikacji kierowanej do ogółu, a nie do bezpośrednio określonego odbiorcy) – art. 71 KEL winien być interpretowany z pominięciem tego przepisu i z uwzględnieniem ww. przepisów prawa unijnego. Prowadzi to do wniosku, że informacja o oferowanych usługach (jako informacja handlowa zawodu regulowanego) obejmuje każdą formę przekazu, a więc także reklamę usług związanych z zawodem lekarza i public relations (wizerunek lekarza) zgodną z zasadami etyki lekarskiej. Zakazy reklamy w art. 71 KEL odnoszą się do jej treści (winna być oparta na wynikach pracy lekarza – art. 71 ust. 1, dotyczyć tylko usług związanych z wykonywaniem jego zawodu – art. 71 ust. 3 i 5) oraz sposobu prowadzenia (lekarz odpowiada za zlecenie prowadzenia zewnętrznych usług reklamy – art. 71 ust. 4). Uzupełnia to art. 73 zdanie drugie KEL zakazujący stosowania w informowaniu metod nieuczciwej konkurencji, w szczególności w zakresie nierzetelnego informowania o oferowanych usługach, posiadanych kompetencjach, a także kosztach leczenia. Oczywiście dochodzą do tego zakazy reklamy wynikające

z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w szczególności wynikające z czynów nieuczciwej konkurencji, nieuczciwych praktyk rynkowych, naruszania – zbiorowych interesów konsumentów, RODO, prawa telekomunikacyjnego.

PRAWNO-ETYCZNE OGRANICZENIA REKLAMY

Uzasadnienie obowiązywania zakazu reklamy odwołuje się do wykładni językowej art. 71 KEL i systemowej (powiązanie z art. 14 ust. 1 u.d.l.). Występują tu jednak rozbieżności w określeniu zakresu podmiotowo-przedmiotowego zakazu. W u.d.l. w porównaniu z KEL ma on szerszy zakres podmiotowy (wszystkie podmioty lecznicze) i węższy przedmiotowy (tylko reklama pośrednia). Istotna jest także rola w kontekście reklamy, w jakiej występuje lekarz (w ramach działalności leczniczej czy poza). Pytanie jednak, czy uchylenie zakazu reklamy w KEL nie wytycza czytelnego kierunku i celu regulacji, a jego jednocześnie językowe i systemowe odczytanie jako zakazu przy zmianie brzmienia KEL nie jest dysfunkcyjne. Z drugiej strony trzeba pamiętać, że lekarz jest zawodem zaufania publicznego, w którym mogą być wprowadzone ze względu na zasady wykonywania zawodu i etyki zawodowej prawno-etyczne ograniczenia reklamy. Winny one być niedyskryminujące, proporcjonalne (konieczne i odpowiednie) oraz uzasadnione interesem publicznym (ochrona – życia i zdrowia, godności i zaufania do zawodu, konsumenta pacjenta) przy wyważeniu z interesem lekarza (prowadzenie zgodnej z zasadami etyki promocji). Samorząd lekarski nie może jednak zastępować ustawodawcy w dostosowaniu ustawy krajowej do prawa unijnego.

ORZECZNICTWO WSKAŹE DROGĘ?

Opisywana wyżej dyskusja przypomina jako żywo i w pewnym zakresie dyskusję radcowską po nowelizacji KERP w 2007 r. i 2014 r. Tam też padały argumenty, że „informowanie” to nie „reklamowanie”. Należy ją jednak potraktować jako naturalny przejaw wymiany poglądów torujących drogę do uzyskania jednoznacznego wyniku w interpretacji art. 71 KEL. Wątpliwości interpretacyjne nigdy nie są bowiem dobrym rozwiązaniem w lekarskiej praktyce zawodowej, zwłaszcza jeżeli są prawno-etycznym dylematem. Być może ten zostanie wyznaczony przez orzecznictwo lub czynniki zewnętrzne, tak jak stało się to udziałem środowiska adwokackiego. Tam też do 2023 r. obowiązywał § 23a ust. 1 Kodeksu Etyki Adwokackiej wyrażający zakaz reklamy. Zakwestionowały to wyższy sąd dyscyplinarny adwokatury⁹ oraz Komisja Europejska, wszczynając postępowanie przeciwko Polsce wobec naruszenia art. 24 ust. 1 ww. dyrektywy¹⁰. Ostatecznie mimo rozbieżności późniejszego orzecznictwa tego sądu ze wskazanym powyżej¹¹ znówelizowany w 2023 r. KEA dopuszcza tzw. informację handlową (tj. każdą formę promocji, w tym reklamę). ■

⁶ Por. np.: <https://www.infor.pl/prawo/nawosci-prawne/6827190,nowy-kodeks-etyki-lekarskiej-kluczowe-zmiany-2025.html> [dostęp: 12 maja 2025 r.].

⁷ Patrz: P. Piesiewicz, W. Płowiec, *Reklama lekarzy po zmianach Kodeksu Etyki Lekarskiej z 2024 r. z perspektywy prawa Unii Europejskiej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2024, z. 3, s. 50–53., Por. komentarz NIL do art. 71 KEL, https://nil.org.pl/uploaded_files/art_1736325594_komentarz-art71.pdf [dostęp: 12 maja 2025 r.].

⁸ Patrz: J. Zaczek, [w:] *Kodeks Etyki Lekarskiej. Komentarz*, red. R. Tyński, Warszawa 2025, s. 558–563.

⁹ Patrz: orzeczenie WSD z 22 października 2016 r., WSD 120/15, dopuszczające korzystanie z Google Ads jako formy reklamy, o ile w konkretnych okolicznościach nie narusza to zasad etyki adwokackiej. Powołano się na bezpośredni skutek dyrektywy 2006/123/WE.

¹⁰ Patrz: pismo KE z 15 lutego 2023 r., INFR(2022)2211 C(2023)464 final.

¹¹ Patrz: orzeczenia WSD z: 27 października 2018 r., WSD 141/17; 6 kwietnia 2019 r., WSD 151/18; i WSD 7/19 oraz wyrok SN z 15 stycznia 2025 r., II ZK 40/23, uniewinniający reklamującego w czasie obowiązywania zakazu adwokata z odwołaniem się do jego uchylenia w KEA i art. 24 dyrektywy 2006/123/WE.

Fot. Adobe Stock

POSTANOWIENIE SYGNALIZACYJNE NSA DO MINISTRA FINANSÓW

Samo umorzenie postępowania karnego skarbowego nie świadczy automatycznie o jego instrumentalnym charakterze i wszczęciu w celu przerwania biegu terminu przedawnienia. Trzeba badać wszystkie okoliczności jego wszczęcia i prowadzenia – stwierdził Naczelny Sąd Administracyjny w siedmioosobowym składzie, kierując jednocześnie postanowienie sygnalizacyjne do Ministra Finansów w sprawie naruszeń dotyczących wszczynania postępowań karnych skarbowych przez organy skarbowe. W kolejnym ważnym orzeczeniu w siedmioosobowym składzie NSA uznał, że podstawą opodatkowania daniną od spadków i darowizn jest wypłacana rata świadczenia renty nieodpłatnej, a nie cała wartość tego świadczenia określona w umowie za cały okres jej trwania.

WIESŁAWA MOCYDŁOWSKA

redaktor, wykładowca, specjalistka
od rachunkowości i podatków
Fot. Archiwum W. Moczydłowskiej

Naczelny Sąd Administracyjny w ostatnim okresie opowiedział się po stronie podatników w dwóch orzeczeniach, na które warto zwrócić uwagę. 31 marca NSA podjął ciekawą uchwałę dotyczącą ustalenia wysokości zobowiązania w podatku od spadków i darowizn od nabycia środków pieniężnych tytułem nieodpłatnej renty. Sprawa,

którą zajmował się NSA, dotyczyła podatniczki, zdaniem której podstawa opodatkowania powinna być obliczona zgodnie z art. 12 ustawy od spadków i darowizn, czyli podstawą opodatkowania powinny być poszczególne świadczenia rentowe, a nie – jak przyjął organ pierwszej i drugiej instancji – suma świadczeń wynikających z umowy renty. Podatniczka złożyła zeznanie podatkowe SD-3, wykazując nabycie środków pieniężnych tytułem nieodpłatnej renty, dołączając umowę renty, zawartą 7 grudnia 2021 r., w której S.D. zobowiązał się do wypłacania jej, do 10. dnia każdego miesiąca, określonej kwoty 4,5 tys. zł. Renta została ustanowiona na okres od 7 grudnia 2021 r. do 7 grudnia 2025 r.

Niestety naczelnik urzędu skarbowego ustalił podatnicze wysokość zobowiązania w podatku od spadków i darowizn

w kwocie 40 986 zł. Uznał, że obowiązek podatkowy powstał z chwilą zawarcia umowy renty. Do podstawy opodatkowania organ przyjął kwotę 216 tys. zł, ustaloną w wyniku pomnożenia wartości ustanowionego świadczenia przez liczbę miesięcy (4,5 tys. zł x 48 miesięcy), a podatek został ustalony z uwzględnieniem kwoty wolnej w III grupie podatkowej, do której strona jako nabywca się zalicza. Organy ustaliły zatem podstawę opodatkowania w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie stanął po stronie podatniczki. W wyroku z 23 stycznia 2023 r. (III SA/Wa 1478/22) WSA stwierdził, że z uwagi na charakter prawny umowy renty – jest to umowa o charakterze alimentacyjnym, umowa losowa, która wszakże wygasa w razie śmierci uprawnionego do świadczeń z tytułu renty – nigdy nie można w dniu zawarcia tej umowy ustalić wartości świadczenia przypadającego na rzecz uprawnionego z tytułu renty. Dla ostatecznej wysokości wszystkich świadczeń rentowych nie ma znaczenia ustalona w umowie suma, lecz element czasu, oznaczający faktyczne obowiązywanie umowy. Organy skarbowe złożyły skargę kasacyjną od tego wyroku. Rozpatrując ją trzyosobowy skład NSA postanowieniem z 18 grudnia 2024 r. zdecydował przedstawić składowi siedmiu sędziów NSA do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, tj.: czy sformułowanie ustawowe z art. 12 zdanie pierwsze ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2021 r. poz. 1043), zgodnie z którym „jeżeli przedmiotem nabycia jest prawo majątkowe polegające na obowiązku świadczeń powtarzających się na rzecz nabywcy, a wartość tego prawa nie może być ustalona w chwili powstania obowiązku podatkowego”, odnosi się do umowy renty, w ramach której jedna ze stron zobowiązuje się względem drugiej do określonych świadczeń okresowych w pieniądzu?

31 marca NSA podjął uchwałę, zgodnie z którą, jeżeli przedmiotem nabycia jest prawo majątkowe polegające na wypłacie świadczeń powtarzających się, a wartość tego prawa nie może być ustalona w chwili powstania obowiązku podatkowego, podstawę opodatkowania ustala się w miarę wykonywania tych świadczeń. Jest to wartość poszczególnych, otrzymanych rat renty (III FPS 5/24).

NSA wybrał podejście, które jest korzystne dla podatników. Konieczność uregulowania podatku wiąże się bowiem z faktycznym przekazywaniem renty. Odrzucono natomiast stanowisko, które dawało możliwość poboru podatku z góry za kilka lat, niezależnie od tego, czy renta została wypłacona.

KONTROWERSYJNE POSTĘPOWANIA KARNE SKARBOWE

Kolejne bardzo ciekawe orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczyło kwestii bardzo uciążliwej dla podatników, mianowicie procedury wszczynania postępowań karnych skarbowych w celu przerwania biegu terminu przedawnienia.

Sprawa, którą 14 kwietnia zajmował się NSA, wzbudziła ogromne zainteresowanie, przystąpiło do niej wiele organizacji. Najpierw trzyosobowy skład skierował pytanie budzące poważne wątpliwości w związku z tą sprawą do

siedmioosobowego składu NSA. Ten jednak odmówił podjęcia uchwały i skierował ją do rozpoznania ponownie przez siedmioosobowy skład. Zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości ujawniło się przy rozpatrywaniu skargi kasacyjnej podatnika wniesionej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z 8 listopada 2023 r., I SA/Bd 429/23. Wyrokiem tym sąd oddalił skargę podatnika na decyzję dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy w kwestii podatku od towarów i usług. Problem dotyczył kwestii przedawnienia zobowiązania podatkowego podatnika za 2013 r. Skarżąca spółka zakwestionowała fakt zawieszenia biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego, zarzucając organom skarbowym instrumentalne wszczęcie postępowania karnego skarbowego. Postępowanie to bowiem zostało umorzone wobec braku znamion popełnienia czynu zabronionego. 14 kwietnia NSA oddalił skargę kasacyjną spółki i jednocześnie wydał postanowienie sygnalizacyjne skierowane do Ministra Finansów informujące o istotnych naruszeniach w stosowaniu art. 70 § 6 pkt 1 ustawy – Ordynacja podatkowa, polegających na instrumentalnym wszczynaniu postępowań karnoskarbowych, których jedynym celem ze względu na zawieszenie biegu terminu w nim przewidzianego jest niedopuszczenie do przedawnienia zobowiązania podatkowego. NSA stwierdził, że taka praktyka stosowania tego przepisu pozostaje w sprzeczności z konstytucją. Wskazał na znaczące naruszenia w tym zakresie, sygnalizując konieczność zmian legislacyjnych.

NSA orzekł, że organy podatkowe oraz sądy mają prawo analizować, czy wszczęcie postępowania karnego skarbowego było podyktowane wyłącznie chęcią zawieszenia terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych. Jednakże, zdaniem NSA, samo umorzenie takiego postępowania nie świadczy automatycznie o jego instrumentalnym charakterze. Trzeba badać wszystkie okoliczności.

Sąd co prawda podtrzymał linię orzecniczą, zgodnie z którą już samo wszczęcie postępowania karnoskarbowego – pod warunkiem poinformowania o tym podatnika – skutkuje zawieszeniem biegu terminu przedawnienia. Jednak fakt wydania postanowienia sygnalizacyjnego do Ministra Finansów jest znamieny i wskazuje, że sąd dostrzega ten problem (I FSK 1078/24).

NSA oraz wojewódzkie sądy administracyjne od dawna piętnują praktykę organów podatkowych, która polega na instrumentalnym wszczynaniu postępowań karnoskarbowych w celu wydłużenia czasu na weryfikację rozliczeń podatkowych. Niestety pomimo szeregu orzeczeń oraz uchwały w tym przedmiocie sytuacja podatników nie uległa znaczącej poprawie. Organy podatkowe nadal próbują nadużywać tej możliwości zablokowania biegu terminu przedawnienia. Dlatego też NSA zdecydował się na skorzystanie z nieczęstej procedury, a mianowicie z postanowienia sygnalizacyjnego. Jest to instytucja używana sporadycznie i tylko w razie stwierdzenia istotnych naruszeń prawa lub okoliczności mających wpływ na ich powstanie.

Minister Finansów ma 30 dni na zajęcie stanowiska wobec postanowienia sygnalizacyjnego i powiadomienie sądu o zajętym stanowisku. ■

Fot. Adobe Stock

QUO VADIS, SKŁADKO ZDROWOTNA?

Losy ustawy z 4 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw¹ (dalej: ustawa lub nowelizacja) wydawały się być przesądzone.

A tymczasem w ostatnich dniach na oddanie tego tekstu do redakcji okazało się, że być może nic po niej nie zostanie dla potomności.

PRZEMYSŁAW KOSIŃSKI

radca prawny, OIRP w Toruniu
Fot. Małgorzata Radomska

Projekt po raz pierwszy wpłynął do Sejmu RP i został przekazany do pierwszego czytania 19 listopada 2024 r., po czym został skierowany do Komisji Finansów Publicznych oraz Komisji Zdrowia². Komisje pracowały do 19 marca br., kiedy to projekt ustawy został skierowany do drugiego czytania w Sejmie, skąd znów wrócił do ww. komisji. Finalnie ustawa została przegłosowana podczas trzeciego czytania w Sejmie 4 kwietnia przy 213 głosach oddanych za nowelizacją (głównie KO oraz TD) oraz 190 głosach przeciw (PiS, Lewica i Razem). Podkreślenia wymaga przy tym, że aż 25 posłów wstrzymało się od głosu, a 32 posłów nie głosowało³.

¹ [https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/838_u3/\\$file/838_u3.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/838_u3/$file/838_u3.pdf) [dostęp: 10 maja 2025 r.].

² <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=838> [dostęp: 10 maja 2025 r.].

³ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/Glosowanie.xsp?posiedzenie=32&glosowanie=17> [dostęp: 10 maja 2025 r.].

W dniu 23 kwietnia było już jasne, że Senat RP nie wniósł żadnych poprawek do ustawy i w zasadzie wszyscy przygotowywali się już na wejście zmian w życie. Tymczasem 5 maja Prezydent RP spotkał się z przedstawicielami strony społecznej Rady Dialogu Społecznego i zgodnie z informacją uzyskaną od szefowej Kancelarii Prezydenta RP minister Małgorzaty Paprockiej „ze strony reprezentującej pracowników płynęły jednoznaczne głosy o niepodpisywanie ustawy przez Prezydenta, głosy wśród reprezentantów pracodawców były bardziej podzielone, ale wszyscy zwracali uwagę na to, że ustawa została uchwalona bez jakichkolwiek konsultacji społecznych”⁴. Minister Paprocka oceniła również, że ta ustawa budzi bardzo poważne wątpliwości w zakresie sprawiedliwości społecznej i jest z zasadami konstytucyjnymi wprost sprzeczna⁵.

Ostatecznie 6 maja Prezydent Andrzej Duda – działając na podstawie art. 122 ust. 5 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. – odmówił podpisania ustawy i przekazał ją Sejmowi do ponownego rozpatrzenia⁶.

⁴ <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydenckie-weto-do-ustawy-o-swiadczeniach-opieki-zdrowotnej-finansowanych-ze-srodkow-publicznych,101266> [dostęp: 10 maja 2025 r.].

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

JAKIE ZMIANY DOCZEKAŁY SIĘ WETA PREZYDENTA RP?

Jak wskazuje ustawodawca, nowelizacja ma dwa cele – uporządkowanie oraz uproszczenie zasad rozliczania składki zdrowotnej (dalej: SZ) dla przedsiębiorców oraz obniżenie wysokości SZ, szczególnie dla przedsiębiorców o niskich i średnich dochodach, a to wszystko już od 1 stycznia 2026 r.⁷ Główny przepis ulegający zmianom to art. 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (dalej: u.s.o.z.)⁸. Propozycja ustawy dla przedsiębiorców rozliczających podatek według skali podatkowej oraz w formie podatku liniowego (jak również dla rozliczających dochód z kwalifikowanych praw własności intelektualnej)⁹ polega głównie na wprowadzeniu dwuelementowej podstawy wymiaru SZ, tj. części tzw. zryczałtowanej – obliczanej jako 9% od 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę (czyli obecnie kwoty 4666 zł)¹⁰ oraz części tzw. urealnionej, obliczanej w przypadku osiągnięcia dochodów powyżej 1,5-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”¹¹. Składka zdrowotna wyniosłaby zatem dzisiaj dla takich przedsiębiorców 314,95 zł – 9%*(75% x 4666 zł) miesięcznie w części zryczałtowanej oraz 4,9% od nadwyżki dochodu ponad kwotę 12 823,77 zł (1,5 x 8549,18 zł)¹².

Natomiast w przypadku przedsiębiorców opłacających podatek dochodowy w formie zryczałtowanej, czyli tzw. ryczałtowców, część urealniona będzie obliczana dopiero, gdy przychód z działalności gospodarczej przekroczy trzykrotność ww. przeciętnego wynagrodzenia¹³, czyli aktualnie ponad 25 647,54 zł¹⁴. Tacy przedsiębiorcy mają zapłacić w myśl nowego przepisu art. 79b u.s.o.z. dodatkowe 3,5% podstawy wymiaru składki, o której mowa w art. 81 ust. 2 pkt 2 i ust. 2h u.s.o.z., czyli od nadwyżki ww. kwoty przychodu.

Dodatkowo ustawa przewiduje również niższą, zryczałtowaną SZ dla osób stosujących opodatkowanie w formie karty podatkowej oraz dla osób współpracujących z przedsiębior-

cami, która wyniesie dla tych osób równowartość 9% od 75% minimalnego wynagrodzenia¹⁵.

W tym stanie rzeczy konieczne jest utrzymanie obowiązku rocznego rozliczenia SZ, natomiast ustawa daje także nowe możliwości dla ZUS-u w przypadku, gdyby jakiś przedsiębiorca nie chciał się z niego wywiązywać. ZUS będzie mógł wówczas ustalić miesięczną składkę na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru wynoszącej 150% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego pierwszego dnia roku kalendarzowego¹⁶.

Last but not least, w ramach reformy składki zdrowotnej, zmiany ustaw o PIT¹⁷ i ustawy o ryczałcie¹⁸ ustawodawca likwiduje możliwość rozliczenia w podatku dochodowym (zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów lub odliczenia od dochodu/przychodu/podatku) części zapłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej opodatkowanej: 19% podatkiem liniowym, ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych lub kartą podatkową¹⁹.

Ustawodawca wskazuje oszczędności dla ok. 2,45 mln przedsiębiorców osiągających niskie i średnie dochody. Straci natomiast ponad 130 tys. najlepiej zarabiających ryczałtowców, których osiągnięcie progresywny charakter SZ, zaś łączny koszt dla państwa szacowany jest na 4,626 mld zł w warunkach 2026 r.²⁰

CO DALEJ PO WECIE?

Aby ustawa zawetowana przez Prezydenta RP weszła w życie, konieczne jest jej ponowne uchwalenie przez Sejm większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów²¹. Mając jednak na względzie wszystkie okoliczności i wyniki głosowania w Sejmie, obalenie weta Prezydenta RP w tym przypadku może się okazać bardzo trudne w realizacji. Ma na to wpływ co najmniej kilka czynników, w tym niewielka przewaga aktualnej większości parlamentarnej nad opozycją, jak również brak jednolitego poparcia dla przedmiotowej ustawy w szeregach partii tworzących obecną koalicję rządzącą. Nie można jednak wykluczyć takiego scenariusza, w którym ten sam projekt (w lekko odświeżonej wersji) zostanie przedłożony po zmianie na stanowisku Prezydenta RP, która jest w tym roku nieuchronna wskutek końca drugiej kadencji Prezydenta RP Andrzeja Dudy, co może zapowiadać niedawny wpis Premiera RP Donalda Tuska na platformie X²². Stąd też opisane zmiany w składce zdrowotnej mogą do nas wrócić jak bumerang i to dość szybko. ■

⁷ Uzasadnienie ustawy, s. 3, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/F4CB A2DDE0195663C1258BDA00613F82/%24File/838.pdf> [dostęp: 10 maja 2025 r.].

⁸ Dz.U. z 2024 r. poz. 146 z późn. zm.

⁹ Zob. art. 30ca ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 163 z późn. zm.).

¹⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2024 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2025 r. (Dz.U. poz. 1362), <https://sip.lex.pl/#/act/22103366/441931800/t/22044029/441914423?directHit=true&directHitQuery=Minimalne%20wynagrodzenie%20za%20prac%C4%99&searchPit=2025-05-10> [dostęp: 10 maja 2025 r.].

¹¹ Uzasadnienie ustawy, s. 4.

¹² Obwieszczenie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 22 stycznia 2025 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w czwartym kwartale 2024 r. (M.P. z 2025 r. poz. 84), <https://sip.lex.pl/#/act/22103366/441931800/t/22044029/441914423?directHit=true&directHitQuery=Minimalne%20wynagrodzenie%20za%20prac%C4%99&searchPit=2025-05-10> [dostęp: 10.05.2025 r.].

¹³ Art. 1 pkt nowelizacji wprowadzający nowy art. 81 ust. 2ha–2hl u.s.o.z.

¹⁴ Obwieszczenie Prezesa GUS z dnia 22 stycznia 2025 r.

¹⁵ Uzasadnienie ustawy, s. 6.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 163 z późn. zm.).

¹⁸ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 776 z późn. zm.).

¹⁹ Uzasadnienie ustawy, s. 7; zob. również art. 2 i 4 nowelizacji.

²⁰ Ocena skutków regulacji, s. 3–4, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/F4CBA2DDE0195663C1258BDA00613F82/%24File/838.pdf> [dostęp: 10 maja 2025 r.].

²¹ Art. 122 ust. 5 Konstytucji RP.

²² <https://x.com/donaldtusk/status/1919738244347879465> [dostęp: 10 maja 2025 r.].

Z PRAC PARLAMENTU

Przegląd najważniejszych zmian w ustawodawstwie ostatnich dwóch miesięcy.

W KOMISJACH

Sejm zainicjował prace nad rządowym projektem ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji strategicznych oraz kluczowych inwestycji w zakresie potrzeb obronności państwa i bezpieczeństwa publicznego oraz ustanawiania stref ochronnych dla niektórych terenów zamkniętych (druk sejmowy nr 1203), który został przygotowany w odpowiedzi na aktualne wyzwania geopolityczne oraz konieczność szybkiej rozbudowy infrastruktury wojskowej i przemysłowego potencjału obronnego. Nowe przepisy mają skrócić czas realizacji inwestycji z sześciu do trzech lat, a także wprowadzić możliwość ustanawiania stref ochronnych dla terenów zamkniętych już na etapie przygotowania inwestycji. Projekt ustawy przewiduje dwie kategorie inwestycji: strategiczne – realizowane na potrzeby obronności państwa, oraz kluczowe – obejmujące zarówno projekty wojskowe, jak i te związane z bezpieczeństwem publicznym, w tym infrastrukturę przemysłową, logistyczną, szkoleniową czy ochronną. Procedura uzyskania zgody na realizację strategicznej inwestycji została

uproszczona: inwestor składa wniosek do wojewody, który ma 90 dni na wydanie decyzji. W toku postępowania wymagane mają być opinie określonych organów, zastępujące dotychczasowe liczne pozwolenia i uzgodnienia. Projekt ustawy wprowadza także uproszczone zasady nabywania nieruchomości, w tym wyłączenia za odszkodowaniem, oraz możliwość ustanawiania stref ochronnych wokół terenów zamkniętych, gdzie obowiązywać będą określone ograniczenia. Przewidziano również udział regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, którzy mają oceniać wpływ inwestycji na obszar Natura 2000 i mogą nakładać obowiązek kompensacji przyrodniczej. Ustawa zakłada także wyłączenie niektórych inwestycji spod reżimu zamówień publicznych oraz ograniczenie stosowania przepisów o planowaniu przestrzennym i ochronie przyrody, by przyspieszyć realizację kluczowych przedsięwzięć. Nowe regulacje mają wejść w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Prace sejmowe toczą się w Komisji Obrony Narodowej oraz Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych. ■

UCHWALONE USTAWY

Sejm uchwalił ustawę o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego (pierwotny druk sejmowy nr 1108), będącą kompleksową nowelizacją prawa gospodarczego i pierwszym etapem szeroko zakrojonej reformy deregulacyjnej. Nowelizacja, przygotowana przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii, obejmuje ponad 40 zmian w 25 ustawach, mających na celu ograniczenie biurokracji i wsparcie mikro-, małych oraz średnich firm. Najważniejsze rozwiązania to skrócenie maksymalnego czasu kontroli mikroprzedsiębiorców z 12 do sześciu dni roboczych oraz obowiązek wcześniejszego przekazania listy wymaganych dokumentów. Przedsiębiorcy zyskają możliwość zgłaszania sprzeciwu wobec czynności kontrolnych bez przerywania procedury. Zniesiono także ograniczenia dotyczące form prowadzenia działalności rzemieślniczej, umożliwiając prowadzenie zakładów w formie spółek kapitałowych pod warunkiem obecności wykwalifikowanego współnika. Wprowadzono też obowiązkową elektroniczną obsługę spraw przed Krajową Izbą Odwoławczą, co przyspieszy rozpatrywa-

nie skarg. Wprowadzona w ustawie zasada „one in, one out” wymaga, by każda nowa regulacja nakładająca obowiązki na przedsiębiorców była równoważona zniesieniem innego obciążenia. Ustawa przewiduje również zwolnienie Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorstw z opłat sądowych oraz refundację kosztów kształcenia młodocianych pracowników. Nowe przepisy wejdą w życie 30 dni po publikacji, a wybrane regulacje, w tym dotyczące kontroli podatkowych, od 1 stycznia 2026 r. Zmiany w postępowaniu przed KIO zaczną obowiązywać po dziewięciu miesiącach okresu *vacatio legis*. ■

Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym (pierwotny druk sejmowy nr 1112) wprowadzającą obowiązek publikacji przez deweloperów cen mieszkań i domów na własnych stronach internetowych przez cały okres sprzedaży. Nowe przepisy wymagają podawania aktualnych cen za metr kwadratowy, kosztów pomieszczeń przynależnych oraz innych opłat, a także informowania o wszelkich zmianach cen i zachowania

historii cennika. Adres strony będzie musiał zostać zamieszczony w materiałach reklamowych. W przypadku rozbieżności między ceną na stronie a tą w umowie nabywca będzie miał prawo żądać sprzedaży po korzystniejszej cenie. Deweloperzy będą codziennie przekazywać dane cenowe ministrowi ds. cyfryzacji, który ma publikować je w ogólnodostępnym portalu. Za nieprzestrzeganie obowiązków ma grozić kara do 4% rocznego przychodu, a nadzór nad wykonywaniem obowiązków przez deweloperów ma sprawować Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Deweloperzy prowadzący sprzedaż przed wejściem w życie ustawy będą mieli 60 dni na dostosowanie się do nowych wymogów. Ustawa zacznie obowiązywać po 30 dniach od publikacji w Dzienniku Ustaw. Ustawa oczekuje obecnie na rozpatrzenie przez Senat. ■

Sejm uchwalił ustawę o zmianie niektórych ustaw w celu zapewnienia stosowania przepisów prawa Unii Europejskiej poprawiających funkcjonowanie rynku wewnętrznego (pierwotny druk sejmowy nr 1174) mającą na celu pełniejsze wdrożenie przepisów Unii Europejskiej, które usprawniają funkcjonowanie wspólnego rynku. Nowe regulacje mają objąć zmiany w kilku kluczowych aktach prawnych, w tym w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawie – Prawo zamówień publicznych oraz ustawie o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi. Najważniejsze rozwiązania dotyczą ochrony użytkowników biznesowych platform internetowych przed nieuczciwymi praktykami oraz umożliwienie dochodzenia roszczeń przez przedsiębiorców i organizacje branżowe. Ustawa wzmacnia współpracę krajowych organów z Komisją Europejską w zakresie zwalczania subsydiów zagranicznych i przewiduje nowe uprawnienia dla Prezesa UOKiK oraz Prezesa UZP. Wprowadzono obowiązek stosowania unijnych e-formularzy w zamówieniach publicznych, a także procedu-

ry ochrony informacji poufnych. Nowe przepisy mają wejść w życie następnego dnia po dniu ogłoszenia, zapewniając szybkie dostosowanie polskiego prawa do najnowszych unijnych standardów. Ustawa trafiła pod obrady Senatu. ■

Sejm jednomyślnie uchwalił ustawę o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw (pierwotny druk sejmowy nr 1176) wprowadzającą szereg nowych form wsparcia dla osób i podmiotów dotkniętych powodzią z września 2024 r. Nowe regulacje mają rozszerzyć pomoc finansową i rzeczową dla mieszkańców, przedsiębiorców i samorządów oraz uprościć procedury odbudowy. Wprowadzono świadczenie lokalowe dla właścicieli lokali wynajmowanych przedsiębiorcom, którzy nie skorzystali z wcześniejszych form pomocy, pod warunkiem terminowego opłacania ryczałtu. Wnioski można składać do 30 września 2025 r., obsługą zajmie się ZUS. Ustawa przewiduje także bezzwrotne dofinansowanie remontów budynków wielorodzinnych uszkodzonych przez powódź, w wysokości od 50 do 70% kosztów inwestycji, a dla zabytków – 60%. Wsparcie będzie wypłacane w formie zaliczki, co ułatwi rozpoczęcie remontów bez kredytu. Osoby, które utraciły możliwość zamieszkiwania w zniszczonych domach lub mieszkaniach, będą mogły przekazać nieruchomości gminie w zamian za lokal komunalny. Rozwiązanie to obejmie także mieszkania dotowane przez BGK. Możliwość zamiany ma obowiązywać przez trzy lata od daty powodzi. Zgodnie z uchwaloną ustawą Wody Polskie będą mogły wykupywać zniszczone nieruchomości położone na terenach szczególnie zagrożonych powodzią, co ma na celu ograniczenie ryzyka ponownych strat. Na ten cel przewidziano 800 mln zł do 2034 r. Ustawa ma zacząć obowiązywać dzień po dniu ogłoszenia, a część przepisów – po upływie 21 dni od publikacji. Ustawa trafiła pod obrady Senatu. ■

WEJŚCIE W ŻYCIE

Od 26 kwietnia 2025 r. obowiązują przepisy ustawy z dnia 6 marca 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2025 r. poz. 479), które znacząco ułatwiają zastępcom notarialnym drogę do uzyskania nominacji na notariusza. Nowelizacja znosi dotychczasowy obowiązek ponownego zdawania egzaminu notarialnego po upływie 10 lat od uzyskania pozytywnego wyniku, jeśli kandydat nie złożył wniosku o powołanie. Zmiany obejmują tych zastępców, którzy przez co najmniej 10 lat pracowali w kancelarii notarialnej i przez minimum pięć lat posiadali upoważnienie do wykonywania czynności notarialnych. Osoby spełniające te kryteria

mogą ubiegać się o stanowisko notariusza bez względu na upływ czasu od egzaminu. ■

7 maja 2025 r. weszła w życie ustawa z dnia 6 marca 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz.U. z 2025 r. poz. 526), która reguluje zasady delegowania sędziów do innych sądów. Delegowanie jest teraz możliwe wyłącznie w razie rzeczywistych potrzeb sądu, po analizie m.in. liczby i rodzaju spraw, obciążenia pracą, obsady kadrowej oraz nieobecności czy planowanych zwolnień. Przy wyborze sędziego do delegacji uwzględnia się jego staż, doświadczenie, sprawność w prowadzeniu spraw i wpływ delegowania na sąd macierzysty. Każde delegowanie i odwołanie z delegowania będzie publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej wraz z uzasadnieniem. Nowelizacja wprowadza także dodatki do wynagrodzenia dla delegowanych sędziów, a wcześniejsze delegacje zachowują moc, wliczając dotychczasowy okres delegowania. ■

Łukasz Nykiel

Fot. Adobe Stock

Z PRAC OŚRODKA BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRRP

OBSiL co miesiąc analizuje kilkadziesiąt projektów aktów prawnych i przygotowuje do nich opinie. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich, przygotowane w okresie marzec–kwiecień 2025 r.

■ **Opinia do rządowego projektu ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie spraw dotyczących zawartych z konsumentami umów kredytów denominowanych lub indeksowanych do franka szwajcarskiego (nr z wykazu prac legislacyjnych UD184)**

Ideę wprowadzenia ww. projektu, jak i rozwiązania szczególne nim przewidziane, co do zasady uznane zostały w większości za trafne i pożądane. Zgłoszono jednak uwagi i postulaty w celu wyeliminowania wątpliwości, które mogą pojawić się na tle stosowania projektowanych przepisów lub mające usprawnić przebieg postępowania w sprawie roszczeń konsumenta z umowy kredytu.

■ **Opinia w przedmiocie projektów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości w sprawie: konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe (nr z wykazu prac legislacyjnych B862), sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (nr z wykazu prac legislacyjnych B863), trybu i sposobu dokonywania doręczeń elektronicznych (nr z wykazu prac legislacyjnych B864)**

W opinii zgłoszono szereg uwag szczegółowych.

■ **Opinia w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz o Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (druk sejmowy nr 1112)**

Projekt przewiduje wzmocnienie prawa do informacji dla podmiotów zainteresowanych zawarciem umowy sprzedaży lokali mieszkalnych i domów jednorodzinnych oferowanych przez deweloperów.

■ **Opinia na temat projektu ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (nr z wykazu prac legislacyjnych UD177)**

Projekt ustawy uznany został za potrzebną regulację prawną, kodyfikującą doświadczenia organów Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w okresie ostatnich trzech dekad. W opinii wskazano, że projektowana ustawa podniesie rangę procedury wykonawczej, ujmując ją w materię ustawową o kompleksowym charakterze.

■ **Opinia do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (druk sejmowy nr 1148)**

W opinii stwierdzono, że rozwiązania przewidziane w przedmiotowym projekcie mają charakter punktowy, nie uwzględniają podstawowych założeń ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym i nie

realizują zakładanego celu, który zdefiniowany został w uzasadnieniu projektu jako usprawnienie i przyspieszenie postępowań grupowych. W ocenie opiniującego wprowadzenie zmian w proponowanym kształcie mogłoby doprowadzić do naruszenia spójności regulacji tego aktu prawnego.

■ **Opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (nr z wykazu prac legislacyjnych UD194)**

Projekt oceniony został jako zawierający pożądaną z punktu widzenia potrzeb praktyki racjonalizację niektórych rozwiązań przyjętych w ostatnich latach. W opinii zaaprobowano kierunek zmian, wskazano jednak, że należy rozważyć meryto-

Fot. Adobe Stock

ryczną trafność i sposób redakcji projektowanych przepisów w świetle potrzeby zachowania spójności z innymi obowiązującymi unormowaniami.

■ **Opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk sejmowy nr 1131)**

Projekt zawiera propozycje zmian normatywnych w obszarze regulacji prawnej dotyczącej środków zapobiegawczych, w szczególności tymczasowego aresztowania. W opinii pozytywnie oceniono propozycje zmian zawarte w projekcie, zmierzające do wzmocnienia gwarancji procesowych oskarżonego i jego obrońcy w związku ze stosowaniem lub przedłużeniem tymczasowego aresztowania, jak również do zracjonalizowania przestanków tymczasowego aresztowania.

■ **Opinia dotycząca funkcjonowania klauzuli *rebus sic stantibus* w Kodeksie cywilnym (art. 357¹ k.c.)**

W opinii przeanalizowano brzmienie przepisu i praktyczne problemy z nim związane, oceniono orzecznictwo sądowe oraz zaproponowano zmiany legislacyjne w celu poprawy funkcjonowania klauzuli. ■

Anna Grudzińska

AKTYWNOŚĆ CCBE W MARCU I KWIETNIU 2025 R. – O CZYM RADCOWIE WIEDZIEĆ POWINNI?

W 2024 r. obchodziliśmy 20. rocznicę pełnego członkostwa Polski w Radzie Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE). Polską delegację do CCBE tworzą Krajowa Izba Radców Prawnych oraz Naczelna Rada Adwokacka. Oba samorządy przewodniczą delegacji rotacyjnie, współdziałając i uzgadniając stanowisko Polski.

KOMITET FUTURE OF THE LEGAL PROFESSION AND LEGAL SERVICES

CCBE opracowuje raport dotyczący innowacji w usługach prawnych. Dokument analizuje wpływ czynników (takich jak rozwój technologii i zmiany rynkowe) na zawód prawnika. Dotyka takich problemów, jak rosnąca presja kosztowa ze strony klientów czy podnoszenie się oczekiwań co do kompleksowości obsługi prawnej w coraz bardziej skomplikowanym otoczeniu regulacyjnym. Raport jest cenną lekturą dla tych, którzy chcą poznać międzynarodową perspektywę wyzwań, z jakimi zmagają się proinnowacyjni prawnicy, oraz sposobów radzenia sobie z nimi. Dotyczy to również polskich prawników napotyających takie ograniczenia, jak np. brak zasobów osobowych i finansowych pozwalających na wdrażanie technologii. Roadmapa CCBE instruuje samorządy zawodowe, jak wspierać prawników w pokonywaniu barier i wzmacniać proinnowacyjną transformację zawodów prawniczych.

STAŁA DELEGACJA CCBE PRZY SĄDACH UNIJNYCH I SĄDZIE EFTA

Prawo Unii obejmuje coraz bardziej różnorodne dziedziny, w związku z czym do Trybunału Sprawiedliwości wpływa coraz więcej spraw i musi on wydawać orzeczenia, które często mają praktyczny wpływ na codzienne życie obywateli UE. W tym kontekście dla trybunału istotne znaczenie ma promowanie lepszego zrozumienia jego roli i działalności oraz szerszy dostęp zarówno do zarzutów, argumentów i uwag przedstawianych przez strony na rozprawach, jak i do opinii rzeczników generalnych oraz wyroków wydanych przez TSUE.

Obecność na posiedzeniach trybunału niewątpliwie jest najlepszym środkiem do tego celu, jednak fizyczny udział w takich posiedzeniach nie zawsze jest możliwy, czy to ze względu na konieczność dojazdu, czy też z innych powodów związanych w szczególności z sytuacją osobistą, ekonomiczną lub finansową zainteresowanych osób. TSUE zaczyna zatem wykorzystywać możliwości, jakie oferuje rozwój techniczny, i zapewnia transmisję coraz większej liczby posiedzeń na swojej stronie internetowej (z przesunięciem

czasowym). Rozprawy są transmitowane w języku postępowania oraz we wszystkich językach, dla których zapewniono tłumaczenie symultaniczne. Zapis wideo z transmitowanych rozpraw pozostaje dostępny na stronie internetowej trybunału przez miesiąc po zamknięciu rozprawy.

1 kwietnia trybunał przyjął decyzję w sprawie zasad i sposobu wprowadzenia w życie transmisji posiedzeń, dostępną dla zainteresowanych na stronie: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500857.

KOMITET STAŁY CCBE W BRUKSELI (18–19 KWIETNIA)

Dwudniowe posiedzenie Komitetu Stałego CCBE w Brukseli skoncentrowane było na sytuacji radców prawnych i adwokatów w zmieniającym się szybko świecie.

Członkowie komitetu podjęli również dyskusję nad sytuacją prawników amerykańskich oraz amerykańskich stowarzyszeń prawniczych w nowej rzeczywistości prawnej i politycznej USA. W tym celu komitet wysłuchał prezesa American Bar Association oraz przyjął deklarację wspierającą prawników amerykańskich w ich dążeniu do zachowania niezależności od wpływów administracji rządowej i utrzymaniu zasad i gwarancji państwa prawa, ważnych dla wszystkich obywateli.

WIZYTA PREZESA CCBE W POLSCE

Thierry Wickers, prezes CCBE, 22 kwietnia spotkał się z przedstawicielami Krajowej Rady Radców Prawnych. Podczas spotkania omówiono kluczowe kierunki współpracy międzynarodowej, tj.:

- dużą aktywność samorządu radcowskiego na forum CCBE,
- wspólne inicjatywy na rzecz niezależności zawodów prawniczych,
- wzmocnienie roli radców prawnych w promowaniu praworządności i dostępu do prawa w całej Unii Europejskiej.

Przemysław Kamil Rosiak

Artykuł powstał we współpracy z radcami prawnymi – członkami ww. komitetów CCBE: Marią Dymitrak i Piotrem Karwatem. ■

ZMIANY I INICJATYWY LEGISLACYJNE W OBSZARZE PRAWA UNIJNEGO

Od stycznia w Brukseli działa przedstawicielstwo KIRP, którego zadaniem jest m.in. stałe monitorowanie procesów legislacyjnych i ułatwianie radcom prawnym zapoznania się z przepisami unijnego prawa oraz z rolą i zadaniami instytucji oraz agencji UE. Poniżej przegląd ostatnich inicjatyw legislacyjnych w obszarze prawa unijnego, szczególnie ważnych w działalności prawniczej.

KATARZYNA LACHOWICZ

radca prawny, stały przedstawiciel
KIRP w Brukseli
Kontakt: lachowicz@kirp.pl
Fot. Archiwum K. Lachowicz

DYSKUSJE POLITYCZNE NA TEMAT KIERUNKÓW ZMIAN W WYMIARZE SPRAWIEDLIWOŚCI

■ Forum wysokiego szczebla w sprawie przyszłości wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych (High-Level Forum on the Future of EU Criminal Justice)

Komisja Europejska i polska prezydencja Rady Unii Europejskiej były gospodarzami pierwszego z czterech spotkań forum wysokiego szczebla na temat przyszłości wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w UE. Forum ma wyznaczać kierunki legislacyjne i nielegislacyjne UE na kolejne pięć lat w zakresie przyszłości współpracy sądowej i wzajemnego uznawania w sprawach karnych, cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, a także skutecznej walki z zagrożeniami, takimi jak przestępczość zorganizowana lub korupcja. W wyniku dotychczasowych rozmów pojawia się poparcie dla ukierunkowanego przeglądu dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego, a także dla ustanowienia unijnych przepisów dotyczących korzystania z technologii wideokonferencyjnej do zdalnego udziału podejrzanych i oskarżonych w transgranicznych rozprawach sądowych w sprawach karnych.

■ Forum wysokiego szczebla ds. sprawiedliwości na rzecz wzrostu gospodarczego (High-Level Forum on Justice for Growth)

Forum jest platformą strategicznych dyskusji politycznych na temat tego, w jaki sposób unijne prawo cywilne i prawo spółek, a także cyfryzacja wymiaru sprawiedliwości mogą być wykorzystywane do promowania konkurencyjności i wzrostu gospodarczego. Wśród dyskutowanych tematów są zmiany istniejących instrumentów w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych, takich jak rozporządzenie Bruksela I bis i rozporządzenie Rzym II, utworzenie tzw. 28. reżimu, zmiany dyrektywy w sprawie praw akcjonariuszy czy

koncepcja stworzenia regulacji unijnych umożliwiających finansowanie procesów sądowych przez osoby trzecie.

KIRP ma swój wkład do tych dyskusji m.in. poprzez stanowiska eksperckie prezentowane na ww. forach przez CCBE w imieniu środowiska prawników europejskich.

STRATEGIA PRZYSPIESZENIA ROZWOJU SZTUCZNEJ INTELIGENCJI W UE – AI CONTINENT ACTION PLAN

Krytycy Aktu o AI (rozporządzenia ws. sztucznej inteligencji) twierdzili, że rygorystyczne regulacje mogą stłumić innowacje i opóźnić przyjęcie technologii sztucznej inteligencji, utrudniając zdolność Europy do konkurowania na arenie międzynarodowej. Praktyczne porady w zakresie stosowania przepisów Aktu o AI zapewnić ma otwierające się w lipcu br. specjalne biuro obsługi Aktu o AI (AI Act Service Desk). Ponadto Komisja Europejska 9 kwietnia przedstawiła swój nowy plan działania w obszarze sztucznej inteligencji, czyli AI Continent Action Plan, określający strategiczny program przyspieszenia przyjęcia i rozwoju sztucznej inteligencji w całej UE.

Plan ten to de facto ambitny program inwestycyjny, który docelowo ma wzmocnić infrastrukturę technologiczną UE przez budowę ogromnej infrastruktury obliczeniowej, ekosystemów technologicznych z superkomputerami i inwestowanie w gigafabryki sztucznej inteligencji, duże obiekty zaprojektowane do szkolenia złożonych systemów sztucznej inteligencji, inspirowanych przez CERN. Inicjatywa ta będzie finansowana w ramach partnerstw publiczno-prywatnych, łączących dotacje UE i państw członkowskich z inwestycjami prywatnymi, wspierane przez nowy fundusz InvestAI Facility. W ramach prac organizacji CCBE, której członkiem jest KIRP, dyskutowane są kwestie ewentualnego przekazania stanowiska prawników europejskich w procesach konsultacji publicznych otwartych przez Komisję Europejską odnośnie do (i) nowego aktu prawnego w sprawie rozwoju chmury obliczeniowej i sztucznej inteligencji¹, który KE planuje przyjąć na przełomie IV kwartału 2025/I kwartału 2026 r. oraz (ii) strategii stosowania sztucznej inteligencji, która ma pomóc zidentyfikować i uprościć regulacje utrudniające innowacje w zakresie

¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14628-Cloud-and-AI-Development-Act_en [dostęp: 17 maja 2025 r.].

AI (zauważalny brak uproszczeń wobec obciążeń administracyjnych może być wynikiem obecnych relacji transatlantycznych i wynikającej z tego braku elastyczności UE w swojej strategii regulacyjnej)².

NARUSZENIE PRAWIDŁOWEGO WDROŻENIA PRZEPISÓW UNIJNYCH PRZEZ POLSKĘ

■ Usługi cyfrowe (DSA)

Komisja Europejska podjęła 7 maja decyzję o skierowaniu sprawy przeciwko Polsce, Czechom, Hiszpanii, Cypru i Portugalii do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z powodu braku skutecznego wdrożenia przepisów rozporządzenia 2022/2065 o usługach cyfrowych (Digital Services Act).

Rozporządzenie o usługach cyfrowych (DSA) reguluje świadczenie usług online w UE, w tym platform internetowych, zapewniając bezpieczeństwo użytkowników w przestrzeni cyfrowej, ochronę praw podstawowych oraz stworzenie uczciwego i otwartego środowiska platformy internetowej. Komisja posiada wyłączną kompetencję do monitorowania i egzekwowania obowiązków nałożonych na platformy internetowe i wyszukiwarki internetowe, ale dodatkowo dzieli pewien zakres kompetencji z władzami krajowymi, a mianowicie koordynatorami usług cyfrowych (DSC – Digital Services Coordinators).

Koordynatorzy ds. usług cyfrowych zapewniać mają właściwe egzekwowanie aktu o usługach cyfrowych w całej UE, współpracować ze sobą, innymi organami krajowymi, Radą i Komisją Europejską. DSC są uprawnieni do żądania dostępu do danych, nakazywania inspekcji i nakładania grzywien na dostawców usług pośrednich na ich terytorium w przypadku naruszenia. Są również odpowiedzialni za: (i) certyfikację „zaufanych podmiotów sygnalizujących”, tj. niezależnych organizacji, np. organizacji społeczeństwa obywatelskiego posiadających szczególną wiedzę fachową i kompetencje w zakresie wykrywania, identyfikowania i zgłaszania nielegalnych treści, oraz (ii) organów pozasądowego rozstrzygania sporów. Osoby fizyczne na mocy przepisów DSA mogą skontaktować się z takim koordynatorem (DSC), jeśli podczas poruszania się po danej platformie cyfrowej napotkają naruszenie przepisów aktu o usługach cyfrowych. Wówczas mają prawo złożyć skargę do koordynatora ds. usług cyfrowych.

Polska nie wyznaczyła i nie upoważniła DSC do wykonywania swoich zadań w ramach DSA, pozostałe państwa pomimo wyznaczenia DSC nie powierzyły mu niezbędnych uprawnień.

W związku z tym komisja wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Brak podjęcia – zdaniem KE – niezbędnych środków zdefiniowanych w wezwaniu do usunięcia uchybienia (przesłanym do Polski w dniu 24 kwietnia 2024 r., następnie w uzasadnionej opinii KE z 16 grudnia 2024 r.) spowodował skierowanie sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

■ Prawo dostępu do adwokata w postępowaniu karnym

Po przeanalizowaniu odpowiedzi Polski na pismo z formalnym zawiadomieniem przekazanym 23 maja 2024 r. o wszczęciu

postępowania ws. uchybienia zobowiązaniom do prawidłowej transpozycji przepisów UE dotyczących prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym komisja uważa, że jej obawy o brak prawidłowej transpozycji pozostają nadal uzasadnione. Komisja podjęta tym samym 7 maja 2025 r. decyzję o wystosowaniu uzasadnionej opinii do Polski, na mocy której wzywa Polskę do prawidłowej transpozycji do prawa krajowego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności.

Komisja Europejska uważa, że polskie prawo nie spełnia wymogów dyrektywy, ponieważ:

- obejmuje ono jedynie osoby oskarżone lub podejrzane, gdy zostaną o tym powiadomione w drodze formalnego aktu, podczas gdy dyrektywa nakazuje poinformować takie osoby o tym, że są podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa w jakikolwiek sposób,
- polskie prawo zezwala na obecność organów ścigania na prywatnych spotkaniach podejrzanego z jego prawnikiem oraz na stosowanie wyjątków od tajemnicy zawodowej prawnika, co jest sprzeczne z przepisami dyrektywy,
- zakres odstępstwa od prawa dostępu do prawnika na mocy polskiego prawa jest zbyt szeroki,
- Polska nie dokonała prawidłowej transpozycji wymogu informowania odpowiedzialnych dorosłych opiekunów dziecka o jego zatrzymaniu,
- Polska nie dokonała transpozycji przepisów dotyczących prawa do prawnika i powiązanej wymiany informacji w sprawach transgranicznych, gdy Polska wnioskuje o wydanie osób.

W związku z tym komisja postanowiła wydać uzasadnioną opinię Polsce, która ma teraz dwa miesiące na odpowiedź i podjęcie niezbędnych środków. W przeciwnym razie komisja może podjąć decyzję o skierowaniu sprawy do TSUE.

NOWE LIMITY ENERGETYCZNE W URZĄDZENIACH ELEKTRYCZNYCH – MNIEJSZE RACHUNKI

Od 9 maja producenci urządzeń elektrycznych, którzy sprzedają swoje produkty w UE, będą musieli stosować nowe przepisy unijne dotyczące zużycia energii w trybie czuwania i wyłączenia (większość urządzeń elektrycznych nadal wykorzystuje energię elektryczną nawet po wyłączeniu lub w trybie czuwania). Formalnie przyjęte w kwietniu 2023 r. nowe zasady rozporządzenia komisji (WE) nr 2023/826 w sprawie tzw. ekoprojektu³ zawierają zaktualizowane limity dla produktów elektrycznych i dotyczą ok. 800 mln produktów sprzedawanych rocznie w UE. Dzięki tym rozwiązaniom szacuje się, że do 2030 r. zużycie energii elektrycznej w UE zmniejszy się o ok. 4 TWh rocznie, co pozwoli zaoszczędzić konsumentom ok. 530 mln euro. Przepisy te dotyczą m.in. urządzeń biurowych. ■

² https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14625-Apply-AI-Strategy-strengthening-the-AI-continent_en [dostęp: 17 maja 2025 r.].

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0826> [dostęp: 17 maja 2025 r.].

DOSYĆ MILCZENIA, DOSYĆ PRZEMOCY

W społecznej świadomości prawnik to ktoś silny, odporny, nieustępliwy. Ktoś, kto potrafi poradzić sobie w każdej sytuacji – czy to na sali sądowej, czy poza nią. Ale za toga i kodeksami kryje się człowiek, narażony na takie same emocje, frustracje i lęki jak każdy inny. A może nawet większe? Coraz częściej okazuje się bowiem, że bycie profesjonalnym pełnomocnikiem to nie tylko odpowiedzialność zawodowa, lecz także nieustanne wystawianie się na cel przemocy – tej werbalnej, emocjonalnej, a nawet fizycznej.

**EWA
URBANOWICZ**

radca prawny, rzecznik
prasowy OIRP w Lublinie
Fot. Magda Pucek

Współczesne społeczeństwo staje wobec coraz bardziej widocznego i uciążliwego zjawiska – przemocy i agresji, które wdzierają się w niemal każdą sferę życia. Mamy do czynienia z agresją w przestrzeni edukacyjnej, w pracy zawodowej, placówkach medycznych, a nawet w debacie politycznej, gdzie brutalny język staje się standardem, nie wyjątkiem. Nie każde zachowanie aspołeczne musi być penalizowane. Część z nich wymaga przeciwdziałania w sferze edukacji, profilaktyki, polityki społecznej. Niemniej jednak tam, gdzie pojawiają się zagrożenie, krzywda i cierpienie – milczenie ustawodawcy byłoby grzechem zaniedbania.

Rada Adwokatury i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE) postanowiła przyrzeć się temu zjawisku z bliska. Zainicjowano szeroko zakrojone badania wśród europejskich prawników, pytając ich o doświadczenia związane z agresją, groźbami i nękaniami. Wyniki niepokoją – i nie chodzi o pojedyncze incydenty, lecz o regularność i skalę zjawiska, które dotyka również radców prawnych i adwokatów w Polsce.

Statystyki, które spłynęły z obu korporacji zawodowych w naszym kraju, są wymowne. Przemocy fizycznej doświadcza stosunkowo niewielu prawników, ale to tylko pozorna pociecha. Agresja słowna, groźby czy nękanie są zjawiskami znacznie bardziej powszechnymi. Prawie połowa radców prawnych i adwokatów doświadczyła agresji werbalnej wielokrotnie. Co piąty z nich słyszy pogroźki. Ponad połowa mówi wprost: jesteśmy nękani. Regularnie.

Problem nie jest więc marginalny. A mimo to reakcje ofiar są zaskakująco pasywne. Zdecydowana większość prawników nie zgłasza przypadków przemocy nigdzie poza prywatnymi rozmowami. Dlaczego? Czy to kwestia wstydu? Obawy o reputację? A może głęboko zakorzenione przekonanie, że prawnik nie może sobie pozwolić na słabość? Paradoksalnie profesja mająca stać na straży prawa i sprawiedliwości często

sama pozostaje bezradna wobec naruszeń, których jest ofiarą. Niejednokrotnie sprawcami są ci, którzy jeszcze niedawno nazywali pełnomocnika „mecenaszem” – byli klienci. Bywa też, że agresorem jest strona przeciwna, nieakceptująca faktu, że po drugiej stronie również stoi profesjonalista wykonujący swój obowiązek.

To wszystko pokazuje, że zawód prawnika, jakkolwiek prestiżowy i wymagający, nie jest wolny od ciemnych stron. Co więcej – etos prawniczy, oparty na sile, niezależności i odporności, może być zarazem pułapką. Bo jeśli nie wolno ci mówić o słabości, jeśli nie chcesz uchodzić za ofiarę, zaczynasz milczeć. A milczenie tylko pogłębia problem. Potrzebna jest zmiana świadomości – nie tylko społecznej, ale i środowiskowej. Diagnoza problemów jest niezbędna, bo bez niej trudno podjąć skuteczne działania, by realnie wspierać swoich członków. Trzeba rozbroić mit nieomylnego i odpornego prawnika, który sam daje sobie radę. Nie daje. I nie musi.

Fot. Adobe Stock

Spółeczna dyskusja o przemocy i agresji musi więc iść w parze z działaniem. Potrzebujemy narzędzi prawnie skutecznych, a zarazem wyważonych. Musimy też pamiętać, że za każdą regulacją karną, za każdym przepisem kryje się człowiek – często bezsilny, bezbronny, wołający o sprawiedliwość. Dlatego prawo nie może być tylko na papierze. Musi żyć w orzeczeniach sądowych, w działaniach prokuratury i policji – ale i w świadomości obywatelskiej. Dopiero wtedy stanie się realną tarczą wobec przemocy, a nie tylko symbolem bezradności wobec tego, co „wszyscy widzą, a nikt nie reaguje”.

Dosyć milczenia, dosyć przemocy. To nie tylko tytuł. To wezwanie. Do odwagi. Do reakcji. Do solidarności. I wreszcie – do obrony tych, którzy każdego dnia bronią innych. ■

O MIERZENIU REGULACJI

Dyskusja poświęcona deregulacji wzbudziła ostatnio zainteresowanie mediów na całym świecie. To nie jest temat nowy, lecz działania Elona Muska w ramach administracji rządowej w Stanach Zjednoczonych zainspirowały inne kraje, w tym Polskę. Pojawia się jednak pytanie, skąd wiemy, że regulacji jest za dużo i są one szkodliwe. Czy jesteśmy w stanie porównać się z innymi krajami?

**JAROSŁAW
BEŁDOWSKI**

radca prawny, doktor nauk prawnych,
pracownik naukowy Szkoły Głównej
Handlowej w Warszawie,
członek Rady Towarzystwa
Ekonomistów Polskich,
Fot. Archiwum

Mierzenie nadmiaru regulacji nie jest łatwe, w szczególności jeśli ma odnosić się do wielu krajów. Wymaga to żmudnych badań, które muszą angażować wiele osób, aby mogło być ono uznane za rzetelne. Na świecie tylko duże organizacje są w stanie podjąć się takiego zadania. Najbliższe tematowi deregulacji wydają się więc badania szeroko pojętej wolności gospodarczej. W badaniach tych wychodzi się z założenia, że im więcej jest regulacji, tym mniej wolności gospodarczej, przy czym najczęściej założenie to związane jest nie z badaniem treści samych regulacji, lecz ich percepcji, czyli tego, co nam się wydaje. Od lat tego rodzaju badania prowadzi Fundacja Heritage (<https://www.heritage.org/index/>) czy też Instytut Frasera (<https://www.fraserinstitute.org/categories/economic-freedom>), tworząc na tej podstawie rankingi wolności gospodarczej. W XXI w. największą jednak popularność zdobył ranking *Doing Business* Banku Światowego, lecz kontrowersje, które przez lata wokół niego narosły, doprowadziły do zaprzestania jego publikacji w 2021 r.

Czy znaczy to, że powinniśmy wyłącznie patrzeć na Fundację Heritage i Instytut Frasera? To bez wątpienia ważne źródła informacji, lecz na ten rynek powraca Bank Światowy ze swoim nowym raportem, tj. *Business Ready (B-Ready)*. Bank, wyciągając wnioski z poprzedniego projektu, uznał, że tym razem będzie inaczej, i choć utrzymał dziesięć obszarów tematycznych, które już bada, to jednak każdy z nich uporządkował w trzy filary, tj. istniejące przepisy (*regulatory framework*), usługi publiczne (*public services*) oraz efektywność (*efficiency*). Pierwszy z filarów to w istocie sprawdzenie, czy istnieją określone przepisy w danym obszarze tematycznym. Drugi z filarów mierzy poziom usług publicznych, a trzeci bada, na ile całość jest efektywna. Bank Światowy odszedł też od ogólnego rankingu państw na świecie. Dane państwo może odszukać swoje miejsce w poszczególnych filarach, lecz nie ma końcowej listy. Chodziło o to, aby nie prowadzić do niezdrowej konkurencji polegającej niekiedy na realizacji reform

wyłącznie „pod ranking”, by można było w nim awansować. W *B-Ready* tego rodzaju podejście zostało zredukowane do poszczególnych filarów, przy czym nie wolno zapominać, że badania odnoszą się co do zasady do najludniejszego miasta w danym państwie, którym jest najczęściej stolica.

Co jednak ciekawe, *B-Ready* może wyjść poza taką stolicę, co właśnie się dzieje w Polsce. Ta sama metodologia (z pewnymi jednak ograniczeniami) może zostać zastosowana nie tylko w najludniejszym mieście danego kraju, lecz może być także sprawdzona w innych miastach. Tego rodzaju podejście określane jest z angielskiego jako *subnational*, co w konsekwencji prowadzi do raportu *Subnational B-Ready*. Wśród krajów Unii Europejskiej opublikowane zostały do tychczas takie raporty w Bułgarii, Chorwacji, na Węgrzech,

Fot. Adobe Stock

Niebawem dowiemy się, jak aktywność gospodarcza w oparciu o istniejące i stosowane prawo w tych obszarach różni się w 18 największych miastach Polski. Może dzięki temu uda się wprowadzić dobre standardy pomiędzy nimi?

w Portugalii, Rumunii oraz Słowacji (<https://www.worldbank.org/en/businessready/subnational>), a w przyszłości ukaże się także raport polski. Ten ostatni obejmie kwestie rozpoczęcia działalności gospodarczej w formie spółki z o.o., umiejscowienia inwestycji nieruchomościowej, sporu gospodarczego oraz postępowania układowego lub upadłościowego. Jak ważne są to obszary dla radcy prawnego, nie muszę tłumaczyć. Niebawem dowiemy się więc, jak aktywność gospodarcza w oparciu o istniejące i stosowane prawo w tych obszarach różni się w 18 największych miastach Polski. Może dzięki temu uda się wprowadzić dobre standardy pomiędzy nimi?

PS Autor pragnie podziękować Krajowej Izbie Radców Prawnych oraz poszczególnym izbom za zaangażowanie w badania *Subnational B-Ready*, a w szczególności wszystkim radcom prawnym, którzy poświęcili swój czas na wypełnienie ankiet Banku Światowego. ■

Fot. Adobe Stock

CZASEM PRAWDA NIE JEST SPRAWIEDLIWA? PRZYSIĘGŁY NR 2

Clint Eastwood to legenda kina. Jest jednym z najdłużej żyjących aktorów i reżyserów, którzy są nadal aktywni. Dramat sądowy z 2024 r. autorstwa 94-letniego Clinta Eastwooda, z udziałem Nicholasa Hoult'a i Toni Collette, pokazuje, jak ochrona własnego interesu może sprawić, że dążenie do sprawiedliwości przyniesie niesprawiedliwość. Czy jednak na pewno?

**RADOSŁAW
GĄSIOR**

radca prawny
Fot. Archiwum R. Gąsiora

Akcja filmu rozgrywa się w Savannah w stanie Georgia, gdzie młody dziennikarz Justin Kemp (Nicholas Hoult) zostaje wyznaczony do pełnienia obowiązków ławnika. Dzieje się to w najmniej odpowiednim dla niego momencie, gdy jego żona Allison Crewson (Zoey Deutch), nauczycielka, jest w ostatnim trymestrze ciąży wysokiego ryzyka. Jednak sędzia Thelma Hollub (Amy Aquino) nie zwalnia go z tego obowiązku i wkrótce zostaje powołany do ławy przysięgłych w głośnym procesie o morderstwo.

DYLEMAT MORALNY GŁÓWNEGO BOHATERA

Ofiarą jest młoda kobieta Kendall Carter (Francesca Eastwood), a podejrzanym mężczyzna James Sythe (Gabriel Basso). Został oskarżony o zabicie jej po zacieklej sprzeczce w jednym z miejscowych barów. Prokuratorem oskarżającym w tej sprawie jest Faith Killebrew (Toni Collette), która w trakcie procesu kandyduje na prokuratora okręgowego i nie jest jedyną osobą przekonaną, że skazanie znacznie zwiększyłoby jej szanse na wygraną.

Podczas wygłaszania przez prokurator i obronę oświadczeń wstępnych Justin zdaje sobie sprawę, że to, co rok temu uznał za potrącenie jelenia podczas ulew, to w rzeczywistości potrącona kobieta, o której zamordowanie jest oskarżony James Sythe. Widzowie o przestępstwie tytułowego przysięgłego numer 2 dowiadują się dosyć szybko, bo już w 15. minucie filmu. Przez kolejne minuty stajemy się świadkami rozterek głównego bohatera, który z jednej strony jest świadomy

niewinności oskarżonego, a z drugiej strony wie, że w przypadku ujawnienia prawdziwych okoliczności śmierci kobiety trafiłby na wiele lat do więzienia.

Podczas przesłuchiwania kolejnych świadków obserwujemy nerwowe zachowanie i emocje malujące się na twarzy Justina Kempa, który często zerka na oskarżonego. Widzimy jego rozterki. Przerazony, że niewinny człowiek może zostać skazany, Justin prosi o radę swojego patrona z grupy anonimowych alkoholików, Larry'ego, który jest adwokatem. Ten doradza mu zachowanie wszystkiego w tajemnicy. Informuje go, że w związku z tym, że był już karany za jazdę pod wpływem alkoholu, grozi mu kara co najmniej 30 lat więzienia. Justin nie wyjawia swojej tajemnicy.

Większość ławników opowiada się za skazaniem. Justin Kemp postanawia jednak walczyć o niewinność Jamesa Sythe'a. Rozpoczyna dyskusję z ławnikami. Wszyscy są oburzeni, ponieważ chcieliby wrócić już do domu. Powolna analiza materiału dowodowego budzi u przysięgłych coraz więcej wątpliwości. Sprawie zaczyna się przyglądać szczególnie je-

Osią całego filmu jest dylemat moralny głównego bohatera. Tłem jest pośpiesznie prowadzone postępowanie i obojętność wymiaru sprawiedliwości. Widzimy bezduszną machinę, której celem jest wyłącznie skazanie oskarżonego.

den z ławników, emerytowany detektyw policji, Harold, który zaczyna badać ją na własną rękę, co jest niezgodne z prawem. Pojawia się teoria potrącenia przez pojazd mechaniczny, a Harold dociera do listy 15 samochodów, które przeszły naprawy powypadkowe, niezgłoszone policji. Na liście znajduje się również pojazd należący do Justina Kempa. Justin „przez przypadek” ujawnia materiały zebrane przez Harolda sędziemu, która usuwa emerytowanego policjanta z ławy przysięgłych.

Miedzy ławnikami zaczyna się coraz ostrzejsza dyskusja. W sprawie pojawia się coraz więcej wątpliwości, ale i argumentów z nią niezwiązanych. Jeden z przysięgłych rozpoznaje na szyi oskarżonego charakterystyczny tatuaż, który noszą członkowie gangu narkotykowego. Opowiada historię swojego młodszego brata, który miesiąc przed swoimi 17. urodzinami został zastrzelony podczas walki gangów o strefy wpływów. Justin opowiada wówczas swoją historię o alkoholizmie i o zdolności ludzi do zmiany.

Również prokurator Killebrew jest coraz bardziej rozdarta w związku ze sprawą. Zabiera zapisy napraw i odwiedza właścicieli każdego z pojazdów. Pojazd Justina znajduje się na liście, ale jest zarejestrowany na Ally, która potwierdza wersję męża. Po tej rozmowie Ally domyśla się, że w sprawę śmierci Kendall zamieszany jest Justin.

Splątanie krzyżujących się wątków stopniowo się zacieśnia: wysiłki Justina, by oczyścić Jamesa, a jednocześnie uratować swoje dobre imię i małżeństwo, samolubne dążenie prokuratora Faith Killebrew do skazania, przygotowanie przez policję naocznego świadka do zidentyfikowania Sythe'a, w celu szybkiego rozwiązania sprawy i w końcu konflikt przysięgłych.

Fot. Warner Bros Discovery

Wszyscy zaczynają się niecierpliwić. Jeden z przysięgłych jasno daje do zrozumienia, że nie zmieni swojego zdania w sprawie skazania oskarżonego. Justin przekonuje pozostałych, by głosowali za skazaniem, ale nie jest obecny przy ogłoszaniu rozstrzygnięcia ławy przysięgłych. Wyrokiem sądu Sythe zostaje skazany na dożywocie bez możliwości zwolnienia warunkowego. Prokurator Killebrew w trakcie ogłoszenia wyroku odkrywa, że Justin jest mężem Ally.

Po ogłoszeniu wyroku Killebrew siada z Justinem na ławce. Prowadzą rozmowę, w trakcie której poruszają kwestie moralności, prawdy i sprawiedliwości. Justin stwierdza „czasem prawda nie jest sprawiedliwa”.

Osią całego filmu jest dylemat moralny głównego bohatera. Tłem jest pośpiesznie prowadzone postępowanie i obojętność wymiaru sprawiedliwości. Widzimy bezduszną machinę, której celem jest wyłącznie skazanie oskarżonego. Nieprzypadkowo Clint Eastwood na głównego bohatera wybiera Nicholas Houlta. Nie jest to typowy czarny charakter. Budzi współczucie. Odbieramy sprawcę wypadku w kategoriach estetycznych.

Prokurator, grana przez Toni Collette, również zostaje wystawiona na próbę. Znajduje się w trakcie swojej kampanii na prokuratora okręgowego, a uzyskanie wyroku skazującego w głośnym procesie pozwoliłoby jej na kontynuowanie kariery politycznej. Trwający konflikt między sprawiedliwością a polityką pociąga za sobą również dylemat moralny.

JAK DALEKO POWINNA SIĘGAĆ SPRAWIEDLIWOŚĆ

Finał sprawił, że do samego końca zastanawiamy się, jaka decyzja zostanie podjęta przez głównego bohatera, ale i prokurator, co jest dużym plusem filmu. Widz zmagają się sam ze sobą. Zastanawia się, co jest właściwe, i pozostaje z pytaniem, jak daleko powinna sięgać sprawiedliwość, ponieważ zawsze ma ona kilka stron do rozważenia.

Jak we wszystkich swoich obrazach Clint Eastwood nie tworzy rozbudowanych dialogów, co jest sporym atutem filmu. Dzieło jest doskonałe pod względem montażu. Film jest bardzo dynamiczny pomimo klasycznego rytmu. Także pod względem gry aktorskiej zarówno w przypadku głównych ról, jak i drugoplanowych. Niestety film nie pojawił się w polskich kinach, ale można go już obejrzeć na platformie Max. ■

O GINĄCYCH ZAWODACH, MECENASIE GOOGLE I WĘDROWNYCH PRAWNIKACH

Długa jest lista zawodów, które odchodzą w zapomnienie.

Czas nieubłaganie dopisuje do niej kolejne profesje.

Czy do grupy wędrownych sprzedawców okularów i gazet, balwierzy, druciarzy teraz, w dobie sztucznej inteligencji, dołączą prawnicy?

**AGNIESZKA
LISAK**

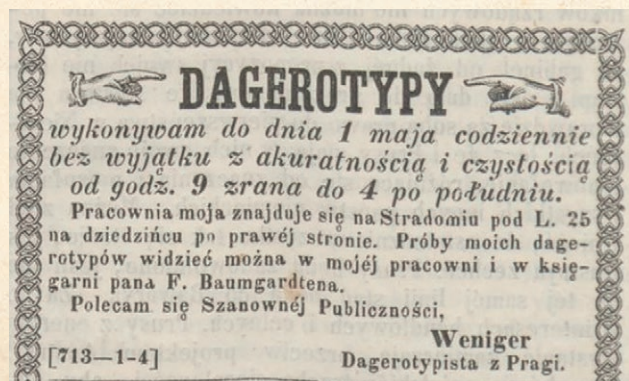
radca prawny,
autorka prowadzi blog
historyczno-obyczajowy
www.lisak.net.pl/blog
Fot. Archiwum A. Lisak

W XIX w. wiele zawodów było wykonywanych w sposób wędrowny – za klientem trzeba było nachodzić się dostojnie, nie w przenośni.

WĘDROWNI FOTOGRAFOWIE

W 1839 r. francuski mechanik Ludwik Daguerre (zwany ojcem fotografii) ogłosił metodę „malowania światłem” na metalowych płytkach zwanych od jego nazwiska dagerotypami. I oto pojawili się w krajobrazie naszego kraju wędrowni dagerotypiści. Chodzili od miasta do miasta, od jarmarku do jarmarku i proponowali swe usługi. Dziś pozostały po nich ogłoszenia w gazetach – bezcenne źródło informacji na temat życia w dawnych czasach. Pierwszym znanym mi jest to zamieszczone w „Gazecie Krakowskiej” z 28 lutego 1843 r. Przeczytać w nim możemy, że Wojciech Wilczek „w przejeździe przez Kraków zawiadamia, iż skutecznia podług najnowszych ulepszeń portrety w różnych formatach za pomocą dagerotypu [...] wzory jego roboty widzieć można w księgarni p. Czecha”.

Swoje usługi wędrowni fotografowie wykonywali niejednokrotnie na dziedzińcach kamienic. Zapewniały one dostęp

światta dziennego i dawały nieco prywatności. Józef Kraszewski wspominał niejakiego Hassa, który zajmował się dagerotypowaniem. Za tło służył mu mur obity flanelową kotłą, za akcesoria „stosy śmieci i brudne rynsztoki”, do tego stoliczek i dwa krzesła¹.

BIZNES W POKOJACH HOTELOWYCH

Część przedsiębiorców starała się nadać należytą oprawę swojej działalności, wynajmowali więc pokoje hotelowe, by w nich przyjmować klientów. W „Gazecie Krakowskiej” z 1840 r. (nr 273) ogłaszał się wędrowny sprzedawca ptaków, zawiadamiając „prześwietną publiczność, że posiada wybór amerykańskich śpiewających ptaków [...], jak również małe oswojone małpki”. Mieszka w hotelu Pod Różą.

Natomiast w „Gazecie Krakowskiej” z 1819 r. (nr 22) czytamy o malarce miniaturowych portretów „Nanette Rosenzweig-Windisch, która w drodze z Lwowa do Wiednia zatrzymała się w hotelu Drezdeńskim”. Dziś wykonane przez nią miniatury przechowywane są w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie.

Kto cierpiął na brak zębów, mógł skorzystać z usług wędrownego dentysty protetyka, który w 1844 r. przybył z Wiednia i zamieszkał w hotelu Drezdeńskim w Krakowie. Co więcej, od władzy krajowej otrzymał zezwolenie „na praktykowanie swojej sztuki”, osadzał więc zęby pojedyncze, jak i całe rzędy. Natomiast w 1849 r. inny dentysta zatrzymał się w hotelu Pelera. Jak informował w reklamie, za małym wynagrodzeniem podejmował się leczyć zęby szczeniaki i pożółtkę, a „schorzałe wyjmował z największą zręcznością”. Do tego sprzedawał lekarstwa uśmierzające ból w jednym mgnieniu oka oraz bardzo zręcznie kładł farbę na włosy. Człowiek orkiestra!

Osobliwie musiały wyglądać dawne hotele pełne osób postronnych, które przychodziły tu, by kupić egzotycznego ptaka, wyrwać ząb czy też zamówić portret u wędrownego malarza. Maria Estreicher wspomina Adolfa Sachsa, który w hotelu Drezdeńskim handlował bielizną, w konsekwencji „z jego okna powiewały gigantyczne krynoliny”². Informacja ta doskonale komponuje się ze zdjęciem odnalezionym przeze mnie w zagranicznych zbiorach.

¹ J. Kraszewski, *Wspomnienia Odessy, Jedyssanu i Budzaku*, t. III, Wilno 1845, s. 225.

² M. Estreicher, *Życie towarzyskie i obyczajowe Krakowa w latach 1848–1863*, Kraków 1868, s. 153.

Uliczny handel białyną w XIX w.

Natomiast w „Gazecie Krakowskiej” z 1838 r. (nr 203) ogłaszali się wędrowni optycy z Prus, którzy mieli „honor” leczyć „Jego Królewiczowską Wysokość Księcia Pruskiego”. W stwierdzeniu tym zapewne było więcej nieuczciwej reklamy niż prawdy. Gdyby faktycznie obracali się wśród wyższych pruskich sfer, to nie mieliby czasu szlifować swoimi obcasami skromnego krakowskiego bruku. Wszyscy „cierpiący na oczy” skorzystać mogli z ich pomocy w hotelu pana Pollera. „Jak tylko podpisani przypatrzą się oczom żądających dobrania sobie szkielek, natychmiast stosownie do stanu wzroku dostarczyć są w stanie” – dodawali na zachętę. Mieli też w ofercie kieszonkowe mikroskopy, dobre „perspektywy” (czyli lunety), dzięki którym można było zobaczyć to, co było oddalone o godzinę drogi, a także „maszyny słuchowe”.

ZAWÓD PRAWNIKA TAKŻE PRZEMINIE?

Ostatnio na łamach prasy coraz częściej padają pytania, czy w czasach sztucznej inteligencji i mecenasa Google będzie jeszcze miejsce dla tradycyjnych prawników. Bez wątpienia części z nas przyjdzie wynieść swoje togi na strych – scho-

Wędrowny sprzedawca okularów. Ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie, teka Ambrożego Grabowskiego

Handlarz starzyzną. Akwarela Zygmunta Wierciaka. Z archiwum galerii sztuki ATTIS

wać do lamusa, w szczególności tym, którzy dotychczas koncentrowali się na świadczeniu drobnej pomocy prawnej (np. pisanie umów najmu). Mogę sobie wyobrazić i takie przypadki, kiedy dzieci będą pytać, czy z niepotrzebnej togi taty mogłyby uszyć ubranka dla lalek. Nie mam jednak wątpliwości, że sama profesja przetrwa, prawnicy nadal będą potrzebni w dużych instytucjach, przy procesach czy też przy prowadzeniu prac legislacyjnych. Bez wątpienia stajemy się zawodem po części wędrownym, bo za klientem trzeba chodzić coraz więcej i szybciej, a czasem nawet biegać. Ważne, by w tym naszym codziennym zabieganiu nie upodobnić się do smutnego handlarza starzyzną z akwareli Zygmunta Wierciaka czy też wędrownego handlarza używanych butów ze zdjęcia Ignacego Kriegera.

Dałabym wiele, by móc od optyka z Prus, który w 1838 r. przyjechał do Krakowa, kupić dobre „perspektywy” dla przedstawicieli naszego zawodu. Dałabym wiele... ■

Wędrowny handlarz używanych butów z fotografii Ignacego Kriegera. Ze zbiorów Muzeum Krakowa

Źródło zdjęć: <https://www.lisak.net.pl/blog/> (5)

WSZYSTKO SIĘ DA, JEŚLI CZŁOWIEK CZEGOŚ PRAGNIE

Rozmowa z Oskarem Hładkim, radcą prawnym z OIRP w Zielonej Górze, miłośnikiem sportu, członkiem drużyny seniorów Masters Gorzów grającej w piłkę wodną.

■ **Prawo i sport to na pozór dwa różne światy. Jak się udaje je panu łączyć?**

Jeśli się czegoś bardzo chce, to można wszystko połączyć. To jest kwestia organizacji i odpowiednich wyborów, czasem trzeba z czegoś zrezygnować. Ja na przykład rok temu zrezygnowałem z alkoholu, czym się chętnie chwale, i się okazało, że mam czas na wszystko.

■ **Gratuluję! Kiedy zaczęła się pana przygoda z piłką wodną?**

Gorzów Wielkopolski zawsze był mocny w piłce wodnej, i ja grałem już w szkole podstawowej. Największe moje sukcesy związane z tym sportem przypadają na dwa lata podstawówki i dwa lata liceum. Jako drużyna zdobyliśmy wtedy tytuły dwukrotnego mistrza Polski w piłce wodnej juniorów i juniorów starszych, więc całkiem nieźle. Później miałem sporą przerwę, aż do 2006 r., kiedy to miasto zorganizowało spartakiadę prawników. Wtedy udało się nam zebrać drużynę i trochę pograć, ale z czasem znów się to rozsypało. W grudniu 2024 r. nastąpił kolejny powrót. Ministerstwo Sportu i Turystyki zorganizowało tzw. splashball. Głównie chodziło o aktywizację młodzieży, ale przy okazji my – jako seniorzy – też na tym skorzystaliśmy. Skrzyknęliśmy się z chłopakami i postanowiliśmy, że będziemy się spotykać co najmniej raz w tygodniu i grać. Póki co nam to wychodzi (śmiech).

■ **Piłka wodna to jedyne pana sportowe hobby?**

Absolutnie nie. Dyscypliny wodne są moimi ulubionymi, ale też gram w ping-ponga, zwłaszcza zimą, jeżdżę na nartach, a kiedy jest ciepło na rowerze. Piłka wodna zajmuje jednak kluczowe miejsce.

■ **Przybyły jakieś kolejne sukcesy?**

Nie no, to już nie ten etap, nie robimy tego dla sukcesów czy pucharów. Bardziej chodzi o zabawę i pracę nad kondycją. Ale mamy też cel, bo przygotowujemy się do kolejnej spartakiady prawników, która, mam nadzieję, odbędzie się w Szczyrku. Mówię mam nadzieję, bo w ubiegłym roku podobna miała być w Poznaniu, ale się nie odbyła z uwagi na zbyt małą liczbę zgłoszonych uczestników. Tym razem liczę na to, że będzie inaczej. Korzystając z okazji, chciałem zaprosić kolegów, aby się do niej zgłaszali, bo to naprawdę świetna impreza i spora dawka pozytywnej energii.

■ **Mówi pan o kondycji. Patrząc na ten szeroki zakres aktywności, chyba nie jest u pana z nią źle?**

To ciekawe, bo mam wrażenie, że im jestem starszy, tym jestem lepiej wysportowany. W zawodzie prawniczym na początku stawia się na karierę i pracę, zapominając jednocześnie o ruchu. Wbrew pozorom najgorsza kondycja jest więc u ludzi

OSKAR HŁADKI

Radca prawny, szczęśliwy mąż i ojciec nastolatka, właściciel jamnika, z którym chodzi na długie spacery. Po studiach w Szczecinie wrócił do rodzinnego Gorzowa Wielkopolskiego. Tu zrobił aplikację i otworzył własną kancelarię. Człowiek czynu, który stara się widzieć świat w jasnych barwach i podchodzi do życia z uśmiechem na twarzy. Polubił też „szkolenia samolotowe” z kolegami po fachu, dzięki którym zwiedza różne zakątki świata. Była już Malta, kolejne ma się odbyć w Stambule.

między trzydziestką a czterdziestką. Później przychodzi czas, aby zająć się sobą, i nagle wszystko się zmienia. Tak właśnie było w moim przypadku.

■ **A czy doświadczenia wynikające ze sportu drużynowego pomagają panu jakoś w pracy zawodowej?**

Trudno powiedzieć, bo ja się zawsze określałem jako samotny wilk. Jeśli chodzi o pracę zawodową, jestem sobie sterem, żeglarzem, okrętem, prowadząc kancelarię indywidualnie. Ale chęć walki czy zwycięstwa, wyniesione ze sportu, oczywiście się przydają. Do tego wytrwałość oraz organizacja, bo jednak trzeba się zmobilizować do treningów, czasem wyjść ze swojej strefy komfortu, a to z kolei rozwija i daje siłę, która jest nam

potrzebna do pracy z klientem. Mam na myśli to, że z biegiem czasu zyskujemy doświadczenie, a tym samym pewność siebie i asertywność, również do klientów, a przecież często to właśnie od mecenasa zależy, jaką decyzję podejmie klient, i w którą stronę pójdzie ze swoją sprawą (i nie tylko z nią). Ja zawsze staram się popychać klientów w kierunku jasnej strony mocy. Poza tym sport drużynowy uczy komunikacji, a to niezwykle ważne, bo przecież nasza praca to w dużej mierze właśnie kontakt z człowiekiem i trzeba umieć z nim rozmawiać. Czyli jest tego trochę... (śmiej).

■ Jak często pan trenuje?

W zimie gram trzy razy w tygodniu w ping-ponga z kolegami, w niedzielę mam trening drużynowy na basenie i w tygodniu staram się też wyrwać na basen, żeby popływać indywidualnie. Dodatkowo mam sporo pracy w domu i w ogrodzie. Czas z synem też spędzam raczej aktywnie, bo staram się go zarażać sportem. Więc w zasadzie każdego dnia coś robię i czuję się z tym fantastycznie.

■ Jest pan dzięki temu mniej zestresowany?

Zdecydowanie. Sport to endorfiny, a odkąd odstawiłem alkohol, czuję się, jakbym był na innej planecie. Nagle wszystko stało się jasne i klarowne. Mówię o tym nie bez powodu, bo w naszej branży stres jest powszechny, a alkohol to najprost-

sze i najszybsze, choć na pewno nie najlepsze wyjście, aby zagłuszyć emocje. Zachęcam wszystkich, którzy wybierają tę drogę, żeby spróbowali, zamiast sięgać po drinka, wyjść na przykład na rower albo pójść na ping-ponga czy cokolwiek innego. To naprawdę działa.

■ Przeczytałam u pana na stronie, że interesuje się pan także psychologią. Może pan powiedzieć coś więcej na ten temat? Moja wiedza psychologiczna została wykuta w boju. Skończyłem studia prawnicze w Szczecinie i zrobiłem aplikację sędziowską, ale na kanwie Lex Gosiewski i faktu, że nie było aż tylu etatów dla sędziów, miałem możliwość pójścia na swoje i założyłem własną kancelarię. Od tamtego czasu spotkałem na swojej drodze wielu ludzi i usłyszałem setki różnych historii. Dzięki temu też mogłem spojrzeć na pewne sprawy szerzej i z różnej perspektywy. I to mi otworzyło głowę.

■ Został pan też nominowany do Kryształowego Serca Radcy Prawnego za działalność *pro bono*. Lubi pan pomagać innym?

Nominacja była dwa lata temu. Poproszono mnie, abym zebrał swoją działalność *pro bono*. Wtedy głównie pomagałem Ukraińcom, aby łatwiej im było się poruszać w naszym

świecie. Wraz z kolegami prawnikami nieśliśmy przystawowy kaganek oświaty i udzielaliśmy imigrantom z Ukrainy darmowych porad. To się działo przez jakiś czas. Staram się pomagać innym, jeśli tylko mogę, ale też zachowuję przy tym zdrowy rozsądek. Kiedyś było więcej spraw na *success fee*, dzisiaj się coraz częściej unika tego typu usług prawnych. A wracając do nominacji, to na niej się skończyło, nie wygrałem, dostałem książkę w nagrodę i dyplom, które przestano mi pocztą, bo akurat się tak złożyło, że nie mogłem pojechać do Warszawy na finał. Dyplom wisi w kancelarii w widocznym miejscu.

■ Klienci często sobie polecają pana usługi?

Na tym to polega. Dlatego na początku jest tak trudno, kiedy nie ma się bazy klientów. Tutaj właśnie dobre są inicjatywy *pro bono*, aby móc się pokazać. Takie sytuacje naprawdę potrafią rozruszać kancelarię, bo nagle po takiej jednej sprawie zaczynają się pojawiać klienci z różnych stron. Wiem, bo sam tak zaczynałem, i z perspektywy czasu uważam, że był to dobry ruch.

■ Dałby pan jakieś rady młodszym kolegom po fachu?

Miedzy innymi właśnie to, aby się angażowali w sprawy *pro bono*. A poza tym? Co mógłbym zrobić jako młody ja? Może wcześniej bym zrezygnował z alkoholu, bo to jest naprawdę coś, co marnuje czas. Lepiej zamienić go na sport i przez to nauczyć się lepszej organizacji, aby przetrwać na rynku, bo na początku sukcesem jest właśnie przetrwanie. Druga ważna rzecz, to żeby się nie zniechęcać.

■ Jakie ma pan plany na najbliższą przyszłość? Zawodowe, prywatne, związane ze sportem lub nie...

Nie jeżdżę już na *all inclusive*, a zamiast tego uprawiam z synem trekking po górach. Niebawem wybieramy się całą rodziną w Alpy. Żona już się śmieje, że nie będzie leżała na plaży, tylko będzie się męczyła w 13 stopniach Celsjusza, w deszczu. Ale ja wiem, że ona to lubi, sama jest bardzo aktywna i ta forma urlopu do niej przemawia. Także nie ma tu krzty złośliwości z mojej strony (śmiej). Natomiast, jeśli chodzi o plany zawodowe, to myślę, że największy rozwój jest już za mną. Chciałbym utrzymać to, co jest, bo jest dobrze. Zajmuję się zwykłymi sprawami zwykłych ludzi i jestem z tego bardzo zadowolony. Lubię też miasto, w którym mieszkam i pracuję, bo przyjemnie się tu żyje. Chciałbym jeszcze raz zachęcić wszystkich do udziału w spartakiadzie. Spotkajmy się w Szczyrk, bo to naprawdę dobra impreza z fajną ekipą i możliwość poznania wielu fantastycznych i ciekawych ludzi. ■

Rozmawiała Marlena Felisiak

Fot. Archiwum O. Hładkiego (3)

XVI MISTRZOSTWA POLSKI RADCÓW PRAWNYCH W HALOWEJ PIŁCE NOŻNEJ

W dniach 10–13 kwietnia w Kielcach i w Zagnańsku odbyła się XVI edycja Mistrzostw Polski Radców Prawnych w Halowej Piłce Nożnej, organizowanych przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Kielcach. Honorowy patronat nad mistrzostwami objęła Krajowa Rada Radców Prawnych.

W imprezie wzięło udział 15 drużyn reprezentujących 14 okręgowych izb z całego kraju: OIRP w Białymstoku, OIRP w Bydgoszczy, OIRP w Gdańsku, OIRP w Katowicach, OIRP w Kielcach, OIRP w Krakowie, OIRP w Lublinie, OIRP w Łodzi, OIRP w Olsztynie, OIRP w Opolu, OIRP w Poznaniu, OIRP w Toruniu, OIRP w Warszawie (dwie drużyny) oraz OIRP we Wrocławiu.

Zawody sportowe zostały rozegrane w hali GOSiR w Zagnańsku pod Kielcami.

Zwycięzcą po raz pierwszy w historii rozgrywek została drużyna reprezentująca OIRP w Toruniu, pokonując w finale po zaciętej walce OIRP we Wrocławiu. W regulaminowym czasie gry padł wynik remisowy 1:1, a bramki strzelili Wojciech Kućmaja dla OIRP w Toruniu oraz Tomasz Markowski dla OIRP we Wrocławiu. Ostatecznie torunianie dzięki lepszej skuteczności i wyśmienitej postawie bramkarza triumfowali w rzutach karnych 3:2.

W meczu o brązowy medal mistrzostw OIRP w Kielcach pokonała 3:1 drużynę reprezentującą OIRP w Katowicach. Dwie bramki dla gospodarzy zawodów strzelił Patryk Rojek, a jedną dołożył Konrad Piotrowski. Dla górnośląskiego zespołu honorowe trafienie zaliczył Jakub Lejżak. Warto docenić postawę kieleckiej ekipy, która po nieudanym występie w poprzedniej edycji mistrzostw tym razem zaprezentowała się z bardzo dobrej strony, powtarzając osiągnięcie z 2011 r.!

Triumfatorzy XVI Mistrzostw Polski Radców Prawnych w Halowej Piłce Nożnej wystąpili w składzie: Karol Wojciechowski (bramkarz), Mateusz Grzelak (kapitan), Tomasz Nowicki, Szymon Żbikowski, Sławomir Drapała, Rafał Rojek, Mateusz Ceglarski, Paweł Brończyk, Krzysztof Bień, Hubert Spychalski, Jan Mysza, Wojciech Kietbasiński, Wojciech Kućmaja oraz Bartłomiej Rosiak.

Wyróżnienia indywidualne w XVI Mistrzostwach Polski Radców Prawnych w Halowej Piłce Nożnej przypadły następującym zawodnikom:

- najlepszy zawodnik mistrzostw – Patryk Rojek (OIRP w Kielcach),
- najlepszy strzelec mistrzostw – Tomasz Markowski (OIRP we Wrocławiu) – siedem bramek,
- najlepszy bramkarz mistrzostw – Karol Wojciechowski (OIRP w Toruniu),
- Puchar Dziekana Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Kielcach za najpiękniejszy gol mistrzostw otrzymał Mateusz Bednarski (OIRP w Lublinie) za bramkę zdobytą przeciwko

drużynie OIRP w Poznaniu w meczu pierwszej fazy rozgrywek.

Ponadto najlepsi zawodnicy wszystkich meczów półfinałowych, meczu o trzecie miejsce i meczu finałowego zostali nagrodzeni pamiątkowymi pucharami.

Sponsorami zawodów byli: Krajowa Rada Radców Prawnych, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Wawel S.A., Carex Kopalnia Wapienia Itża, Wodociągi Kieleckie Sp. z o.o., Świętokrzyski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o.

Honorowy patronat nad mistrzostwami objęli: Krajowa Rada Radców Prawnych na czele z Prezesem Włodzimierzem Chrościkiem, wojewoda świętokrzyski Józef Bryk, marszałek województwa świętokrzyskiego Renata Janik, prezydent Kielc Agata Wojda, wójt Zagnańska Wojciech Ślęfarski.

Patronat medialny nad imprezą sprawowali: Radio Kielce, portal Kielecki Futbol.

W roli gospodarza – organizatora mistrzostw – wystąpił Dzekan Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Kielcach Marcin Cecot.

Jesteśmy zaszczycony tym, że mogliśmy gościć na mistrzostwach tak liczne grono radców prawnych i aplikantów radcowskich z całej Polski. Impreza była znakomitą okazją do odświeżenia wielu znajomości i nawiązania nowych kontaktów.

Zapraszamy do Kielc już za rok na XVII edycję mistrzostw! ■

Aleksandra Sutowicz
rzecznik prasowy OIRP w Kielcach

Końcowa klasyfikacja XVI Mistrzostw Polski Radców Prawnych w Halowej Piłce Nożnej

■ I miejsce – OIRP w Toruniu	■ IX miejsce – OIRP w Gdańsku
■ II miejsce – OIRP we Wrocławiu	■ X miejsce – OIRP w Łodzi
■ III miejsce – OIRP w Kielcach	■ XI miejsce – OIRP w Opolu
■ IV miejsce – OIRP w Katowicach	■ XII miejsce – OIRP w Białymstoku
■ V miejsce – OIRP w Bydgoszczy	■ XIII miejsce – OIRP w Krakowie
■ VI miejsce – OIRP w Lublinie	■ XIV miejsce – OIRP w Poznaniu
■ VII miejsce – OIRP w Warszawie (Warszawa I)	■ XV miejsce – OIRP w Warszawie (Warszawa II)
■ VIII miejsce – OIRP w Olsztynie	

MAZURY CUD NATURY

– jubileuszowy XV Rajd Wodno-Lądowy

Fundacja Radców Prawnych
„Subsidio Venire” zaprasza radców
prawnych, aplikantów oraz członków
ich rodzin do udziału w

XV

**RAJDZIE
WODNO-LĄDOWYM
„MAZURY
CUD NATURY”**

który odbędzie się w dniach
12–15 czerwca 2025 r.
w Rynie – sercu krainy
wielkich jezior mazurskich.

Uczestnicy zostaną zakwaterowani w przepięknym czterogwiazdkowym hotelu Zamek Ryn, mieszczącym się w odrestaurowanym XIV-wiecznym zamku krzyżackim, łączącym historyczny klimat z nowoczesnymi udogodnieniami. Uczestnicy będą mogli korzystać m.in. z jachtów, kajaków (spływ Krutynią), rowerów, basenów, saun, sali bilardowej i kręgielni. Dostępne są także zabiegi kosmetyczne i strefa spa.

Koszt podstawowy udziału wynosi:

- 1441 zł (osoba dorosła w pokoju dwuosobowym),
  - 1741 zł (osoba dorosła w pokoju jednoosobowym).
- Obowiązują dodatkowe opłaty za atrakcje, np.
jacht: 150 zł/doba, kajak: 98 zł/doba.

Zgłoszenia należy przysyłać
drogą mailową na adres:
subsidiovenire@kirp.pl.

Zgłoszeń i wpłat należy dokonać
do dnia 3 czerwca 2025 r.,
wpisując w tytule przelewu:
„Mazury – Cud Natury”.

Szczegółowe informacje, formularz zgłoszeniowy
oraz program wydarzenia dostępne są
na stronie: [https://subsidio-venire.kirp.pl/
wydarzenie/xv-rajd-wodno-ladowy-mazury-cud-
natury-12%E2%80%99115-06-2025r-w-rynie/](https://subsidio-venire.kirp.pl/wydarzenie/xv-rajd-wodno-ladowy-mazury-cud-natury-12%E2%80%99115-06-2025r-w-rynie/).

**Serdecznie zapraszamy –
do zobaczenia na Mazurach!**

prezes zarządu Fundacji
Radców Prawnych
„Subsidio Venire”
Aleksandra Gibuła

GÓRA LODOWA

Ministerstwo Sprawiedliwości zaproponowało koncepcję obowiązkowego kierowania do mediacji szeroko rozumianych spraw budowlanych. Na poczytnym portalu zajmującym się tematyką prawniczą jeden z sędziów rejonowych przedstawił krytyczną ocenę tej koncepcji (z perspektywy sędziego sądu rejonowego). Argumentów przeciw przedstawił wiele, ja chciałbym się skupić na dwóch тезach.

**MACIEJ
BOBROWICZ**

Prezes Krajowej Rady Radców
Prawnych w latach 2007–2010,
2010–2013 i 2016–2020
Fot. Piotr Gilarski

Sędzia pisze: „*Błędne jest spojrzenie autora projektowanej zmiany, wedle którego po złożeniu pozwu alternatywą dla wyrokowania ma być mediacja*”.

Otóż w nowoczesnych europejskich systemach wymiaru sprawiedliwości mediacja jest alternatywą dla wyrokowania – i to jest fakt. Ba, mediacja jest dziś częścią wymiaru sprawiedliwości. Proponuję nieprzekonanym lekturę orzecznictwa europejskich trybunałów oraz ustawodawstwa większości krajów europejskich, w których mediacja jest: od Anglii, Hiszpanii, Włoch po Turcję i Grecję.

Kolejna teza jest jeszcze bardziej kontrowersyjna: „*Jeżeli sprawa faktycznie nadaje się do ugodowego załatwienia i taka jest wola stron (oraz ich pełnomocników), to doświadczony sędzia jest w stanie wypracować ugodę bez kierowania sprawy do mediacji*” i mediacja staje się zbędna.

Nie jestem pewien, co należy rozumieć pod określeniem „wypracować ugodę”.

Zastanówmy się zatem, jakimi narzędziami dysponuje sędzia. Sędzia ma obowiązek **nakłaniania do ugodowego załatwienia sprawy**. Sędzia ma nakłaniać. Ustawa używa jedynie słowa „nakłaniać” (a nie pojęcia „przekonywać”).

Jaka jest różnica pomiędzy „nakłanianiem” a „przekonywaniem”?

Nakłanianie wydaje się prostsze – to wpływanie przez sędziego, by przekonywany podjął decyzję i zawarł ugodę zamiast prowadzić proces. Do dyspozycji są apele emocjonalne (np. odwołanie się do zasad etyki), prośby („pogódźcie się”), wykorzystywanie autorytetu („nikt nie wygra w tej sprawie”) czy wywieranie presji („wyrok będzie za 10 lat”). Są to działania raczej nieangażujące zbyt wiele czasu...

Przekonywanie to absorbujący czas proces wpływania na przekonywanego przez przedstawianie racjonalnych argumentów, faktów, logicznych wniosków, aby skłonić go do zawarcia ugody. Skuteczne przekonywanie uwzględniać musi wartości, przekonania i potrzeby strony przekonywanej.

Prawdziwe dotarcie do przekonań i potrzeb stron procesu wydaje się trudne na sali sądowej... A więc sędzia nakłania i raczej nie ma szans na prawdziwe przekonywanie.

Pozostaje jeszcze krytykowana mediacja. Przypomnę: to proces zmierzający do **rozwiązania** konfliktu przez same strony z udziałem bezstronnego mediatora.

Teza autora jest następująca: jeśli jest wola stron i pełnomocników, to doświadczony sędzia wypracuje ugodę ze stronami (czyli nakłoni strony do ugody). Wniosek: mediacja jest zbędna.

Po pierwsze: interesujące, jaki jest procent takich przypadków? A co z pozostałymi – nienakłanionymi? Są „skazani na wyrok”? Bo mediatorzy, którzy mogliby przekonać do mediacji i są ekspertami z zakresu rozwiązywania konfliktów, w świetle tego „zero jedynkowego” poglądu szansy już nie dostaną.

Po drugie: A co, jeśli sędzia nie ma doświadczenia w „wypracowywaniu ugody”? Mediacja nie zaistnieje w świetle krytykowanego poglądu.

Po trzecie: A jak doświadczonemu sędziemu nie powiedzie się nakłanianie do zawarcia ugody? Alternatywą jest jedynie wyrok, strona szansy na rozmowę z mediatorem nie dostanie.

Osobom zajmującym się zawodowo rozwiązywaniem konfliktów prezentuje się metaforę wyrażającą różnicę między rozwiązywaniem a rozstrzyganiem sporów. Problem obrazuje góra lodowa. 1/8 góry lodowej widoczna jest na powierzchni wody, a aż jej 7/8 schowane jest pod powierzchnią wody. Ta 1/8 to są żądania powoda zawarte w pozwie i odpowiedzi pozwanego na pozew. Te 7/8 to są interesy i potrzeby stron – niewidoczne dla obserwatora, a które musi odkryć mediator w procesie mediacji. A tak naprawdę mamy dwie góry lodowe, bo są dwie strony procesu.

Czy nie powinno być tak, że najpierw strony są zachęcane do samodzielnego negocjowania rozwiązania konfliktu? W razie niepowodzenia powinien być w ten proces włączony profesjonalny mediator. A dopiero, kiedy mediacja nie przyniesie pozytywnego wyniku, angażowany winien być sędzia?

Tak więc w świetle krytykowanego poglądu albo nakłanianie się powiedzie, albo strony prowadzą proces. Innej alternatywy nie ma. Zadam więc ważne pytanie: kto jest najważniejszy w procesie wymiaru sprawiedliwości, w procesie, który rozstrzyga o losie i życiu ludzi? Czyje uczucia, emocje, potrzeby i interesy powinny być stawiane na pierwszym miejscu? ■

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

DAJ SIĘ ZNALEŹĆ DOŁĄCZ DO WYSZUKIWARKI

szukajradcy.pl

wyszukiwarka radców prawnych

Wyszukiwarka szukajradcy.pl

- to nowoczesne narzędzie, które pozwala łączyć radców prawnych z potencjalnymi klientami,
- jest dostępna dla wszystkich radców w Polsce,
- to jedyna na polskim rynku wyszukiwarka certyfikowana przez Krajową Izbę Radców Prawnych,
- obejmuje wyłącznie nazwiska radców prawnych, którzy są aktywni zawodowo i mają uprawnienia do wykonywania zawodu,
- zawiera także ogólne, ważne dla klientów informacje o zawodzie radcy prawnego, jego kompetencjach, formach działania itd.

Jak się znaleźć w szukajradcy.pl

Należy wejść na stronę e-KIRP.pl, zarejestrować się, a po weryfikacji uprawnień zawodowych po prostu zarządzać treściami na swoim profilu.

Każdy radca prawny, który dołączy do wyszukiwarki, może:

- stworzyć swoją sylwetkę w formie wizytówki z najważniejszymi informacjami (m.in. podać wykształcenie, specjalizację, lokalizację, dane kontaktowe),
- publikować treści o charakterze prawniczym (artykuły, treści audiowizualne) i linkować je ze swoim profilem.

Jak to działa?

Za pomocą wyszukiwarki potencjalni klienci znajdują wizytówki radców prawnych, wpisując w odpowiednie okno słowa kluczowe, takie jak np. miejscowość czy specjalizacja. W wynikach wyszukiwania potencjalnemu klientowi wyświetlają się pasujące sylwetki radców prawnych.

Opublikuj swoją wizytówkę na szukajradcy.pl i daj się znaleźć klientom!
Szybko, prosto i skutecznie!

PROBLEMY PRAWNE?

Nie szukaj
ucieczki

szukajradcy.pl

- Sprawy sądowe
- Prawo cywilne
- Prawo gospodarcze
- Prawo karne
- Prawo administracyjne

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

**DODATEK
DLA
APLIKANTÓW**

ZADANIA
EGZAMINACYJNE

DWUMIESIĘCZNIK
SAMORZĄDU
RADCÓW PRAWNYCH

RADCA PRAWNY

Nr 219/2025
MAJ/CZERWIEC
ISSN 1230-1426

WYNIKI EGZAMINU RADCOWSKIEGO 2025

Fot. Adobe Stock

WYSOKA ZDAWALNOŚĆ NA EGZAMINIE RADCOWSKIM W 2025 R.

Ponad 83% zdających tegoroczny egzamin radcowski uzyskało wynik pozytywny. Oznacza to, że szeregi samorządu już w roli radcy prawnego może zasilić w tym roku po egzaminie 1711 osób. Tradycyjnie najwyższą zdawalność odnotowano wśród osób, które ukończyły szkolenie na aplikacji.

**PIOTR
OLSZEWSKI**

radca prawny
Fot. OIRP w Warszawie

Tegoroczne egzaminy zawodowe odbyły się od 1 do 4 kwietnia. Jak zwykle w pierwszym dniu egzaminu zdający rozwiązywali zadanie z zakresu prawa karnego, w drugim zadanie z zakresu prawa cywilnego lub rodzinnego, w trzecim zadanie z zakresu prawa gospodarczego a w czwartym aż dwa zadania – jedno z zakresu prawa administracyjnego oraz drugie z zakresu zasad wykonywania zawodu radcy prawnego lub zasad etyki.

Jak podaje Ministerstwo Sprawiedliwości, frekwencja na egzaminach była bardzo wysoka. Według danych otrzymanych z komisji egzaminacyjnych do egzaminu radcowskiego przystąpiło 2056 osób z 2079, które zostały do niego dopuszczone, a do egzaminu adwokackiego przystąpiło 1535 osób z 1567 dopuszczonych. W odniesieniu do egzaminu radcowskiego to blisko 99%, a do egzaminu adwokackiego prawie 98%.

Zdecydowana większość zdających to osoby, które ukończyły aplikację radcowską. Do egzaminu przystąpili również osoby uprawnione z innych tytułów (m.in. doktorzy prawa, referendarze sądowi i absolwenci prawa z odpowiednim stażem – uprawnieni do przystąpienia do egzaminu z art. 25 ust. 2 ustawy o radcach prawnych).

Każdego dnia egzaminy rozpoczynały się o godz. 10.00 i trwały po sześć godzin (od pierwszego do trzeciego dnia egzaminu) oraz osiem godzin (w czwartym dniu egzaminu). Prace egzaminacyjne mogły być sporządzane w formie pisemnej lub przy użyciu własnego sprzętu komputerowego. Z tej drugiej możliwości skorzystali niemal wszyscy zdający. Zdający korzystali z odpowiednio przygotowanych własnych laptopów, spełniających wymagania techniczne ogłoszone przez przewodniczących komisji egzaminacyjnych. Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało wyposażoną w edytor tekstu aplikację egzaminacyjną, która blokuje dostęp do zasobów komputera i uniemożliwia łączność z urządzeniami zewnętrznymi.

Niepełnosprawnym zdającym egzaminy zawodowe przysługiwało uprawnienie do skorzystania z wydłużenia o połowę czasu trwania każdej części egzaminu, a matkom karmiącym uprawnienie do dwóch półgodzinnych przerw każdego

Dla przypomnienia do egzaminu radcowskiego w 2024 r. przystąpiło 1891 osób. Z wynikiem pozytywnym egzamin złożyło 1571 osób (83,1%). W 2023 r. do egzaminu przystąpiło 2034 zdających. Pozytywny wynik uzyskało wówczas 1662 zdających (ok. 82%). W 2022 r. zdawalność również wynosiła 82%. Zdały wówczas 1744 osoby z 2135 przystępujących. W 2021 r. zdało ponad 88% młodych prawników. Wynik pozytywny uzyskało wówczas 2231 przyszłych radców, negatywny 299 osób.

dnia egzaminu, które nie podlegają wliczeniu do czasu trwania egzaminu w danym dniu.

Podczas egzaminu zdający mogli korzystać z przyniesionych przez siebie aktów prawnych, komentarzy i orzecnictwa. Komisje egzaminacyjne zapewniły też dostęp do stanowisk komputerowych z systemem informacji prawnych.

Egzamin radcowski przeprowadziły 34 komisje z siedzibami w 19 miastach: w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku (dwie komisje), Katowicach (dwie komisje), Kielcach, Koszalinie, Krakowie (trzy komisje), Lublinie (dwie komisje), Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu (trzy komisje), Rzeszowie, Szczecinie, Toruniu, Wałbrzychu, Warszawie (osiem komisji), we Wrocławiu (dwie komisje) i w Zielonej Górze.

Z informacji przekazanych przez ministerstwo wynika, że egzaminy przebiegały zgodnie z obowiązującymi przepisami.

ZDAWALNOŚĆ NA EGZAMINIE

Egzamin radcowski zdało 83,2% przystępujących. Wynik pozytywny uzyskało 1711 osób, a wynik negatywny 345 osób. Najwyższy poziom zdawalności odnotowano wśród aplikantów radcowskich bezpośrednio po ukończeniu aplikacji – 89,5%. W kategorii osób uprawnionych do przystąpienia do egzaminu z innych tytułów zdawalność wyniosła 58,2%.

Dla porównania wynik pozytywny z egzaminu adwokackiego uzyskały 1264 osoby, a negatywny 271 osób. Zdawalność na tym egzaminie wyniosła 82,3%. Najlepszy wynik osiągnęli aplikanci, którzy przystąpili do egzaminu bezpośrednio po ukończeniu aplikacji, wśród nich zdało 87,4%. W grupie osób uprawnionych do przystąpienia do egzaminu z innych tytułów zdawalność wyniosła 62,8%.

CO SPRAWIAŁO ZDAJĄCYM NAJWIĘCEJ TRUDNOŚCI?

Również w tym roku kandydaci do zawodu radcy prawnego ocenili egzamin zawodowy jako dobrze zorganizowany i sprawiedliwy – podobnie jak miało to miejsce w poprzednich latach. Najwięcej trudności tradycyjnie już przysporzyły zadania z prawa cywilnego i gospodarczego. Warto jednak zaznaczyć, że tym razem – w przeciwieństwie do ubiegłego roku – w części gospodarczej zdający przygotowywali umowę, a nie pozew, co było zgodne z przewidywaniami wielu uczestników. Te właśnie dziedziny prawa od lat uchodzą za najbardziej wymagające, co potwierdzają również dane statystyczne – to z nich najczęściej pojawiają się oceny niedostateczne.

Jak wynika z relacji uczestników, egzamin przebiegł płynnie i bez zakłóceń. Największym wyzwaniem pozostaje jednak ogromne obciążenie organizmu i umysłu związane

z czterodniową formułą egzaminu. Każdego dnia zdający muszą intensywnie analizować przepisy, stosować wykładnię prawa, odnosić się do orzecnictwa i literatury prawniczej. Równocześnie ich prace muszą być napisane w sposób uporządkowany, precyzyjny i językowo bez zarzutu – bez błędów językowych, potocznych zwrotów czy nieczytelnych sformułowań. Całość odbywa się w atmosferze napięcia i presji czasu, które towarzyszą każdemu niezależnie od poziomu przygotowania.

Statystycznie na egzaminie radcowskim najtrudniejsze okazało się rozwiązanie zadań z zakresu prawa cywilnego i gospodarczego, z których wystawiono odpowiednio 151 i 149 ocen niedostatecznych, następnie z prawa karnego – 99 ocen niedostatecznych. Najmniej ocen niedostatecznych (12) zostało wystawionych z zadania z zasad wykonywania zawodu i zasad etyki oraz z prawa administracyjnego – 60.

Najwięcej trudności na egzaminie adwokackim przysporzyło zdającym rozwiązanie zadania z zakresu prawa cywilnego. Wystawiono z niego 156 ocen niedostatecznych. Za zadanie z prawa gospodarczego wystawiono 102 oceny niedostateczne, a z prawa karnego 55 ocen niedostatecznych. Najmniej ocen niedostatecznych (8) zostało wystawionych z zadania z zakresu zasad wykonywania zawodu i zasad etyki oraz z prawa administracyjnego – 24.

SPRAWDZANIE ZADAŃ EGZAMINACYJNYCH

Pozytywny wynik z egzaminu radcowskiego otrzymują zdający, którzy z każdej części egzaminu otrzymają ocenę pozytywną. Oceny rozwiązania każdego zadania egzaminu radcowskiego dokonują niezależnie od siebie dwaj egzaminatorzy z dziedziny prawa, których dotyczy praca pisemna; jeden spośród wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości, drugi spośród wskazanych przez Krajową Radę Radców Prawnych. Biorą oni pod uwagę zachowanie wymogów formalnych, zastosowanie właściwych przepisów prawa i umiejętność ich interpretacji, poprawność zaproponowanego przez zdającego sposobu rozstrzygnięcia problemu, z uwzględnieniem interesu strony, którą zgodnie z zadaniem reprezentuje.

Każdy egzaminator sprawdzający pracę pisemną wystawia ocenę częściową i sporządza pisemne uzasadnienie jej wystawienia, przekazując je niezwłocznie przewodniczącemu komisji egzaminacyjnej, który załączył wszystkie uzasadnienia ocen częściowych dotyczące prac zdającego do protokołu z przebiegu egzaminu radcowskiego.

Komisje egzaminacyjne podejmują uchwały o wyniku egzaminu radcowskiego większością głosów w obecności wszystkich członków komisji egzaminacyjnej. Komisja egzaminacyjna doręcza zdającemu uchwałę o wyniku egzaminu radcowskiego, a jej odpis przesyła Ministrowi Sprawiedliwości, Prezesowi Krajowej Rady Radców Prawnych, właściwej radzie okręgowej izby radców prawnych oraz dołącza do akt osobowych zdającego. Minister Sprawiedliwości opublikuje natomiast w Biuletynie Informacji Publicznej imiona i nazwiska osób, które uzyskały pozytywny wynik z egzaminu radcowskiego, oraz imiona ich rodziców.

Egzaminatorzy podczas sprawdzania prac egzaminacyjnych biorą pod uwagę tzw. opisy istotnych zagadnień prawnego ich rozwiązania, przygotowanego przez zespoły

układające zadania, jednak opisy te nie wiążą egzaminatorów. Opisy istotnych zagadnień są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Należy przypomnieć, że opisy istotnych zagadnień do zadań egzaminacyjnych, zgodnie z ugruntowanym już stanowiskiem wojewódzkich sądów administracyjnych, nie wiążą egzaminatorów. Jedyne bowiem kryteria oceny prac kandydatów na radców prawnych zawarte są wyłącznie w ustawie o radcach prawnych (por. np. wyrok Sądu Administracyjnego w Warszawie z 29 kwietnia 2011 r., VI SA/Wa 225/11). Z tej przyczyny sygnalizowane przez zdających wątpliwości w zakresie zmieszczenia się w kluczu odpowiedzi nie muszą automatycznie oznaczać problemu z wynikiem poszczególnych części egzaminu.

Od uchwały o wyniku egzaminu radcowskiego zdającemu będzie przysługiwać odwołanie do komisji egzaminacyjnej drugiego stopnia przy Ministrze Sprawiedliwości w terminie 14 dni od dnia otrzymania uchwały o wyniku. Komisja drugiego stopnia rozstrzyga o odwołaniu również uchwałą. Od tak podjętej uchwały komisji odwoławczej służy jeszcze skarga do sądu administracyjnego.

Fot. Adobe Stock

ZADANIA NA EGZAMINIE

PRAWO KARNE

Kazus z egzaminu radcowskiego w 2025 r. dotyczył sprawy Daniela Dzika, informatyka oskarżonego o prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz zniszczenie ławki na cmentarzu w Szczyglicach. Mężczyzna przyjechał jeepem na pogrzeb kolegi, a następnie spożył alkohol w pojeździe. Gdy próbował wyjechać z alejki, przeszkodziła mu ławka, którą zniszczył przy pomocy tomu. Wezwani na miejsce policjanci stwierdzili znaczne stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu.

Dzik nie przyznał się do prowadzenia auta po alkoholu, twierdząc, że spożywał trunek już po zaparkowaniu. Sąd uznał jednak, że był nietrzeźwy już w chwili przyjazdu. Skazał go na grzywnę, zakaz prowadzenia pojazdów, przepadek auta i obowiązek zapłaty na rzecz właściciela ławki oraz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym.

Zdający egzamin mieli za zadanie sporządzić apelację. W opisie istotnych zagadnień wskazano na liczne uchybienia sądu. Przede wszystkim nie było dowodu na to, że oskarżony przyjechał na cmentarz nietrzeźwy – brak było przyznania się, zeznań bezpośredniego świadka, a biegły nie mógł tego ustalić. Istotną wątpliwość sąd powinien był rozstrzygnąć na korzyść oskarżonego. Podniesiono też zarzut wykorzystania wyjaśnień złożonych przez oskarżonego w stanie nietrzeźwości, mimo że sam przesłuchujący przerwał czynność.

Kolejny istotny problem dotyczył interpretacji pojęcia ruchu lądowego – alejka cmentarna nie spełniała przesłanek tego terminu, co wykluczało zastosowanie art. 178a § 1 k.k.

W sprawie zniszczenia ławki zabrakło wymaganego prawem wniosku o ściganie, co było nienaprawialną wadą postępowania. Dodatkowo sąd nie powinien był orzekać obowiązku naprawienia szkody, skoro identyczne roszczenie było już przedmiotem sprawy cywilnej.

PRAWO CYWILNE

W drugim dniu egzaminu radcowskiego uczestnicy zostali postawieni w roli radcy prawnego Aliny Mac, pełnomocnika pozwanego Tomasza Lwa – studenta psychologii z Lublina. Ich zadaniem było przygotowanie apelacji od wyroku sądu okręgowego w sprawie o zapłatę zachowku na rzecz jego przyrodniego brata, Czesława Lwa.

W kazusie przedstawiono klasyczny spór spadkowy z zawołaniem dotycząc testamentowego wydziedziczenia. Jan Lew, ojciec obu stron, w testamencie sporządzonym w 2014 r. wyłączył z dziedziczenia dwóch synów – Lecha i Romana – twierdząc, że otrzymali już majątek rodzinny w formie darowizny od ich matki. Pozostałą część spadku zapisał najmłodszemu synowi – Tomaszowi. Czesław, ostatni z braci, nie został wydziedziczony, a jako ustawowy spadkobierca wystąpił z roszczeniem o zachówek w wysokości 281 tys. zł. Sąd uwzględnił to żądanie w całości.

Zdający musieli dostrzec potencjalne uchybienia w ocenie dowodów i argumentacji sądu pierwszej instancji. Kluczowym zarzutem było błędne uznanie, że Czesław Lew nie otrzymał darowizny – przekazanej mu przez ojca w 2020 r. kwoty 200 tys. zł – za zaliczalną na poczet zachowku. Kandydaci powinni wykazać się umiejętnością dowodzenia, że przekazanie tych środków miało charakter darowizny, co skutkowało by zmniejszeniem roszczenia o zachówek na podstawie art. 996 k.c.

Zdający we wnioskach apelacji powinien wnieść o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami procesu w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym, w tym zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Na podstawie art. 380 k.p.c. apelujący powinien również wnieść o ponowne rozpoznanie wniosków dowodowych rozpoznanych postanowieniem sądu okręgowego o pominięciu dowodów z zeznań świadków oraz o pominięciu w części zeznań stron, wnosząc o dopuszczenie tych dowodów w postępowaniu apelacyjnym.

PRAWO GOSPODARCZE

Trzeciego dnia egzaminu radcowskiego w 2025 r. zdający otrzymali do opracowania kasus dotyczący nowoczesnej technologii w służbie sportu – autonomicznego wózka golfowego Elektra 4. Egzaminowani mieli przygotować – jako radca prawny działający na rzecz spółki Elektra prosta spółka akcyjna – projekt umowy użyczenia tego pojazdu na rzecz spółki cywilnej prowadzącej pole golfowe w Sosnowcu.

Spółka Elektra opracowała zaawansowany technologicznie wózek zdolny do samodzielnej jazdy w warunkach sprzyjających, wymagający jednak przetestowania w rzeczywistym środowisku. Wózek miał zostać przekazany współnikom spółki cywilnej Golfowisko – Markowi Stecowi, Jackowi Lisowi i Adamowi Lisowi – na sześć miesięcy nieodpłatnego użytkowania.

Zadaniem zdających było sporządzenie kompleksowej umowy użyczenia, która miała zawierać precyzyjne postanowienia dotyczące nie tylko przedmiotu i czasu trwania umowy, lecz także sposobu korzystania z pojazdu, jego zabezpieczenia, procedury przekazania oraz obowiązków użytkownika.

Kandydaci musieli wykazać się znajomością m.in. przepisów Kodeksu cywilnego (art. 710–719), jak również przepisów o reprezentacji spółki z art. 300(79) § 1 i 3 k.s.h. Szczególne znaczenie miało ujęcie w umowie właściwej reprezentacji zarówno Elektry jako spółki z radą dyrektorów, jak i spółki cywilnej reprezentowanej przez dwóch współników łącznie.

PRAWO ADMINISTRACYJNE

Ostatniego dnia egzaminu radcowskiego zdający zmierzili się z klasycznym, lecz złożonym zagadnieniem z zakresu nadzoru budowlanego. W centrum sprawy znalazł się Paweł Nowak, właściciel nieruchomości w Augustowie, na której od 2003 r. stał budynek użytkowany jako zakład fryzjerski. Budynek powstał bez wymaganego pozwolenia na budowę, ale zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Po ponad 20 latach powiatowy inspektor nadzoru budowlanego wszczął z urzędu postępowanie i nakazał jego rozbiórkę.

Zdający, działający jako pełnomocnik właściciela, mieli przygotować skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku. Kluczowym elementem zadania było prawidłowe zastosowanie przepisów ustawy – Prawo budowlane, zwłaszcza art. 49f ust. 1 pkt 1, który nakazuje wszczęcie uproszczonego postępowania legalizacyjnego, gdy od zakończenia budowy upłynęło co najmniej 20 lat. Tymczasem zarówno organ pierwszej instancji, jak i organ odwoławczy błędnie zastosowały przepisy dotyczące standardowej procedury legalizacyjnej i oparły się na braku złożenia wniosku o legalizację.

W opisie istotnych zagadnień uznano, że prawidłowe rozwiązanie powinno zawierać zarzuty błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania przepisów prawa materialnego – w szczególności art. 49f, 49e i 48a ustawy – oraz naruszenia

art. 138 § 1 pkt 1 k.p.a., polegającego na bezpodstawnym utrzymaniu w mocy decyzji o rozbiórce zamiast przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z zastosowaniem trybu uproszczonego.

Dodatkowym walorem pracy egzaminacyjnej było wskazanie na naruszenie art. 79 § 1 k.p.a., czyli terminu na zawiadomienie o oględzinach, oraz braku pouczenia w postanowieniu o wstrzymaniu budowy, co naruszało art. 48 ust. 3 ustawy – elementy istotne z punktu widzenia rzetelności postępowania administracyjnego.

Skarga powinna kończyć się wnioskiem o uchylenie obu decyzji administracyjnych – na podstawie art. 145 § 1 pkt 1 lit. a i c p.p.s.a. – oraz zasądzenie kosztów postępowania sądowoadministracyjnego na rzecz skarżącego.

ZADANIE Z ZASAD WYKONYWANIA ZAWODU I ZASAD ETYKI

Zwierzaniem czterodniowego egzaminu radcowskiego w 2025 r. było zadanie z zakresu etyki i zasad wykonywania zawodu. Zdający, występujący jako radca prawny Adam Nowak, mieli sporządzić opinię prawną dotyczącą zachowania innego radcy – Wiesława Naopaka, który prowadził sprawę Aluminium S.A. przeciwko Kobalt sp. z o.o.

Kazus obnażał poważne uchybienia etyczne i zawodowe. Radca prawny Naopak przejął sprawę, nie kontaktując się z dotychczasowym pełnomocnikiem (Kazimierzem Wiśniewskim) i nie informując o tym klienta, co było naruszeniem zasad lojalności wobec kolegi z zawodu i wymogów rozliczenia z poprzednim pełnomocnikiem. Dodatkowo nie ustalił z klientem wysokości wynagrodzenia ani zasad jego obliczania, co pogłębiło ryzyko sporu.

Najpoważniejsze zastrzeżenia dotyczyły konfliktu interesów – radca Naopak wcześniej reprezentował spółkę Kobalt (pod inną nazwą: Radian sp. z o.o.) i znał jej jedyne go członka zarządu. Mimo to wystąpił w sprawie po stronie przeciwnej, narazając się na zarzut działania w warunkach kolizji interesów i możliwego naruszenia tajemnicy zawodowej.

Nieprofesjonalne okazały się również działania procesowe. Radca bez wiedzy mocodawcy wystąpił do przeciwnika wezwaniem do zapłaty z zawartą groźbą doniesienia do prokuratury, sugerując popełnienie przestępstwa. Następnie ujawnił sądowi informacje z rozmów ugodowych między stronami, naruszając tym samym zasadę poufności negocjacji.

Niewłaściwe było ponadto porzucenie klienta w dniu rozprawy 2 grudnia 2024 r. z powodu braku zapłaty faktur. Radca prawny zrezygnował z reprezentacji ze skutkiem natychmiastowym, informując o tym jedynie mailowo na kilka godzin przed rozprawą, co uniemożliwiło Aluminium S.A. zapewnienie zastępstwa procesowego. Sprawę pogorszyło zagubienie akt w pociągu, co zostało wytłumaczone brakiem wpływu na interesy klienta, jako że kopie znajdowały się w sądzie.

Komisja egzaminacyjna jednoznacznie oceniła, że zachowanie Wiesława Naopaka naruszyło szereg przepisów Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (w tym m.in. art. 6, 9, 16, 21, 36 ust. 5, 38 ust. 2 i 47 KERP), ustawy o radcach prawnych, a także regulaminów zawodowych. Zdający powinni wskazać, że te uchybienia są podstawą wszczęcia postępowania dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych. ■